

๐๑๕๘๑๕

ภักดีชุมพลปริทรรศน์

JOURNAL OF PHAKDI CHUMPOL REVIEW [JPCR]

ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2567 Vol.2 No.2 May-August 2024

ISSN 3057-0514 [ONLINE]

082 134 1049, 064 442 4698

jornal.huaihinfon@gmail.com

วารสารภักดีชุมพลปริทรรศน์

Journal of Phakdi Chumpol Review

ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 [พฤษภาคม – สิงหาคม 2567]

Vol.2 No.2 [May – August 2024]

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นวารสารตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความหนังสือและบทความวิชาการประเภทอื่นๆ
2. เพื่อเป็นสื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาการของนักวิจัยและนักวิชาการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นวารสารเสนอองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานุรักษ์ตามหลักการศึกษาเชิงพุทธศาสตร์ และศาสตร์ต่างๆ
4. เพื่อพัฒนาวารสารให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาและเป็นการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลงานการวิจัยและบทความทางวิชาการทางพระพุทธศาสนาและศาสนาต่างๆ รวมทั้งปรัชญาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน TCI

เจ้าของ

กองบรรณาธิการวารสารภักดีชุมพลปริทรรศน์

สำนักศาสนศึกษาวัดห้วยหินฝน

หมู่ที่ 8 ตำบลวังทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ 36260

โทรศัพท์ 082-134-1049, 064-442-4698

อีเมล jornal.huaihinfon@gmail.com

ที่ปรึกษา

พระเทพภาวนาวิกรม
พระศรีสังญาณมุนี, ผศ.ดร.
พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.
พระมหานุประสิทธิ์ วราภินโนโท
พระมหาจิรวัฒน์ กนตวณโณ (กันจู่), รศ.ดร.

พระมหามงคลกานต์ ฐิตธมโม, รศ.ดร.

ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดชัยภูมิ
เจ้าสำนักวัดห้วยหินฝน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อาจารย์ใหญ่สำนักเรียนวัดห้วยหินฝน
ผู้อำนวยการศูนย์อาเซียนศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ

พระมหานรินทร์ สุรบุญโณ, ผศ.ดร

บรรณาธิการผู้ช่วย

ดร.พูนศักดิ์ กมล

กองบรรณาธิการ

พระเมธีสุตาภรณ์, ผศ.ดร.
พระครูสังวรวิริรักษ์, ผศ.ดร.
พระครูใบฎีกาหสดี กิตตินนโท, ผศ.ดร.
พระมหาปัญญาวรรวัฒน์ สิริภทโท, ผศ.ดร.
ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ
รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตามใจ อริสุทธิโยธิน
ดร.กนกกรส ผลการกุล
ดร.อัญชลี ยุคล ณ อยุธยา

ดร.ศุภานนท์ ขอบประดิษฐ์
ดร.ฐิตยาพร ไชยวิมลศิริ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ประธานกรรมการมูลนิธินายแพทย์สุจินต์ ผลการกุล.
อาจารย์พิเศษ คณะพุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข
รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอก

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความภายใน

พระศรีสังญาณมุนี, ผศ.ดร.

พระมหามงคลกานต์ ฐิตธมโม, รศ.ดร.
พระมหาวิฑูรย์ สิทธิเมธี, ดร.

พระมหาสังคม ชญาณนโท, ดร.

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระจตุรงค์ ชูศรี, ดร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย ภูมิสุข

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวาสดี พรรณา

ดร.กาญจพงศ์ สุวรรณ

ดร.พูนศักดิ์ กมล

ดร.สุนทร ธนศิลปพิชิต

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อาจารย์พิเศษ วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความภายนอก

พระมหาหมื่นวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.

พระปลัดสุรวุฒิ ฉันทธมโม, ดร.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาตรี ชุมเสน

พันตำรวจโทหญิง ดร.ปิยะนุช ศรีสรานุกรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ต.พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์

ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

ดร.ประชัน ชะชีกุล.

ดร.กฤตสุขิน พลเสน

ดร.ศรุตานนท์ ขอบประดิษฐ์

ดร.คงฤทธิ แข็งแรง

ดร.ฐิตยาพร ไชยวิมลสิริ

ดร.สมเจต หลวงกัน

อาจารย์นิธิพงษ์ โยธชัย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกอก

นักวิชาการศูนย์วิจัยธรรมศึกษา กรุงเทพมหานคร

ประธานสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ฝ่ายจัดรูปเล่ม/สมาชิกวารสาร

ดร.พูนศักดิ์ กมล

พิมพ์ที่

สำนักศาสนศึกษาวัดห้วยหินฝน

หมู่ที่ 8 ตำบลวังทอง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ 36260

โทรศัพท์ 082-134-1049, 064-442-4698

อีเมล jurnal.huaihinfon@gmail.com

บทบรรณาธิการ

วารสารกัฏฐุมพลปริทรรศน์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 ได้เปิดรับบทความที่มาจากหลายหน่วยงาน จึงทำให้มีเนื้อหาที่หลากหลาย ซึ่งแต่ละบทความจะมีการพิจารณาถึงเรื่องคุณภาพและปริมาณ กล่าวคือ เรื่องคุณภาพนั้นทุกบทความล้วนได้รับการพิจารณาตรวจสอบบทความอย่างละเอียดรอบคอบและในส่วนเชิงปริมาณนั้นก็ไม่รับบทความในจำนวนที่มากเกินไปเพื่อสะดวกกับการบริหารจัดการวารสาร โดยฉบับนี้มีจำนวน 5 เรื่องดังนี้

บทความวิจัยมีดังนี้ 1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิกเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขียนโดย ปองพล สุระกำแหง, กรวรรณ สืบสม, อารี สาริปา 2) ปรัชญาการใช้ชีวิตเชิงพุทธในวรรณคดีธรรมบท เขียนโดย สัญชัย ทิพย์โอสถ, อนันต์ ทิพย์โอสถ 3) การพัฒนาหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนบ้านลาดใหญ่ เขียนโดย สุรศักดิ์ พันธุ์สง่า อดิตรองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านลาดใหญ่

บทความวิชาการมีดังนี้ 1) รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง เขียนโดย วีระกิตติ์ เอกอัครวิจิตร, สุเนตร ธนศิลป์พิชิต, ไพฑูรย์ มาเมือง วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุตามแนวอภิธานิธรรม เขียนโดย ณรงค์ศักดิ์ บัวอ่อน, วิชรมน จันรอง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้รับประเมินบทความ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงบทความให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของการประเมินคุณภาพวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย Thai Journal citation index Centre (TCI)

พระมหานรินทร์ สุรบุญโณ, ผศ.ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ		
		หน้า
1	การพัฒนาหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียน สำหรับนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนบ้านลาดใหญ่ Development of a supplementary curriculum on learning discipline for primary school students at Ban Lat Yai School สุรศักดิ์ พันธุ์สง่า	1
2	ปรัชญาการใช้ชีวิตเชิงพุทธในวรรณคดีธรรมบท Buddhist philosophy of life in Dhammapada literature สัญญาชัย ทิพย์โอสถ, อนันต์ ทิพย์โอสถ	14
3	การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิกเพื่อพัฒนา ความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 LEARNING ON SCROL STRATEGY WITH GRAPHIC ORGANIZERS FOR THE DEVELOPMENT OF READING COMPREHENSION ABILITY OF STUDENTS GRADE ปองพล สุระกำแพง,กรวรรณ สืบสม, อารี สารีปา	25
4	รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง A form of public participation in promoting a strong community.. วีระกิตต์ เอกอัครวิจิตร, สุเนตร ธนศิลป์พิชิต, ไพฑูรย์ มาเมือง	39
5	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุตามแนวอภิธานิยธรรม Political participation of the Elderly along the lines of Aparihaniyadhamma ณรงค์ศักดิ์ บัวอ่อน, วัชรมน จันรอง	50

การพัฒนาหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียน
สำหรับนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนบ้านลาดใหญ่
Development of a supplementary curriculum on learning discipline
for primary school students at Ban Lat Yai School

สุรศักดิ์ พันธุ์สง่า

Surasak Punsanga

อดีตรองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านลาดใหญ่

Former Deputy Director, Specialist, Ban Lat Yai School

E-mail : surasak609999@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 18 กรกฎาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 17 กรกฎาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 21 สิงหาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. สร้างหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียน 2. หาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียน โดยมีรูปแบบการวิจัยและพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาและการกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียน 2) การร่างหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียน 3) การพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียน และ 4) การหาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริม โดยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เป็นเวลา 30 ชั่วโมง แล้วทำการตรวจสอบหาประสิทธิผลของหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการมีวินัย 2) แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. หลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียน มี 2 ส่วน คือ 1.1) องค์ประกอบของหลักสูตรเสริม มี 7 ประการ (1) หลักการของหลักสูตรเสริม (2) แนวคิดพื้นฐานในการสร้างหลักสูตรเสริม (3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม (4) เนื้อหาและระยะเวลาของหลักสูตรเสริม (5) กระบวนการจัดการเรียนรู้ (6) สื่อการจัดการเรียนรู้ และ (7) การวัดผลและประเมินผล 1.2) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 5 แผน (1) สาระ เบื้องต้นเกี่ยวกับการมีวินัยในการเรียน (2) การตรงต่อเวลาในการเรียน (3) ความรับผิดชอบในการเรียน (4) ความขยันหมั่นเพียรในการเรียน และ (5) ความซื่อสัตย์ในการเรียน 2. ประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียน คือ 2.1) นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการมีวินัยในการเรียนหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร และ 2.2) นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติเกี่ยวกับการมีวินัยในการเรียนได้ในระดับดี

คำสำคัญ : การพัฒนา, หลักสูตรเสริม , วินัยในการเรียน

ABSTRACT

This research the objectives are to 1. Create a supplementary curriculum on study discipline for primary school students 2. Find out the effectiveness of a supplementary course on study discipline for primary school students. The research is carried out in the form of research and development, divided into 4 steps: Step 1) Studying and determining the structure of the supplementary curriculum for learning discipline. Step 2) Drafting the supplementary curriculum for discipline in learning. Step 3) Considering the appropriateness of the supplementary curriculum for learning discipline. And step 4) finding the effectiveness of the supplementary curriculum the supplementary curriculum was tested with Grade 6 students at Ban Lat Yai School. Under the Chaiyaphum Primary Educational Service Area Office, Area 1, academic year 2021, 70 students for 30 hours. Hen check the effectiveness of the curriculum. The tools used in the research were 1) a knowledge test about discipline, 2) a practice ability assessment form, 3) a student satisfaction questionnaire. Data were analyzed with a ready-made program to find percentages, averages, standard deviations, and t-test values.

The research results found that 1. The supplementary curriculum for learning discipline has a structure of 2 parts. 1.1) is the components of the supplementary curriculum. There are 7 elements: (1) principles of the supplementary curriculum (2) basic concepts in creating the supplementary curriculum (3) objectives of the curriculum. Supplementary

(4) content and duration of the supplementary curriculum, (5) learning management process, (6) learning management media, and (7) measurement and evaluation. Part 1.2) is the learning activity plan, consisting of 5 plans: Map (1) Basic content about having discipline in studying. Map (2) Punctuality in studying. Map (3) Responsibility in studying. Map (4) Diligence in studying. Study and Map (5) Honesty in Studying 2. The effectiveness of the supplementary curriculum on learning discipline for primary school students is 2.1) Students have higher knowledge about learning discipline after using the curriculum than before using the curriculum. 2.2) Students have the ability to practice discipline in studying at a good level.

Keywords: Development, Extra courses, study discipline

บทนำ

การเรียนการสอนในปัจจุบันครูผู้สอนยังไม่ปลูกฝังด้านการมีวินัยในการเรียนอย่างเพียงพอ ผู้เรียนบางส่วนจะเรียนเพื่อจบการศึกษาโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพ ความรู้ที่ได้รับ และคุณประโยชน์ที่ได้รับ จากการศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทำให้ผลสัมฤทธิ์ต่ำ วินัยในการเรียนเป็นสิ่งจำเป็น

สำหรับนักเรียน เพราะโรงเรียนเปรียบเสมือนแบบจำลอง ที่จำลองบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในสังคม เพื่อให้เด็กนักเรียนได้ฝึกฝน และเตรียมตัวที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในภายหน้า โดยเด็กจะพัฒนาความเจริญงอกงามด้วยการเอาอย่าง การบังคับให้เด็กประพฤติตามวินัยอย่างเคร่งครัด จะส่งผลทำให้บุคลิกภาพของเด็กไม่พึงประสงค์ และขณะเดียวกันอาจเป็นการส่งเสริมให้เด็กประพฤติผิดวินัยได้เช่นเดียวกับการปฏิบัติงาน การส่งเสริมวินัยนักเรียนในการเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะนักเรียนในระดับประถมศึกษาเพราะว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในวินัยแห่งการเสริมสร้างการเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจอย่างรวดเร็ว (บุญสม มาร์ติน. ม.ป.ป. : 130, อ้างถึงในประจักษ์ ปราบุญเหลือ, 2547: 27)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาเกี่ยวกับตัวบ่งชี้วัดคุณภาพค่านิยมอันพึงประสงค์ของนักเรียนไว้ว่า มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ หมายถึง การมีความรับผิดชอบ การมีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต และปฏิบัติตามระเบียบ และหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา มีความเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่และเสียสละ เพื่อส่วนรวม (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ, 2545 : 20) วินัยเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับนักเรียนเพราะ “วินัย” เป็นคุณสมบัติที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ประพฤติดีและเป็นคุณสมบัติพื้นฐานในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต วินัยจะเป็นสิ่งที่ช่วยในการเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีเจตนาที่ดีงาม มีวินัย มีความรับผิดชอบ และมีทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาตน รู้จักพัฒนาอาชีพ และพัฒนาสังคม ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สมเดช สุภาศิริวัลย์, 2559 : 70)

คุณลักษณะของเด็กยุคใหม่ ควรมีลักษณะนิสัยที่รู้จักความมีระเบียบวินัย และความเป็นระเบียบทางสังคม รู้จักคุณค่าแห่งการแบ่งปัน ละครความเห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ได้ รู้จักการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี โรงเรียนจะต้องมีหน้าที่สำคัญในการปลูกฝังแนวทางปฏิบัติให้แก่เด็กนักเรียน ให้มีการปรับตัวที่ดี ดูแลป้องกัน และควบคุมแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาสำคัญของเด็กนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้สามารถลดปัญหาพฤติกรรมในด้านความประพฤติของนักเรียนได้ เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม ดังนั้นโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ ได้ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล โดยการปฏิบัติกิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียนขึ้น โรงเรียนจะต้องเสริมสร้างให้นักเรียนมีวินัยในตนเองอย่างต่อเนื่อง และจะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง เพราะวินัยคือ กรอบที่คอยควบคุมให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมหรือสังคมต้องการ การจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ยังมีปัญหาในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียน โดยเฉพาะด้านการมีวินัยในการเรียน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ต่างก็มุ่งหวังที่จะหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำมาปรับปรุงความมีวินัยของนักเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร ถือเป็นภารกิจสำคัญของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวให้เกิดขึ้นกับนักเรียนทุกปัจจุบันนี้เกิดปัญหาด้านวินัยในการเรียนของนักเรียนในทุกระดับการศึกษาที่เพิ่มความหนักใจให้แก่ผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง มากขึ้น และพฤติกรรมของนักเรียนโดยทั่วไปก่อให้เกิดความรู้สึกไม่สบายใจแก่ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง มีหลายรูปแบบ ตั้งแต่เรื่องเล็กน้อยไปจนถึงเรื่องใหญ่ที่น่าห่วงและน่าตกใจ (สุภาพร ขยันเยี่ยม. 2561 : 7)

จากปัญหาดังกล่าว หลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบัน สอนให้นักเรียนมีวินัยในการเรียนยังไม่สัมฤทธิ์ผล หากไม่มีหลักสูตรเสริมจะเกิดปัญหาอย่างมากมาย เมื่อนักเรียนได้รับการพัฒนาด้านวินัยในการเรียนจะส่งผลทำให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถที่ดีและส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนสูงขึ้น ผู้วิจัยจึง

จำเป็นต้องสร้างหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษาของโรงเรียนบ้านลาดใหญ่ขึ้น

คำถามการวิจัย

1. หลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษาของโรงเรียนบ้านลาดใหญ่มีลักษณะอย่างไร
2. หลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษาของโรงเรียนบ้านลาดใหญ่ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิผลเพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษาของโรงเรียนบ้านลาดใหญ่
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษาของโรงเรียนบ้านลาดใหญ่

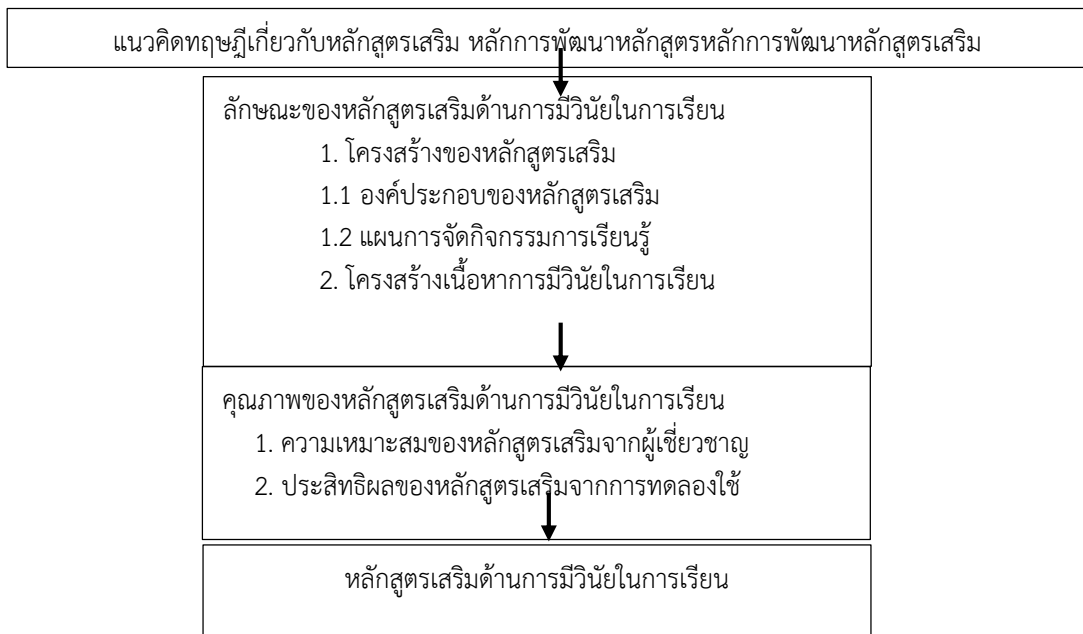
ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มาจากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีวินัยและการสัมภาษณ์ครูโรงเรียนประถมศึกษา มากำหนดเป็นเนื้อหาการวิจัยได้ 5 ประการ คือ 1) สารระเบื้องต้นเกี่ยวกับการมีวินัยในการเรียน 2) การตรงต่อเวลาในการเรียน 3) ความรับผิดชอบในการเรียน 4) ความขยันหมั่นเพียรในการเรียน 5) ความซื่อสัตย์ในการเรียน

2. กลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มทดลองการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนบ้านลาดใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ปีการศึกษา 2564 กลุ่มทดลองในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลาดใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ปีการศึกษา 2564 นักเรียนจำนวน 70 คน เลือกสุ่มแบบเจาะจง

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและการกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรเสริม ดำเนินการดังนี้

- 1.1 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด ผลการวิจัยในประเทศและต่างประเทศ และสภาพที่เป็นจริงเกี่ยวกับหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนเพื่อกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรเสริม
- 1.2 ศึกษาข้อมูลจากสภาพที่เป็นจริงโดยการสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ จำนวน 20 คน ในด้านการพัฒนาหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนเพื่อกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรเสริม
- 1.3 สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎี ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ สรุปเป็นกรอบโครงสร้างของหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนเพื่อใช้เป็นกรอบการร่างหลักสูตรเสริมต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การร่างหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ดำเนินการ ดังนี้

1. ดำเนินการจัดทำรายละเอียดของสาระสำคัญต่าง ๆ ของโครงสร้างหลักสูตร รวบรวมเรียบเรียงเป็นร่างหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียน
2. นำร่างหลักสูตรเสริมเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ
3. นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงเพิ่มเติมเป็นร่างหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนเพื่อใช้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การพิจารณาความเหมาะสมของร่างหลักสูตรเสริม ดังนี้

1. นำร่างหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษา และแบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร ไปจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน วิพากษ์วิจารณ์ เสนอแนะและพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม

2. ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะและพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของร่างหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นและความสอดคล้องของหลักสูตรเสริมทุกองค์ประกอบคิดเป็นร้อยละ 93.03

3. นำหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนศรีแก่งคร้อ อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มทดลองในการวิจัยเป็นเวลา 30 ชั่วโมง โดยใช้เวลาหลังเลิกเรียนแต่ละวันๆ ละ 1 ชั่วโมง โดยให้ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นผู้จัดการเรียนการสอน ก่อนทำการสอนได้ประชุมครูผู้สอนเพื่อชี้แจงจุดประสงค์ของการทดลองใช้ เพื่อเป็นการตรวจทานความถูกต้องของหลักสูตรและหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัย กำหนดเวลาการทดลองใช้ (Try out) หลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียน

ขั้นตอนที่ 4 การหาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียน

การหาประสิทธิภาพจากการทดลองใช้หลักสูตร ดำเนินการดังนี้

1. นำหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษาไปทดลอง กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 นักเรียนจำนวน 70 คน เป็นเวลา 30 ชั่วโมง โดยดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1 ให้ครูผู้สอนซึ่งเป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 คน เป็นผู้จัดการเรียนการสอน

1.2 กำหนดวันเวลาการดำเนินการทดลอง ไว้หลังเลิกเรียนวันละ 1 ชั่วโมง เวลา 15.30-16.30 น. ระหว่างวันที่ 7 กรกฎาคม 2564 ถึง 20 สิงหาคม 2564 ก่อนทำการทดลองได้ทดสอบความรู้ก่อนการใช้หลักสูตรเสริม (Pretest) และทดสอบความรู้หลังการใช้หลักสูตรเสริม (Posttest)

1.3 ผู้วิจัยประชุมครูผู้สอน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินการทดลอง

1.4 ครูผู้สอนทำการทดสอบความรู้ก่อนการใช้หลักสูตรเสริม (Pretest) กับนักเรียนกลุ่มทดลองชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำนวน 70 คน เป็นเวลา 1 ชั่วโมง แล้วดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมเวลา 30 ชั่วโมง โดยใช้เวลาหลังเลิกเรียนวันละ 1 ชั่วโมง ให้ครูผู้สอนซึ่งเป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นผู้จัดการเรียนการสอน เมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง ครูผู้สอนทำการทดสอบความรู้หลังการใช้หลักสูตรเสริม (Posttest)

2. ดำเนินการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลาดใหญ่โดยใช้เครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1) การหาประสิทธิภาพด้านความรู้ ใช้แบบทดสอบความรู้ 2) การหาประสิทธิภาพด้านความสามารถในการปฏิบัติตนมีวินัยในการเรียน ใช้แบบประเมินความสามารถ 3) การหาประสิทธิภาพด้านความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมด้านการมีวินัยในการเรียน ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ฉบับที่ 1 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการมีวินัยในการเรียน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนโดยตอบถูกได้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิดได้ 0 คะแนน

ฉบับที่ 2 แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติตนมีวินัยในการเรียน มีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า 4 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง และปรับปรุง แต่ละระดับมีตัวเลขกำกับไว้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 72-74)

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการมีวินัยในการเรียน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของลิคเอิร์ท (Likert) แต่ละระดับมีตัวเลขกำกับไว้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 72-74)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยประชุมครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และแนวทางการดำเนินการทดลอง
2. ครูผู้สอนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียน สำหรับนักเรียนประถมศึกษา รวมเวลา 30 ชั่วโมง โดยใช้เวลาลงเลิเรียนวันละ 1 ชั่วโมง ให้ครูผู้สอนทำการทดสอบก่อนการใช้หลักสูตรเสริม (Pretest) และเมื่อเสร็จสิ้นการทดลองก็ทำการทดสอบความรู้หลังการใช้หลักสูตรเสริม (Posttest) และประเมินด้านความสามารถในการปฏิบัติตนมีวินัยในการเรียน โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติตนมีวินัยในการเรียนหลังทำการสอนแต่ละแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลหลังจากการทดลองเพื่อนำไปหาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการมีวินัยในการเรียน และการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการมีวินัยในการเรียนตามหลักสูตรเสริมมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่า t-test
2. นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้แปลผลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนบ้านลาดใหญ่ ผู้วิจัยได้เสนอผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยรวม 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสร้างหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนบ้านลาดใหญ่ ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาและกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนบ้านลาดใหญ่ เป็นผลจากการดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ในสาระสำคัญของแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างของหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร แล้วนำมากำหนดเป็นโครงสร้างของหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียน ผู้วิจัยจึงเลือกประเด็นที่

สอดคล้องกันตั้งแต่ 3 แนวคิดขึ้นไปมาจัดเป็นโครงสร้างได้ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คือ องค์ประกอบของหลักสูตรเสริมมี 7 ประการได้แก่ 1) หลักการของหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านลาดใหญ่ 2) แนวคิดพื้นฐานในการสร้างหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านลาดใหญ่ 3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม 4) เนื้อหาและระยะเวลาของหลักสูตรเสริม 5) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 6) สื่อการจัดการเรียนรู้ 7) การวัดผลและประเมินผล และส่วนที่ 2 คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ผลการร่างหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนบ้านลาดใหญ่ กำหนด 2 ส่วน คือ องค์ประกอบของหลักสูตร 7 ประการ และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามเนื้อหา 5 แผน แล้วจัดทำรายละเอียดของแต่ละส่วนไว้อย่างครอบคลุม และมีลักษณะเหมือนหลักสูตรเสริมฉบับจริง

3. ผลการพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนบ้านลาดใหญ่เป็นผลที่ได้จากการนำร่างหลักสูตรเสริมที่จัดทำขึ้น ไปจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ วิทยากรและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง พร้อมประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องได้ค่าความสอดคล้องร้อยละ 93.03 สำหรับรายละเอียดของหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนบ้านลาดใหญ่ซึ่งปรับปรุงแล้วดังนี้

1) องค์ประกอบของหลักสูตรเสริม คือ 1.1) หลักการของหลักสูตรเสริม 1.2) แนวคิดของหลักสูตรเสริม 1.3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม 1.4) เนื้อหาและระยะเวลาของหลักสูตรเสริม

1.5) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 1.6) สื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 1.7) การวัดผลและประเมินผล

2) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ตอนที่ 2 ผลการหาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านลาดใหญ่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกับกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลนำมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมด้านมีวินัยในการเรียนใน 3 ด้าน ดังนี้

1) ประสิทธิภาพด้านความรู้จากการประเมินความรู้ก่อนและหลังการใช้หลักสูตรเสริมมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตรเสริมดังตาราง 1

ตาราง 1 เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการมีวินัยในการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรเสริม โดยภาพรวม

การมีวินัยในการเรียน	คะแนนเต็ม	ผลการทดสอบความรู้ (n=70)				D̄	t	Sig
		ก่อนทดลอง		หลังทดลอง				
		X̄	S.D.	X̄	S.D.			
1.ด้านการตรงต่อเวลาในการเรียน	15	8.63	2.67	13.47	1.25	4.84	21.404*	.000
2.ด้านความรับผิดชอบในการเรียน	15	8.11	3.94	12.60	1.78	4.49	14.770*	.000
3.ด้านความขยันหมั่นเพียรในการเรียน	15	8.06	3.60	12.70	1.83	4.64	16.773*	.000
4.ด้านความซื่อสัตย์ในการเรียน	15	8.83	3.28	12.34	1.93	3.51	17.380*	.000
รวม	60	33.63	11.16	51.11	5.19	17.48	22.560*	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการมีวินัยในการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตร นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการมีวินัยในการเรียนหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร

2) ประสิทธิภาพด้านความสามารถในการปฏิบัติตนมีวินัยในการเรียน โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติตนมีวินัยในการเรียนของนักเรียน ครอบคลุมทักษะ 4 ด้าน คือ 1) การตรงต่อเวลาในการเรียน 2) ความรับผิดชอบในการเรียน 3) ความขยันหมั่นเพียรในการเรียน 4) ความซื่อสัตย์ในการเรียน แล้วนำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลผลคะแนน ดังตาราง 2

ตาราง 2 การประเมินความสามารถในการปฏิบัติตนมีวินัยในการเรียน โดยภาพรวม

การปฏิบัติตนมีวินัยในการเรียน	ผลประเมินความสามารถ		
	ร้อยละ	ระดับความสามารถ	ลำดับ
1. ด้านการตรงต่อเวลาในการเรียน	81.72	ดี	4
2. ด้านความรับผิดชอบในการเรียน	82.04	ดี	3
3. ด้านความขยันหมั่นเพียรในการเรียน	82.21	ดี	2
4. ด้านความซื่อสัตย์ในการเรียน	84.24	ดี	1
เฉลี่ย	82.71	ดี	

จากตาราง 2 แสดงว่านักเรียนสามารถปฏิบัติตนมีวินัยในการเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับดีทุกด้าน โดยด้านที่มีความสามารถระดับดีใน 3 อันดับแรก

คือ ด้านความซื่อสัตย์ในการเรียน ด้านความขยันหมั่นเพียรในการเรียน และด้านความรับผิดชอบในการเรียน

3) ประสิทธิภาพด้านความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการมีวินัยในการเรียนตามหลักสูตรเสริม นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์หาประสิทธิภาพรายด้าน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก คือ ส่งเสริมความร่วมมือในการทำกิจกรรม

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านลาดใหญ่ มีโครงสร้าง 2 ส่วน ส่วนแรกคือ องค์ประกอบของหลักสูตรเสริม มี 7 ประการได้แก่ 1) หลักการของหลักสูตรเสริม 2) แนวคิดพื้นฐานในการสร้างหลักสูตรเสริม 3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม 4) เนื้อหาและระยะเวลาของหลักสูตรเสริม 5) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 6) สื่อการจัดการเรียนรู้ และ 7) การวัดผลและประเมินผล ส่วนที่ 2 คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 แผน ได้แก่ แผนที่ 1 สารเบื้องต้นเกี่ยวกับการมีวินัยในการเรียน แผนที่ 2 การตรงต่อเวลาในการเรียน แผนที่ 3 ความรับผิดชอบในการเรียน แผนที่ 4 ความขยันหมั่นเพียรในการเรียน แผนที่ 5 ความซื่อสัตย์ในการเรียน

2. ประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

2.1 นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการมีวินัยในการเรียนสูงกว่าก่อนการใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติตนมีวินัยในการเรียนอยู่ในระดับดี

2.3 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการมีวินัยในการเรียนอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านลาดใหญ่ดังนี้

1. จากการสร้างหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านลาดใหญ่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎี ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ สรุปเป็นกรอบโครงสร้างของหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนและผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของหลักสูตรมีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุดหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนประกอบด้วยโครงสร้าง 2 ส่วน คือ ส่วนแรกคือ องค์ประกอบของหลักสูตรเสริมมี 7 ประการได้แก่ 1) หลักการของหลักสูตรเสริม 2) แนวคิดพื้นฐานในการสร้างหลักสูตรเสริม 3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม 4) เนื้อหาและระยะเวลาของหลักสูตรเสริม 5) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 6) สื่อการจัดการเรียนรู้ 7) การวัดผลและประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริวิส ชนะคำโชติ สิริ (2558 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาการมีวินัยในตนเองสำหรับนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า 1) หลักสูตรเสริมมีองค์ประกอบ หลักสูตร 7 ประการคือ หลักการและเหตุผล แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร เสริม

วัตถุประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรเสริม กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรเสริมโดยผู้ เชี่ยวชาญ พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพของหลักสูตรเสริม เพื่อพัฒนาการมีวินัยในตนเองสำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีดังนี้ นักเรียนมีพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองโดยรวมหลัง การทดลองใช้หลักสูตรเสริมสูงกว่าก่อนทดลองใช้ หลักสูตรเสริม และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการมีวินัยในตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด

2. การหาประสิทธิผลของหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการเรียนสำหรับนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนบ้านลาดใหญ่ ดังนี้

2.1 ประสิทธิภาพด้านความรู้เกี่ยวกับการมีวินัยในการเรียนโดยภาพรวม พบว่านักเรียนที่เข้ารับการพัฒนามีความรู้เกี่ยวกับการมีวินัยในการเรียนหลังการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับดี

2.2 ผลการหาประสิทธิภาพด้านความสามารถในการปฏิบัติตนมีวินัยในการเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ส่วนผลการประเมินรายด้าน พบว่า 1) ด้านการตรงต่อเวลาอยู่ในระดับดี

2) ด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับดี 3) ด้านความขยันหมั่นเพียรอยู่ในระดับดี 4) ด้านความซื่อสัตย์ในการเรียนอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับงานวิจัยของปริยานุช สถาวรมณี (2548 : 70) ได้พัฒนา กิจกรรมในหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน โดยมุ่งพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจำแนก ด้านการจัดหมวดหมู่ ด้านการสรุป ด้านการประยุกต์ และด้านการคาดการณ์ ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ด้วย 3 หลักการ ได้แก่ หลักเอกัตบุคคล หลักประชาธิปไตย และหลักการปฏิบัติ ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของนักเรียน ผลการทดลองทำให้เห็นว่าระดับทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนทั้ง 5 ด้าน หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ผลการวัดความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการเรียนตามหลักสูตรเสริม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชนิกร ไพศาล (2547: 80-81) ได้ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะศิลปะ ด้านการวาดภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนแกนนำการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า

(1) หลักสูตรเสริมทักษะศิลปะ ด้านการวาดภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนแกนนำการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จังหวัดกาญจนบุรีที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพเหมาะสมโดยการวิเคราะห์ค่าระดับความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารหลักสูตร ได้ระดับสูงกว่า .05 ทุกรายการ (2) คะแนนส่วนที่เพิ่มขึ้น (Gained Score) ของทักษะศิลปะ ด้านการวาดภาพ ทั้ง 3 ตัว ประกอบ ของนักเรียนที่ผ่านการทดลองใช้หลักสูตรสูงกว่านักเรียนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ความคิดเห็นของนักเรียนที่ผ่านการทดลองใช้หลักสูตรเกี่ยวกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อและอุปกรณ์ พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุก รายการ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ในการพัฒนาความมีวินัยในการเรียนของนักเรียนเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ด้านทัศนคติและพฤติกรรมความมีวินัยในการเรียนเพื่อส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ซึ่งผู้เรียนลงมือกระทำด้วยตนเองหรือได้ปฏิบัติพัฒนา ซึ่งจะรวมถึงปฏิกิริยาระหว่างความรู้ในตัวของผู้เรียนเอง ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมภายนอก การเรียนรู้จะได้ผลดี ถ้าหากว่าผู้เรียนเข้าใจในตนเอง มองเห็นความสำคัญในสิ่งที่เรียนรู้และสามารถเชื่อมโยงความรู้ ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า(รู้ว่าตนเองได้เรียนรู้อะไรบ้าง) และสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยในการเรียนไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

1.2 โรงเรียนใช้เป็นตัวอย่างให้กับครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตรเสริมสำหรับนักเรียนในด้านการมีวินัยในการเรียนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาหลักสูตรเสริมด้านการมีวินัยในการปฏิบัติตนของนักเรียนระดับชั้นต่าง ๆ

2.2 ควรมีการศึกษาการพัฒนาทักษะการมีวินัยในการเรียนของนักเรียนในระดับชั้นเรียนต่าง ๆ

2.3 ควรทำวิจัยรูปแบบการพัฒนาทักษะการมีวินัยในการเรียนในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2545).การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล กรุงเทพฯ : สุวีริสาส์น,
- ประจักษ์ ปราบุญเหลือม. (2547).การเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนโนนสูงศรีธานี อำเภอโนนสูงจังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
- ปริญญ์ สดวรมณี. (2548).การพัฒนากิจกรรมในหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
- รัชนิกร ไพลาล. (2547).การพัฒนาหลักสูตรเสริมทักษะศิลปะ ด้านการวาดภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนแกนนำการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา,
- รุ่งทิพย์ หอมวิไลย. (2549).การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความเป็นคนดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มศรีนครินทร์กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,

- วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล. (2548).การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในกระบวนการพยาบาล. ปรินญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543).การศึกษาแนวทางการบริหารในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,
- สุภาพร ชนนีเยี่ยม. (2561).การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านน้ำขุนโนนผางาม อำเภอโนนไสม จังหวัดอุดรธานี. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
- สมเดช สุภาศิริวัลย์.(2548).การดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ โรงเรียนเทพสถิตวิทยา อำเภอสทิต จังหวัดชัยภูมิ. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. (2550). “วินัยนักเรียน” ในสารานุกรมวิชาชีพครูเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖0 ปี. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ สกสค.,
- สิริวิส ชนะคำโชติสิริ. การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาการมีวินัยในตนเองสำหรับนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. มยสาร, ปีที่ 13, ฉบับที่ 3 (ก.ย. - ธ.ค. 2558) หน้า 189 -201. 2558.

ปรัชญาการใช้ชีวิตเชิงพุทธในวรรณคดีธรรมบท

Buddhist philosophy of life in Dhammapada literature

สัชชัย ทิพย์โอสธ, อนันต์ ทิพย์โอสธ,

Sanchai Thiposot, Anan Thiposot,

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา, โรงเรียนเสิงสาง

Mahamakut Buddhist University : Lanna Campus, Soeng Sang School

E-mail sunchait65@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 19 มิถุนายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 3 กรกฎาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 15 สิงหาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 คือ 1) เพื่อศึกษาปรัชญาการใช้ชีวิตเชิงพุทธในวรรณคดีธรรมบท 2) เพื่อวิเคราะห์ปรัชญาการใช้ชีวิตเชิงพุทธในวรรณคดีธรรมบทเรื่องบุตรเศรษฐีมีทรัพย์มาก การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีผลปรากฏดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า 1) คนไม่มีปัญญา ไม่รู้จักการสั่งสมปัญญา (เบาปัญญา) ไม่ประพฤติตนให้ดีไม่รู้จักหาทรัพย์ในคราวยังเป็นหนุ่มสาว ย่อมซบเซา ดังนั้นกระเรียนแก่ซบเซาอยู่ในเปือกตมที่หมดปลาไม่รู้จักตนให้ดีไม่ได้ทรัพย์ในคราวที่ตนยังเป็นหนุ่มสาว ย่อมนอนทอดถอนถึงทรัพย์เก่าเหมือนลูกศรที่ตกจากแล่ง 2) คำสอนเรื่องกฎแห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ความแตกต่างระหว่างกรรมดีและกรรมชั่ว คำสอนที่เป็นหลักศาสนา คือ ให้ละเว้นความชั่ว ทำแต่ความดี ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ คำสอนที่เน้นความประพฤติส่วนบุคคล กิจที่ตนพึงกระทำ คำสอนเรื่องการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การเลือกคบมิตร และความประพฤติด้านอื่นเพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

คำสำคัญ : ปรัชญา, การใช้ชีวิตเชิงพุทธ, วรรณคดีธรรมบท

ABSTRACT

This research article has two objectives: 1) to study the philosophy of life of Buddhists in Dhammapada literature, and 2) to analyze the philosophy of life in Dhammapada literature about the son of a wealthy millionaire. This research is qualitative (Qualitative Research). The results are as follows.

The results of the research found that 1) People who do not have intelligence, do not know how to accumulate wisdom (light intelligence), behave badly. And if you don't know how to find wealth when you are young, you will become stagnant like The old crane lay motionless in a quagmire with no fish, not knowing what to give. Dee had no wealth when he was young. He lay down and reached out to grab his old wealth like an arrow falling from an arrow. 2) Teachings on the Law of Karma Do good and get good. Do

bad things and get bad things. Difference between good karma and bad karma The tenets of the religion are to avoid evil, do only good, and purify your mind. Teachings that emphasize personal conduct Activities that should be done Teachings on interacting with others Choosing friends and other behaviors for living together with others in society

Keywords: Buddhist philosophy, life, Dhammapada literature

บทนำ

ปรัชญาการศึกษาคือแผนที่ที่จะเดินทาง คนเราต้องมีแผน การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบ และการผล การปฏิบัติมาทบทวนว่าผลจะได้ดีหรือไม่ดี ทุกอย่างต้องมีการประเมินผลงาน ในวรรณกรรมสามก๊กบอกว่า “รู้เขารู้เรา รบร้อยครั้งชนะร้อยครั้ง” ชีวิตคือสนามรบ ต้องมี Mission ภารกิจที่ต้องปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ชีวิตก็เหมือนกับการงานวิจัยเล่มหนึ่งที่ยังไม่มีบทสรุปง่าย ๆ ต้องใช้เวลาศึกษา ดังคำกล่าวที่ว่า “ระยะพิสูจน์น้ำ กาลเวลาพิสูจน์สรรพสิ่ง” มุมมองการใช้ชีวิตในพุทธปรัชญา ชีวิตต้องมีเข็มทิศในการเดินทางสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาภุชงค์ ตรีโณ (2554: ก-ข) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ การดำเนินชีวิตของคนไทยในเชิงปรัชญา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างคนไทย 7 ประเภท คือ ประชาชน ชาวบ้าน ครูมีประสบการณ์การสอน 10 ปีขึ้นไป ครูดีเด่น พระภิกษุผู้ได้รับรางวัลเสมาธรรมจักร เกษชกร แม่ดีเด่นแห่งชาติ และพ่อตัวอย่างแห่งชาติ ทุกประเภทมีอาชีพต่าง ๆ กันคือ เกษตรกรรม ครู เกษชกร ค้าขาย นักธุรกิจ ตำรวจ เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา อาชีพทั้งหมดที่กล่าวมาล้วนมีจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตให้เกิดความดีงาม ส่วนอาชีพเกษตรกรรมยึดเอาตามแนวทางศีลธรรมของชาติ พระภิกษุยึดเอาพระธรรมวินัยเป็นจรรยาบรรณในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้อาชีพทหาร นักการเมือง วิศวกร สถาปนิก และแพทย์ล้วนมีจรรยาบรรณเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

จากการสัมภาษณ์พบว่า คนไทยได้ดำเนินชีวิตตามจรรยาบรรณวิชาชีพและเชิงปรัชญาด้วยที่เห็นได้ชัดคือในเชิงญาณวิทยา คนไทยมีวิธีการแสวงหาความรู้และมีวิธีการนำความรู้มาใช้ในเชิงจริยศาสตร์ มีความเพียรในการปฏิบัติตามหลักจริยศาสตร์ในศาสนาที่ตนนับถือในเชิงตรรกศาสตร์ คนไทยส่วนใหญ่รู้จักใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิต ในเชิงอภิปรัชญาคนไทยมีความคิดและคำตอบสำหรับปัญหาอภิปรัชญา เช่นเรื่องกำเนิดของโลกซึ่งมีคำตอบที่หลากหลาย ในเชิงสุนทรียศาสตร์ คนไทยมีความคิดหลากหลายในเรื่องเกี่ยวกับความงาม ความซาบซึ้งในความงามในงานศิลปะ ในคำสอนทางศาสนา บทกวีและวรรณคดีต่าง ๆ ในทุกสาขาอาชีพมีการดำเนินชีวิตตามจรรยาบรรณวิชาชีพและการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาที่ตนสนใจ ชอบครุ่นคิดปัญหาปรัชญาที่เป็นอุดมคติตามความสนใจและตามสภาพแวดล้อมที่อำนวยให้ชีวิตเป็นไปและสนใจปฏิบัติตามหลักจริยศาสตร์ของศาสนาที่ตนนับถือ เช่นหลักจริยศาสตร์ของพุทธ คริสต์ อิสลาม

การเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติคือการเข้าปรัชญาชีวิต ภาวนี้อย่าง (2554:15-16) ในสังคมปัจจุบันแข่งขันกันทางวัตถุจากกรณีศึกษาของนายประยงค์ วรรณรงค์ จากการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถคว้ารางวัลแม่ไก่ไขมาได้ จากรางวัลดังกล่าวทำให้รู้ว่า ความรู้ไม่ได้มีเฉพาะในสถาบันการศึกษาเท่านั้นอยู่ที่การค้นคว้าและศึกษาจริง การศึกษาปรัชญาการใช้ชีวิตของนักคิดและประชาชนชาวบ้านเพราะบุคคลเหล่านี้เปรียบเสมือนรากเหง้าของแผ่นดินที่สืบสาน สร้างสรรค์ องค์ความรู้

จากบรรพบุรุษ รักษาภูมิปัญญาไม่ให้สูญหาย ช่วยกันสืบสานต่อยอดด้วยวิธีการที่เรียกว่า ทำให้ดู อยู่ให้เห็น เป็นให้จริงผ่านการปฏิบัติด้วยการปฏิบัติเป็นแบบอย่าง ปรัชญาการดำเนินชีวิตหมายถึงท่าทีต่อการดำเนินชีวิต การมองโลก การมองโลกหรือปรัชญาการดำเนินชีวิตมาจากการเรียนรู้

จากการศึกษาของ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2546: 161) เรื่อง บทสังเคราะห์ภาพรวม การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคม กล่าวว่า โดยหลักมาตรฐานสากลที่เรียกว่าระบบ 3 แด คือ การทำงานวันละ 8 ชั่วโมง ศึกษาหาความรู้ วันละ 8 ชั่วโมง และพักผ่อนหลับนอน วันละ 8 ชั่วโมง แต่ในความเป็นจริงคนไทยพร้อมที่จะทำงานวันละ 10-12 ชั่วโมงแล้วพักผ่อน บันทึกลงนอน มีนักปรัชญาที่มีวิธีการดำเนินชีวิตที่น่าสนใจคือ โสกราตีส ซงจื้อ หรือในปัจจุบันเช่น พระพรหมคุณาภรณ์ อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ ท่านเหล่านี้มีวิธีการคิดและดำเนินชีวิตเป็นของตนเอง พระราชวรมณี (ประยูร ธมมจิตโต) (2540: 113-121) ท่านแรกคือ โสกราตีส เจ้าของคำพูดที่ว่า “หนึ่งเดียวที่ข้าพเจ้ารู้คือรู้ว่าข้าพเจ้าไม่รู้อะไรเลย” แสดงให้เห็นว่าเขาเป็นคนแสวงหาความรู้อยู่เสมอ สังเกตได้จากการที่ไปท่องเที่ยวได้วาทะกับคนเก่งและคนมีชื่อเสียงในสังคมกรีกในสมัยนั้นเพื่อให้ได้ความรู้ใหม่

จนวาระสุดท้ายยังบอกกับเพื่อนและศิษย์ที่มาเยี่ยมว่า “นักปราชญ์คือผู้แสวงหาความรู้ที่สมบูรณ์ แต่นักปรัชญาไม่มีวันเข้าถึงความรู้ที่สมบูรณ์หากว่าเขายังมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ เพราะวิญญาณของเขาถูกคุมขังอยู่ในร่างกาย จึงขาดอิสรภาพในการเข้าถึงสัจธรรม การประสบกับความตายคือการได้ปลดปล่อยวิญญาณจากเครื่องพันธนาการ เมื่อวิญญาณเข้าถึงความรู้ที่สมบูรณ์ นักปราชญ์ผู้แสวงหาความรู้ที่สมบูรณ์จึงไม่กลัวความตาย” ต่อมาคืออิมมานูเอล คานท์ (ค.ศ.1724-1804) เชื่อว่า เราทุกคนยอมรับว่าคุณลักษณะหรือสิ่งอื่นอาจดีได้ เช่น ลาภยศ อำนาจ เกียรติยศ สุข ความดีเหล่านี้ก็ยังเป็นความดีที่มีเงื่อนไข ในบางสถานการณ์ความดีเหล่านี้อาจไม่ดีก็ได้ เจตนาดีเท่านั้นที่สมบูรณ์ แสดงว่าเจตนาดีเป็นปรัชญาการดำเนินชีวิตของท่าน พนิดา อังจันทร์เจริญ (2548: 255) พระพรหมคุณาภรณ์ คติชีวิตที่ท่านยึดถือประพฤติปฏิบัติมาตลอด คือ บัณฑิตย่อมฝึกตน คติอีกข้อหนึ่งซึ่งถือมาก่อนและต่อมาถือไว้ด้วยกันคือ ถ้าจะทำอะไรต้องพยายามทำให้สำเร็จและทำให้ดีที่สุด

วรรณคดีธรรมบทเป็นวรรณคดีที่ทรงคุณค่าต่อปรัชญาการใช้ชีวิตเชิงพุทธ เพราะสอดแทรกไปด้วยเนื้อหาที่เตือนใจสะท้อนการดำเนินชีวิตอย่างไรไม่ให้ผิดพลาด เต็มไปด้วยคติเตือนใจให้เกิดการย้อนคิดเพื่อพิจารณาตน บางข้อความสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาชีวิตได้ ดังนั้น การศึกษาเรื่องปรัชญาการใช้ชีวิตเชิงพุทธในวรรณคดีธรรมบท เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาปรัชญาการใช้ชีวิตเชิงพุทธในวรรณคดีธรรมบท 2) เพื่อวิเคราะห์ปรัชญาการใช้ชีวิตเชิงพุทธในวรรณคดีธรรมบทเรื่องบุตรเศรษฐีมีทรัพย์มาก ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า ปรัชญาการใช้ชีวิตเชิงพุทธในวรรณคดีธรรมบท อาจจะเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาสังคมที่เกิดในปัจจุบันได้ในระดับจุลภาค คือ ครอบครัว และระดับมหภาค คือ ระดับประเทศชาติหรือโลกจะทำให้เกิดสันติสุขขึ้นในสังคมได้

วัตถุประสงค์ของวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาปรัชญาการใช้ชีวิตเชิงพุทธในวรรณคดีธรรมบท
- 2 เพื่อวิเคราะห์ปรัชญาการใช้ชีวิตเชิงพุทธในวรรณคดีธรรมบทเรื่องบุตรเศรษฐีมีทรัพย์มาก

วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเน้นการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

- 1 ศึกษาข้อมูลจากวรรณคดีบาลีเรื่อง “บุตรเศรษฐีมีทรัพย์มาก” ของพร้อมทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาการใช้ชีวิตเชิงพุทธในวรรณคดีธรรมบทที่มีในพระพุทธศาสนาและสังคมศาสตร์
- 3 นำเสนอผลการวิจัยโดยเอกสารและการบรรยายสรุป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วางขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้ ศึกษาปรัชญาการใช้ชีวิตเชิงพุทธในวรรณคดีธรรมบท วิเคราะห์ปรัชญาการใช้ชีวิตเชิงพุทธในวรรณคดีธรรมบทเรื่องบุตรเศรษฐีมีทรัพย์มาก

สรุปผลการศึกษา

1) ศึกษาปรัชญาการใช้ชีวิตเชิงพุทธในวรรณคดีธรรมบท เนื้อเรื่องบุตรเศรษฐีมีทรัพย์มาก ข้อความเบื้องต้น พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ในป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ทรงปรารภบุตรเศรษฐีมีทรัพย์มาก ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า “อจริตวา พรหมจิริย” เป็นต้น เหตุเรื่องนี้เกิดที่เมืองพาราณสี ที่ได้ชื่อว่าบุตรของเศรษฐีเพราะเกิดในตระกูลของเศรษฐี เกิดขึ้นมาก็มีสมบัติเงินทองมากมาย สมัยนั้นเรียกว่า 80 โกฏิ มารดาบิดาของเขาคิดว่า “ในตระกูลของเรามีกองโกศเป็นอันมาก เราจักมอบกองโกศนั้นไว้ในมือบุตรของเรา ทำให้ใช้สอยอย่างสบาย กิจด้วยการงานอย่างอื่นไม่ต้องมี” จึงให้เขาศึกษาศิลปวิทยาการพ้อนขับและประโคมอย่างเดียว

ในพระนครนั้น แม้อิตาคนหนึ่งก็เกิดแล้วในตระกูลอื่น ซึ่งมีสมบัติ 80 โกฏิ บิดามารดาแม่ของนางก็คิดแล้วอย่างนั้นเหมือนกัน แล้วก็ให้นางศึกษาก็ได้ศิลปวิทยาการพ้อนขับและประโคมอย่างเดียว เมื่อเขาทั้งสองเจริญวัยแล้ว ก็ได้มีการแต่งงานกัน ต่อมาภายหลัง มารดาบิดาของคนทั้งสองนั้นได้ถึงแก่กรรมแล้ว ทรัพย์ 160 โกฏิ ก็ได้รวมอยู่ในเรือนเดียวกันทั้งหมด เรียกว่าเรือล่มในหนองทองจะไปไหนเสีย ด้วยความที่บุตรเศรษฐีไปอยู่ที่บำรุงพระราชาวันหนึ่งถึง 3 ครั้ง ครั้นนั้น พวกนักเลงในพระนครนั้น คิดกันว่า “ถ้าบุตรเศรษฐีนี้ จักเป็นนักเลงสุรา, ความผาสุกก็จักมีแก่พวกเรา เราจะให้เขาเรียนความเป็นนักเลงสุรา” พวกนักเลงนั้นจึงถือเอาสุรา มัดเนื้อสำหรับแก้ลม และก้อนเกลือไว้ที่ชายผ้า ถือหัวผักกาด นั่งแลดูทางบุตรเศรษฐีนั้นที่กำลังเดินทางมาจากการเข้าเฝ้าพระราชา เมื่อเห็นเขากำลังเดินมา จึงดื่มสุรา เอาก้อนเกลือใส่เข้าในปาก กัดหัวผักกาด กล่าวสรรเสริญว่า “นายท่านจงเป็นอยู่ 100 ปีเถิด พวกผมอาศัยท่าน ก็พึ่งสามารถในการเคี้ยวและการดื่มสุรา”

บุตรเศรษฐีฟังคำของพวกนักเลงนั้นแล้ว จึงถามคนใช้สนิพผู้ตามมาข้างหลังว่า “พวกนั้น ดื่มอะไรกัน?” คนใช้ “น้ำดื่มชนิดหนึ่งครับนาย” บุตรเศรษฐี “มีรสชาติอร่อยหรือ?” คนใช้ นายครับ ธรรมดา น้ำที่ควรดื่ม เช่นกับน้ำดื่มนี้ ไม่มีในโลกที่เป็นอยู่นี้ บุตรเศรษฐีหมดตัวเพราะประพฤติดบายมุข บุตรเศรษฐีนั้นพูดว่า “เมื่อเป็นเช่นนั้น แม้เราดื่มก็ควร” ดังนี้แล้ว จึงให้นำมาแต่ชนิดน้อยแล้วก็ดื่ม ต่อมาไม่นานนักนักเลงเหล่านั้นรู้ว่าบุตรเศรษฐีนั้นดื่ม จึงพากันแวดล้อมบุตรเศรษฐีนั้น เมื่อกาลล่วงไป ก็ได้มีบริวารหมู่ใหญ่

บุตรเศรษฐีนั้นให้นำสุรามาด้วยทรัพย์ 100 บ้าง 200 บ้าง ต้มอยู่ ตั้งกองกหาปณะ (เงิน) ไว้ในที่นั่งเป็นต้นโดยลำดับ ต้มสุรา กล่าวว่า "จงนำเอาดอกไม้มาด้วยกหาปณะนี้, จงนำเอาของหอมมาด้วยกหาปณะนี้, ผู้นี้ฉลาดในการขับ, ผู้นี้ฉลาดในการฟ้อน, ผู้นี้ฉลาดในการประโคม, จงให้ทรัพย์ 1 พันแก่ผู้นี้, จงให้ทรัพย์ 2 พันแก่ผู้นี้" เมื่อใช้สร้อยสร้อยอย่างนั้นต่อกาลไม่นานนัก ก็ยังทรัพย์ 80 โกฏิอันเป็นของตนให้หมดไปแล้ว เมื่อเศรษฐีได้ยินว่า "นาย ทรัพย์ของนายหมดแล้ว" จึงพูดว่า "ทรัพย์ของภรรยาของเราไม่มีหรือ?" เมื่อเขาเรียนว่า "ยังมีนาย" จึงบอกว่า "ถ้ากระนั้น จงเอาทรัพย์นั้นมา" ได้ยังทรัพย์ แม่นั้นให้สิ้นไปแล้วอย่างนั้นเหมือนกัน แล้วขายสมบัติของตนทั้งหมด คือนา สวนดอกไม้ สวนผลไม้ ยานพาหนะ เป็นต้น บ้าง โดยที่สุด ภาชนะเครื่องใช้บ้าง เครื่องลาด ผ้าห่มและผ้าปูนั่งบ้าง ทุกอย่างที่เขาขายได้

บุตรเศรษฐีต้องเที่ยวขอลาน ครั้นในเวลาที่เขาแกล้ง เจ้าของเรือนจึงไล่เขาออกจากเรือน ที่เขามิโกะหมดแล้ว ขายเรือนของตน (แต่ยัง) ถืออาศัยอยู่ก่อน, เขาพาภรรยาไปอาศัยฝาเรือนของชนอื่นอยู่ ถือขึ้นกระเบื้องเที่ยวไปขอลาน ปรารถนาจะบริโภคภักดิ์ที่เป็นเดนของชนแล้ว

ครั้งนั้น พระโคตมพุทธเจ้า ทอดพระเนตรเห็นเขายืนอยู่ที่ประตูโรงฉัน คอยรับโภชนะที่เป็นเดนอันภิกษุหนุ่มและสามเณรให้ ในวันหนึ่ง จึงทรงแยมพระโอรส

ลำดับนั้น พระอานนทเถระทูลถามถึงเหตุที่ทรงแยมสรวลกับพระองค์ พระศาสดา เมื่อจะตรัสบอกเหตุที่ทรงแยมสรวล จึงตรัสว่า "อานนท เธอจงดูบุตรเศรษฐีผู้มีทรัพย์มากผู้นี้ ผลิตาทรัพย์เสีย 160 โกฏิ พาภรรยาเที่ยวขอลานอยู่ในนครนี้ ถ้าบุตรเศรษฐีไม่ผลิตาทรัพย์ให้หมดสิ้น จักประกอบการงานในปฐมวัย ก็จักได้เป็นเศรษฐีชั้นเลิศในนครนี้ และถ้าจักออกบวช ก็จักบรรลุเป็นพระอรหันต์ แม้ภรรยาของเขาจักดำรงอยู่ในอนาคามีผล,

ถ้าไม่ผลิตาทรัพย์ให้หมดไป จักประกอบการงานในมัชฌิมวัย จักได้เป็นเศรษฐีชั้นที่ 2 ออกบวช จักได้เป็นอนาคามี แม้ภรรยาของเขาจักดำรงอยู่ในสกทาคามีผล ถ้าไม่ผลิตาทรัพย์ให้สิ้นไป ประกอบการงานในปัจฉิมวัย จักได้เป็นเศรษฐีชั้นที่ 3 แม้ออกบวชก็จักได้เป็นสกทาคามี แม้ภรรยาของเขาจักดำรงอยู่ในโสตาปัตติผล แต่เดี๋ยวนี้ บุตรเศรษฐีนั้นทั้งเสื่อมแล้วจากโกะของคฤหัสถ์ ทั้งเสื่อมแล้วจากสามัญผล, ครั้นเสื่อมแล้ว จึงเป็นเหมือนนกรกระเรียนในเปือกตมแห่งฉะนั้น" ดังนี้แล้ว จึงตรัสพระคาถาบาลีที่น่าสนใจไว้ว่า

อจริตวา พรหมจริย	อลทธา โยพพะเน ธน
ชิณณโกญจาว ฌายนติ	ชิณณจเฉว ปลลล
อจริตวา พรหมจริย	อลทธา โยพพะเน ธน
เสนติ จาปาติชิณาว	ปฺรณานิ อนุตฺตณ.

พวกคนเขลา (เบาปัญญา) ไม่ประพฤติพรหมจรรย์ ไม่ได้ทรัพย์ในคราว ยังเป็นหนุ่มสาว ย่อมชอบเขา ดังนกรกระเรียนแก่ชอบเขาอยู่ในเปือกตมที่หมดปลาฉะนั้น.

พวกคนเขลา ไม่ประพฤติพรหมจรรย์ ไม่ได้ทรัพย์ในคราว ยังเป็นหนุ่มสาว ย่อมนอนทอดถอนถึงทรัพย์เก่า เหมือนลูกศรที่ตกจากแสงฉะนั้น

2. เพื่อวิเคราะห์ปรัชญาการใช้ชีวิตเชิงพุทธในวรรณคดีธรรมบทเรื่องบุตรเศรษฐีมีทรัพย์มาก คำว่า อจริตวา ความว่า ไม่อยู่พรหมจริยवास คำว่า โยพพะเน ความว่า ไม่ได้แม้ทรัพย์ในเวลาที่ดินสามารถ เพื่อจะยังโกะที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น หรือเพื่อตามรักษาโกะที่เกิดขึ้นแล้ว

คำว่า ชิณณจเฉ ความว่า คนเขลาเห็นปานนั้นนั้น ย่อมชอบเขา ดังนกรกระเรียนแก่มีขนปีกอันเหี้ยนเกรียน ชอบเขาอยู่ในเปือกตม ที่ชื่อว่าหมดปลาแล้ว เพราะไม่มีน้ำ มีคำอธิบายกล่าวไว้ดังนี้ว่า "อันความไม่มีที่อยู่ของคนเขลาเหล่านี้ เหมือนความไม่มีน้ำในเปือกตม ความไม่มีโกะของคนเขลาเหล่านี้ เหมือน

ความหุดปลา, ความไม่สามารถจะรวบรวมโกะกะไว้ได้โดยทางน้ำหรือทางบกเป็นต้นในกาลบัดนี้แล ของคนเขลาเหล่านี้ เหมือนความไม่มีการไผ่ขึ้นแล้วบินไปแห่งนกระเรียนที่มีขนปีกอันเหี้ยน เพราะฉะนั้น คนเขลาเหล่านี้ จึงนอนซบเขาอยู่ในที่นี้เอง เหมือนนกระเรียนมีขนปีกอันเหี้ยนแล้วฉะนั้น

คำว่า จาปาติชีณาว ความว่า หลุดจากแล่ง คือพ้นแล้วจากแล่ง มีคำอธิบายกล่าวไว้ดังนี้ว่า "ลูกศรพ้นจากแล่งไปตามกำลังตกแล้ว. เมื่อไม่มีใครจับมันยกขึ้น, มันก็ต้องเป็นอาหารของหมู่ปลวกในที่นั้นเอง ฉันทใด ถึงคนเขลาเหล่านี้ก็ฉันทนั้น ล่วง 3 ร้อยไปแล้ว ก็จักเข้าถึงมรณะ เพราะความไม่สามารถจะยกตนขึ้นได้ในกาลปัจจุบันได้ เพราะฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า เสนติ จาปาติชีณาว" บาทพระคาถาว่า ปุราณานิ อนุตฺตุนิ ความว่า ย่อมนอนทอดถอน คือเศร้าโศกถึงการกิน การดื่ม การฟ้อน การขับ และการประโคมเป็นต้น ที่ตนทำแล้วในกาลก่อนว่า "พวกเรากินแล้วอย่างนี้ ดื่มแล้วอย่างนี้" ในกาลจบเทศนา ขนเป็นอันมากได้ดวงตาเห็นธรรม เข้าสู่กระแสมีโสดาปัตติผล

โดยนัยะในธรรมบทได้แบ่งออกคำสอนเป็น 2 ประการ คือสำหรับพระสงฆ์ และคำสอนสำหรับฆราวาส โดยคำสอนที่เหมาะสมกับพระสงฆ์คือ คำสอนเรื่องความประพฤติที่ควบคุมพฤติกรรม การสำรวมอินทรีย์ และการปฏิบัติเพื่อความเลื่อมใสศรัทธาของมหาชน คำสอนเพื่อการละกิเลสหรือสังโยชน์ที่เป็นกิเลสภายในจิตใจ สังโยชน์ คือ กิเลสที่ผูกมัดใจสัตว์, ธรรมที่มัดสัตว์ไว้กับทุกข์ หรือกิเลสเครื่องร้อยรัดจิตใจให้จมในวัฏฏะ มี 10 อย่าง คือ สักกายทิฏฐิ มีความเห็นว่าฉันท์ 5 คือตัวตน วิจิกิจฉา มีความสงสัยลังเลในคุณของพระรัตนตรัย คือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์สี่ลัทธิพทปราคาส มีความยึดมั่นถือมั่นอยู่ในสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือศีลพรตภายนอกพระพุทธศาสนา หรือมีความยึดมั่นในข้อปฏิบัติที่ผิดในความมุ่งหมายของพุทธศาสนา กามราคะ มีความพอใจในกามคุณปฏิบัติ ความกระตือรือร้นทั้งในใจ ความหงุดหงิดขัดเคือง อุทธัมภาคิยสังโยชน์ สังโยชน์เบื้องสูง 5 ได้แก่ รูปราคะ มีความพอใจในรูปสัญญา อรูปราคะ มีความพอใจในอรูปสัญญา มานะ มีความถือตัว ความยึดมั่นถือมั่นในตัวตน ความรู้สึกสำคัญตัวว่าดีกว่า เลวกว่า หรือเสมอกัน อุทธัจจะ มีความฟุ้งซ่าน อวิชชา มีความไม่รู้ในอริยสัจ 4

คำสอนสำหรับฆราวาสประกอบด้วย เรื่องกฎแห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ความแตกต่างระหว่างกรรมดีและกรรมชั่ว คำสอนที่สอดคล้องกับหลักศาสนา คือ ให้ละเว้นความชั่ว ทำแต่ความดี ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ คำสอนเกี่ยวกับความประพฤติส่วนบุคคล กิจที่ตนพึงกระทำ คำสอนเรื่องการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การเลือกคบมิตร และความประพฤติด้านอื่นเพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

อภิปรายผลการศึกษา

1) เพื่อศึกษาปรัชญาการใช้ชีวิตเชิงพุทธในวรรณคดีธรรมบท สรุปเรื่องราว เหตุการณ์นี้เกิดที่เมืองพาราณสี ที่ได้ชื่อว่าบุตรของเศรษฐีเพราะเกิดในตระกูลของเศรษฐี เกิดขึ้นมาก็มีสมบัติเงินทองมากมาย สมัยนั้นเรียกว่า 80 โกฏิ มารดาบิดาของเขาคิดว่า "ในตระกูลของเรามีกองโกะกะเป็นอันมาก เราจักมอบกองโกะกะนั้นไว้ในมือบุตรของเรา ทำให้ใช้สอยอย่างสบาย กิจด้วยการงานอย่างอื่นไม่ต้องมี " จึงให้เขาศึกษาศิลปวิทยาการฟ้อนขับและประโคมอย่างเดียว

ในพระนครนั้น แมธิดาคนหนึ่งก็เกิดแล้วในตระกูลอื่น ซึ่งมีสมบัติ 80 โกฏิ บิดามารดาแม่ของนางก็คิดแล้วอย่างนั้นเหมือนกัน แล้วก็ให้นางศึกษาศิลปวิทยาการฟ้อนขับและประโคมอย่างเดียว เมื่อเขาทั้งสองเจริญวัยแล้ว ก็ได้มีการแต่งงานกัน ต่อมาภายหลัง มารดาบิดาของทั้งสองนั้นได้ถึงแก่กรรมแล้ว ทรัพย์ 160 โกฏิ ก็ได้รวมอยู่ในเรือนเดียวกันทั้งหมด เรียกว่าเรือล่มในหนองทองจะไปไหนเสีย ด้วยความที่บุตรเศรษฐีไปอยู่ที่บำรุงพระราชาวันหนึ่งถึง 3 ครั้ง ครั้นนั้น พวกนักเลงในพระนครนั้น คิดกันว่า "ถ้าบุตรเศรษฐีนี้ จักเป็นนักเลงสุรา, ความผาสุกก็จักมีแก่พวกเรา เราจะให้เขาเรียนความเป็นนักเลงสุรา" พวก

นักเลงนั้นจึงถือเอาสุรา มัดเนื้อสำหรับแก้ลม และก้อนเกลือไว้ที่ชายผ้า ถือหัวผักกาด นั่งแลดูทางบุตร เศรษฐีนั้นที่กำลังเดินทางมาจากการเข้าเฝ้าพระราชฯ เมื่อเห็นเขากำลังเดินมา จึงดื่มสุรา เอาก้อนเกลือใส่เข้าในปาก กัดหัวผักกาด กล่าวสรรเสริญว่า "นายท่านจงเป็นอยู่ 100 ปีเถิด พวกผมอาศัยท่าน ก็พึ่งสามารถในการเคี้ยวและการดื่มสุรา" ในระหว่างทางได้เห็นพวกกินเหล้าก็เลยสอบถามว่าเขากำลังดื่มอะไรกันหรือ คนติดตามก็บอกว่า "พวกเขากำลังดื่มเหล้า" จนกระทั่งเศรษฐีให้ลูกน้องผู้ติดตามไปเอาน้ำเหล้านั้นมาทดลองจนเกิดติดใจ ซึ่งเป็นสาเหตุให้สูญสิ้นทรัพย์สินเงินทอง จนกระทั่งตนเองต้องไปเป็นขอทานในที่สุด

มีวันหนึ่ง พระโคตมพุทธเจ้า ทอดพระเนตรเห็นเขายืนอยู่ที่ประตูโรงฉัน คอยรับโภชนาที่เป็นเดนอันภิกษุหนุ่มและสามเณรให้ ในวันหนึ่ง จึงทรงแยมพระโอษฐ์ ลำดับนั้น พระอานนทเถระทูลถามถึงเหตุที่ทรงแยมสรวลกับพระองค์ พระศาสดา เมื่อจะตรัสบอกเหตุที่ทรงแยมสรวล จึงตรัสว่า "อานนท เธอจงดูบุตรเศรษฐีผู้มีทรัพย์มากผู้นี้ ผลาญทรัพย์เสีย 160 โกฏิ พากรณาเที่ยวขอทานอยู่ในนครนี้ ถ้าบุตรเศรษฐีไม่ผลาญทรัพย์ให้หมดสิ้น จักประกอบภาระงานในปฐมวัย ก็จักได้เป็นเศรษฐีชั้นเลิศในนครนี้ และถ้าจักออกบวช ก็จักบรรลุปะเป็นพระอรหันต์ แม้ภรรยาของเขาจักดำรงอยู่ในอนาคามีผล ถ้าไม่ผลาญทรัพย์ให้หมดไป จักประกอบภาระงานในมัชฌิมวัย จักได้เป็นเศรษฐีชั้นที่ 2 ออกบวชจักได้เป็นอนาคามี แม้ภรรยาของเขาก็จักดำรงอยู่ในสกทาคามีผล ถ้าไม่ผลาญทรัพย์ให้สิ้นไป ประกอบภาระงานในปัจฉิมวัย จักได้เป็นเศรษฐีชั้นที่ 3 แม้ออกบวชก็จักได้เป็นสกทาคามี แม้ภรรยาของเขาก็จักดำรงอยู่ในโสตาปัตติผล แต่เดี๋ยวนี้บุตรเศรษฐีนั้นทั้งเสื่อมแล้วจากโภคะของคฤหัสถ์ ทั้งเสื่อมแล้วจากสามัญผล ครั้นเสื่อมแล้ว จึงเป็นเหมือนนภกระเรียนในเปือกตมแห่งฉนวนนั้น" ดังนี้แล้ว จึงตรัสพระคาถาบาลีที่น่าสนใจไว้ว่า "พวกคนเขลา (เบาปัญญา) ไม่ประพฤติพรหมจรรย์ ไม่ได้ทรัพย์ในคราว ยังเป็นหนุ่มสาว ย่อมชบเซา ดังนภกระเรียนแก่ชบเซาอยู่ในเปือกตมที่หมดปลาฉนวน พวกคนเขลา ไม่ประพฤติพรหมจรรย์ ไม่ได้ทรัพย์ในคราว ยังเป็นหนุ่มสาว ย่อมนอนทอดถอนถึงทรัพย์เก่า เหมือนลูกศรที่ตกจากแหล่ฉนวนนั้น" สอดคล้องกับบทความวิชาการของ รุ่งนิภา เหลียง ได้ศึกษาเรื่อง โซเพนฮาวเออร์ข้อวิพากษ์แนวคิดแบบทุนนิยม พบว่า อาเธอร์ โซเพนฮาวเออร์ นักปรัชญาเมธีชาวเยอรมันถูกกล่าวหาว่าเป็นนักคิดผู้มีทัศนะค่อนข้างจะเป็น "ทุนนิยม" หรือที่รู้จักกันทั่วไปว่า เป็นผู้ที่มีวิธีคิดแบบมองโลกในแง่ร้าย (Pessimists) มากเกินไปจนก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดีต่อผู้ที่ได้ศึกษาผลงานของเขา โดยจะแบ่งโครงสร้างในการนำเสนอออกเป็น 3 ส่วน ประเด็นที่หนึ่ง คือ ความหมายของชีวิตในทัศนะของโซเพนฮาวเออร์ ประเด็นที่สอง คือการเสนอข้ออ้างเพื่อโต้แย้งและสนับสนุนการมองโลกแบบทุนนิยม และประการสุดท้าย การมองโลกตามความเป็นจริง ซึ่งต้องอาศัยการมีจุดเริ่มต้นจากการมองชีวิตว่าเป็นรวมศูนย์ของความปรารถนา ความอยาก ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการมองโลกแบบทุนนิยมหรือพุทธศนิยม (รุ่งนิภา เหลียง, 2563:80) การมองโลกตามแนวพระพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าทรงสอนให้มองโลกแบบสองด้าน แต่เน้นด้านที่มองว่าชีวิตเกิดมามีทุกข์อย่างกรณีคำสอนที่ว่าชาติปิทุกขา ความเกิดก็เป็นทุกข์ แต่พระพุทธเจ้าก็ตรัสว่าในโลกนี้มีสุขอยู่บ้างแต่น้อย สุขเปรียบดังช้างกระพือหู งูแลปลิ้น ดังนั้นมุมมองของชีวิตในมุมมองพระพุทธศาสนาสอนว่ามองทุกอย่างเป็นอย่างของไม่เที่ยง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระทนต์ศักดิ์ ปภังกร (ตื่นขุนทด), 2555:ก-ข) ได้ศึกษาเรื่อง การมองโลกตามหลักพุทธปรัชญา ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดการมองโลกในพุทธปรัชญา เถรวาท แสดงความหมายของโลกโดยตรง คือ โอกาสโลก ได้แก่ ภพภูมิ ๓๑ ความหมายโดยอ้อม คือ สัตว์โลก ได้แก่ สิ่งมีชีวิตทั้ง ปวง ในที่นี้เน้นที่สัตว์โลก คือ ชีวิตและหมู่สัตว์ โดยเฉพาะชีวิตมนุษย์ มีก าเนติ ๔ ประเภท มีการพัฒนาชีวิตทางกายตามวัย ส่วนพัฒนาชีวิตทางจิตใจย่อมเกี่ยวเนื่องกับอบรมโดยอาศัยปัจจัยทั้งภายในและภายนอก มีเป้าหมายของชีวิตทางกายมีความแข็งแรงสมบูรณ์สมวัย ส่วนทางจิตใจ

ย่อมมีเป้าหมายที่การก จักกิเลสให้หมดสิ้นนำไปสู่ความพ้นทุกข์ การมองโลกตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท เป็นการมองโลกตามความเป็นจริง มี ๑๐ วิธี ในงานวิจัยนี้เน้นแสดง การมองโลกในลักษณะคุณ โทษ และ ทางออก (อัสสาทะ อาทีนวะ และนิสสรณะ) การมองโลกแง่เดียวมีข้อเสีย คือ แ่งเดียวอย่างเดียว อาจทำให้ประมาท มัวเมาในชีวิต แ่งโทษอย่างเดียว อาจเกิดการประทุษร้ายตนเองและบุคคลอื่น และแ่งทางออกอย่างเดียว อาจทำให้ไม่อาจใช้ชีวิตอยู่ร่วมสังคมได้ ส่วนประโยชน์ของการมองโลกครบทุกด้าน ย่อมทำให้มีการใช้ชีวิตอย่างผู้มีสติ เหมาะสมตามสถานภาพในสังคมหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการมองโลกในพุทธปรัชญา ได้แก่ (๑) หลักธรรมที่แสดงการมองโลกในลักษณะอัสสาทะ เช่น โลภียสุขที่เป็นกามสุข และฌานสุข , สมบัติในโลกทั้ง ๓, ประโยชน์ทั้ง ๓, สุขของคฤหัสถ์ ๔ เป็นต้น โดยมีหลักธรรมที่ส่งเสริมการมองโลกในลักษณะอัสสาทะนี้ เช่น บุญกิริยาวัตถุ, ทิฐุธัมมิกัตถประโยชน์ , พรหมวิหาร ๔, สังคหวัตถุ ๔ เป็นต้น (๒) หลักธรรมที่แสดงการมองโลกในลักษณะอาทีนวะ เช่น อุปาทานกัณฑ์ ๕, ทุกขตา ๓, กามาทีนวกถา เป็นต้น โดยมีหลักธรรมที่ส่งเสริมการมองโลกในลักษณะอาทีนวะนี้ เช่น สังวร ๕, อภินิพจน์ ๕, กายคตาสติ, มรณานุสสติ , สันโดษ เป็นต้น (๓) หลักธรรมที่แสดงการมองโลกในลักษณะนิสสรณะ เช่น เนกขัมมะ , นิพพาน , วิมุตติ ๒, โลกุตตรธรรม ๔ เป็นต้น โดยมีหลักธรรมที่ส่งเสริมการมองโลกในลักษณะนิสสรณะนี้ เช่น ไตรลักษณ์ , โลกธรรม ๘, โพธิปักชยธรรม ๗ หมวด ได้แก่ สติปัฏฐาน ๔, สมมัปปธาน ๔, อิทธิบาท ๔, อินทรีย์ ๕, พละ ๕, โพชฌงค์ ๗ และมรรคมรรค ๘ เป็นต้น (๔) หลักธรรมที่แสดงการมองโลกครบทั้งที่เป็นอัสสาทะ อาทีนวะ และนิสสรณะ เช่น อนุปพพิกกา โดยมีหลักธรรมที่ส่งเสริมการมองโลกทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ อริยสัจ ๔ เป็นต้น

แนวทางการนำหลักธรรมที่เกี่ยวกับการมองโลก ในพุทธปรัชญา ไปใช้ในการพัฒนาชีวิตการพัฒนาชีวิตมีความหมายในการทำให้เจริญขึ้น ตามกระบวนการภาวนา ๔ ระดับ ได้แก่ (๑) กายภาวนา (๒) คีลภาวนา (๓) จิตตภาวนา และ (๔) ปัญญาภาวนา แนวทางการนำ ใช้หลักธรรมที่เกี่ยวกับการมองโลกในลักษณะอัสสาทะไปใช้ในการพัฒนาชีวิต ได้แก่ หลักบุญกิริยาวัตถุ ใช้พัฒนาชีวิตได้ทั้ง ๔ ระดับ หลักทิฐุธัมมิกัตถประโยชน์และหลักสังคหวัตถุ ๔ ใช้พัฒนาทางกายภาวนาและคีลภาวนา ส่วนหลักพรหมวิหาร ๔ ใช้สำหรับเจริญจิตตภาวนาเป็นหลัก แนวทางการนำใช้หลักธรรมที่เกี่ยวกับการมองโลกในลักษณะอาทีนวะไปใช้ในการพัฒนาชีวิต ได้แก่ หลักสังวร ๕ ใช้พัฒนาชีวิตได้ ๔ ระดับตามสมควร หลักอภินิพจน์ ๕ และมรณานุสสติเน้นเจริญปัญญาภาวนา หลักกายคตาสติ เน้นเจริญจิตตภาวนา และปัญญาภาวนา หลักสันโดษเน้นการเจริญ กายภาวนาและ คีลภาวนา หลักไตรลักษณ์ ใช้พัฒนาชีวิตได้ทั้ง ๔ ระดับ แนวทางการนำหลักธรรมที่เกี่ยวกับการมองโลก

ในลักษณะนิสสรณะไปใช้ในการพัฒนาชีวิต ได้แก่ หลักโลกธรรม ๘ เน้นเจริญคีลภาวนาและปัญญาภาวนา หลักเนกขัมมะเน้นจิตตภาวนาและปัญญาภาวนา ส่วนหลักโพธิปักชยธรรมใช้พัฒนาชีวิตได้ทั้ง ๔ ระดับ และสำหรับแนวทางการนำหลักธรรมที่เกี่ยวกับการมองโลก ครบทั้งลักษณะอัสสาทะ อาทีนวะ และนิสสรณะ ตามหลักพุทธปรัชญาไปใช้ในการพัฒนาชีวิต หลักอนุปพพิกกา ๕ และอริยสัจ ๔ ย่อมปรับใช้พัฒนาชีวิตได้ทั้ง ๔ ระดับ

2) เพื่อวิเคราะห์ปรัชญาการใช้ชีวิตเชิงพุทธในวรรณคดีธรรมบทเรื่องบุตรเศรษฐีมีทรัพย์มาก โดยนัยะในธรรมบทได้แบ่งออกคำสอนเป็น 2 ประการ คือสำหรับพระสงฆ์ และคำสอนสำหรับฆราวาส โดยคำสอนที่เหมาะสมกับพระสงฆ์คือ คำสอนเรื่องความประพฤติที่ควบคุมพฤติกรรม การสำรวมอินทรีย์ และการปฏิบัติเพื่อความเสื่อมใสศรัทธาของมหาชน คำสอนเพื่อการละกิเลสหรือสังโยชน์ที่เป็นกิเลสภายในจิตใจ สังโยชน์ คือ กิเลสที่ผูกมัดใจสัตว์, ธรรมที่มัดสัตว์ไว้กับทุกข์ หรือกิเลสเครื่องร้อยรัดจิตใจให้จมในวิภวภูมิจึงมี 10 อย่าง คือ สักกายทิฐิ มีความเห็นว่าฉัน 5 คือตัวตน วิจิกิจฉา มีความสงสัยลังเลใน

คุณของพระรัตนตรัย คือพระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์สี่ลัทธิพทฺธปฺรามาส มีความยึดมั่นถ้อยมั่นอยู่ในสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์หรือศีลพรตภายนอกพระพุทฺธศาสนา หรือมีความยึดมั่นในข้อปฏิบัติที่ผิดในความมุ่งหมายของ พุทฺธศาสนา กามราคะ มีความพอใจในกามคุณปฏิกุสะ ความกระตือรือร้นในใจ ความหงุดหงิดขัดเคือง อุทฺธัมภาคิยสังโยชน์ สังโยชน์เบื้องสูง 5 ได้แก่ รุปราคะ มีความพอใจในรูปสัญญา อรูปราคะ มีความ พยายามในอรูปสัญญา มานะ มีความถือตัว ความยึดมั่นถ้อยมั่นในตัวตน ความรู้สึกสำคัญตัวว่าดีกว่า เลวกว่า หรือเสมอกัน อุทฺธัจจะ มีความฟุ้งซ่าน อวิชชา มีความไม่รู้ในอริยสัจ 4

คำสอนสำหรับฆราวาสประกอบด้วย เรื่องกฎแห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ความแตกต่าง ระหว่างกรรมดีและกรรมชั่ว คำสอนที่สอดคล้องกับหลักศาสนา คือ ให้ละเว้นความชั่ว ทำแต่ความดี ทำ จิตใจให้บริสุทธิ์ คำสอนเกี่ยวกับความประพฤติส่วนบุคคล กิจที่ตนพึงกระทำ คำสอนเรื่องการมี ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การเลือกคบมิตร และความประพฤติด้านอื่นเพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

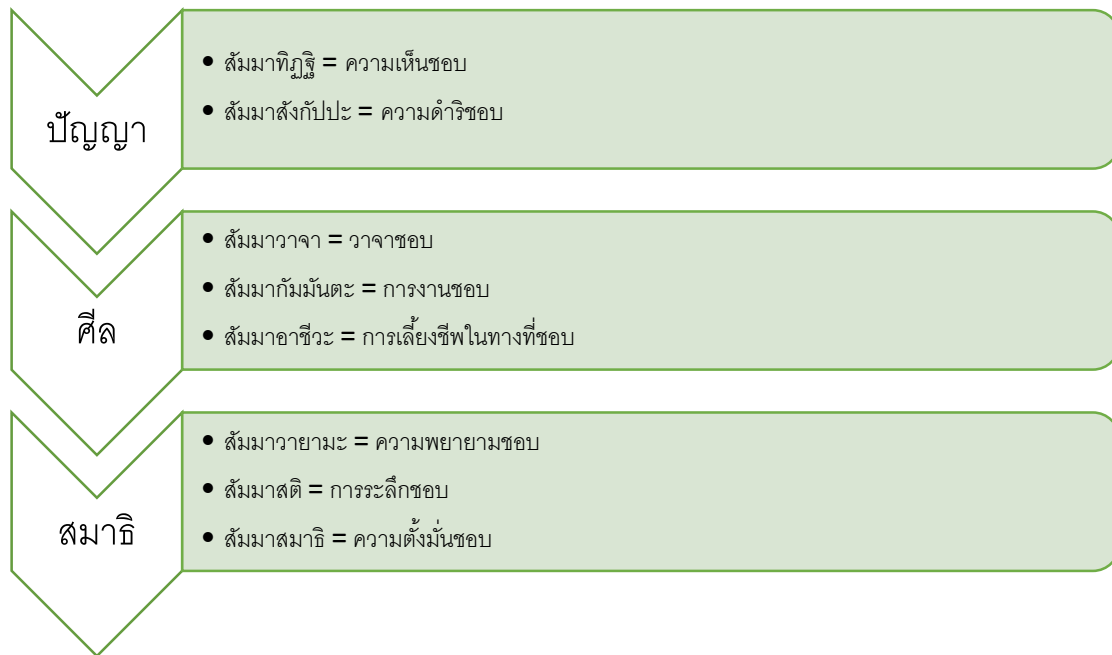
สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอภิณฺท์ อภิณฺโท (2554) ได้วิจัยวิทยานิพนธ์เรื่องการศึกษา วิเคราะห์มัชฌิมาปฏิปทาในพุทธปรัชญาเถรวาทกับทางสายกลางของอริสโตเติล พบว่า หลัก มัชฌิมาปฏิปทา คือ ข้อปฏิบัติหรือวิถีที่ เป็นชีวิตที่เป็นกลางๆตามธรรมชาติสอดคล้องกับธรรมชาติ พอเหมาะพอดีที่จะให้เกิดผล คือ แก้ปัญหาตามกระบวนการของธรรมชาติได้ ซึ่งก่อให้เกิดความรู้ความ เข้าใจสภาวะธรรมที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง เพื่อความสว่าง สะอาด และความสงบ เพื่อให้เกิดปัญญาสู่ มรรคผลนิพพาน

และสอดคล้องกับวิจัยของ พระมหาวิโรจน์ วิโรจน์ (ผาตา) (2543) ได้วิจัยวิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องประโยชน์ในพุทธปรัชญาเถรวาท กล่าวคือ ประโยชน์ในพุทธปรัชญา เถรวาทหมายถึง ความสุขหรือสิ่งที่ทำให้ชีวิตดีขึ้น เจริญขึ้น หรือแปลว่า จุดหมายของชีวิตมนุษย์ ซึ่ง สามารถสรุปได้เป็น ๒ ประการ คือ ประโยชน์ทางวัตถุ ได้แก่ ทรัพย์สิน และประโยชน์ทางจิตใจ ได้แก่ การบรรลุนิพพาน ทั้งมรรคผล นิพพาน หรือระดับขั้นของการพัฒนาจิตใจพุทธปรัชญาเถรวาทมีหลัก ประโยชน์อยู่ที่การท ำประโยชน์เพื่อมวลชนและมีรายละเอียดอยู่ที่การค ำนี้ประโยชน์ตนเองเป็นอันดับ แรก จากนั้น จึงจะขยายความพร้อมมูลของตนเองไปช่วยเหลือผู้อื่นให้บรรลุประโยชน์ตนเอง ซึ่งเมื่อท ำ เช่นนี้ก็จะเกิดประโยชน์ทั้ง ๒ ฝ่ายขึ้น ก ่อว่าคือ ทั้งตนเองและผู้อื่นก็ได้ประโยชน์ร่วมกันประโยชน์ใน ทศณะของพุทธปรัชญาเถรวาทนั้นแบ่งได้เป็น ๖ ประเภท คือ (๑) ประโยชน์ในชาติ (๒) ประโยชน์ในชาติ หน้า และ (๓) ประโยชน์สูงสุด ประโยชน์ ๓ ประการนี้ พุทธปรัชญาเถรวาทเห็นว่ามนุษย์ควรบรรลุ ประโยชน์ชาตินี้ ชาติหน้าให้ได้ จึงจะได้ชื่อว่า เกิดมาเป็นบัณฑิตไม่ไร้ประโยชน์ นอกจากนั้นยังมีประโยชน์ ที่เหลืออีก คือ (๔) ประโยชน์ตน (๕) ประโยชน์คนอื่น (๖) ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ประโยชน์ทั้ง ๓ ประการ นี้มนุษย์จะต้องยึดเอาประโยชน์ตนก่อน กล่าวคือ อันดับแรก มนุษย์จะต้องมีความพร้อมก่อนที่จะไป ช่วยเหลือคนอื่นเพราะเมื่อไม่บรรลุประโยชน์ตนเองก็ช่วยเหลือคนอื่นได้ยาก

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ความรู้ที่ได้จากการศึกษา คือ ความคิดในทางสายกลาง ทุกสิ่งทุกอย่างต้องเริ่มที่ใจเสียก่อน ใจ เป็นใหญ่ ใจเป็นประธาน ตามแนวคิดที่ว่า มัชฌิมาปฏิปทา การทำ การพูด การคิด ต้องดำเนินอยู่ใน หลักการแห่งทางสายกลาง ดังภาพที่ปรากฏดังนี้

สรุปแสดงระบบของ มรรคมีองค์ 8 ที่เป็นมัชฌิมาปฏิปทา พอเห็นรูปเค้า ดังนี้

บทสรุป

พระธรรมบทเป็นข้อความพื้นฐานในวรรณคดีทางพระพุทธศาสนาที่รวบรวมคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้เป็นชุดบทกลอน เป็นแหล่งภูมิปัญญาอันอุดมสมบูรณ์ที่ให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปรัชญาพุทธศาสนาและแนวทางปฏิบัติเพื่อการใช้ชีวิตที่มีความหมาย ต่อไปนี้เป็นประเด็นสำคัญบางส่วนจากพระธรรมบทที่สะท้อนถึงปรัชญาทางพุทธศาสนา สติและความตระหนักรู้: พระธรรมบทเน้นความสำคัญของการมีสติและความตระหนักรู้ในทุกด้านของชีวิต โดยส่งเสริมให้บุคคลระมัดระวังและใส่ใจต่อความคิด คำพูด และการกระทำ เนื่องจากสิ่งเหล่านี้หล่อหลอมบุคลิกภาพและกำหนดคุณภาพชีวิต อนิจจัง (อนิจจัง): คำสอนหลักในพระพุทธศาสนาคือแนวคิดเรื่องความไม่เที่ยง ซึ่งยืนยันว่าทุกสิ่งเป็นสิ่งที่ชั่วคราวและอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ พระธรรมบทเตือนเราถึงธรรมชาติแห่งการดำรงอยู่ชั่วคราวและกระตุ้นให้หลุดพ้นจากความผูกพันทางโลกที่นำไปสู่ความทุกข์ ความทุกข์ (ทุกข์) และการดับทุกข์: พระอัมมบทยอมรับความจริงสากลแห่งความทุกข์และสอนหนทางแห่งความดับทุกข์ เมื่อเข้าใจต้นเหตุของความทุกข์ เช่น ความปรารถนาและความผูกพัน แต่ละบุคคลสามารถปลุกฝังภูมิปัญญา ความเห็นอกเห็นใจ และความสงบภายในได้ จรยาบรรณ (ศีล): จรยาบรรณเน้นย้ำตลอดพระธรรมบทว่าจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตที่มีคุณธรรม สอนถึงความสำคัญของการปฏิบัติความเมตตา ความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจ และการไม่ทำร้าย (อหิงสา) ต่อสรรพสัตว์ พลังแห่งจิตใจ: อัมมาปาดะเน้นย้ำถึงพลังการเปลี่ยนแปลงของจิตใจ โดยสอนว่าความคิดสร้างความเป็นจริง และด้วยการปลุกฝังความคิดและทัศนคติที่ดี แต่ละบุคคลสามารถเอาชนะอุปสรรคและพบกับความสุขที่แท้จริงได้

ความเห็นอกเห็นใจและความเมตตา (เมตตา): ความเห็นอกเห็นใจและความเมตตาเป็นหัวใจสำคัญของคำสอนทางพุทธศาสนา และพระธรรมบทเน้นย้ำถึงความสำคัญของการปลุกฝังคุณสมบัติเหล่านี้ต่อตนเองและผู้อื่น ส่งเสริมให้บุคคลพัฒนาความเห็นอกเห็นใจ การให้อภัย และความปรารถนาดี ซึ่งเป็นวิธีการบรรเทาความทุกข์และส่งเสริมความสามัคคี มรรคแห่งการตรัสรู้ (พระนิพพาน): พระอัมมปทาได้

กล่าวถึงมรรคมีองค์แปดอันเป็นหนทางไปสู่การตรัสรู้และหลุดพ้นจากความทุกข์ แนวทางนี้ประกอบด้วย ความเข้าใจที่ถูกต้อง เจตนา วาจา การกระทำ การดำรงชีวิต ความพยายาม สติ และสมาธิ

โดยรวมแล้วธรรมบททำหน้าที่เป็นแนวทางสำหรับบุคคลที่ต้องการดำเนินชีวิตด้วยสติปัญญา ความเมตตา และอิสรภาพภายในตามหลักพุทธศาสนา คำสอนอันเหนือกาลเวลาของหนังสือเล่มนี้ยังคง สร้างแรงบันดาลใจและสะท้อนกับผู้คนที่แสวงหาความหมายและจุดประสงค์ในชีวิตของพวกเขา

บรรณานุกรม

- พระมหากษณะ ตรุโณ และคณะ. (2554). การวิเคราะห์การดำเนินชีวิตของคนไทยในเชิงปรัชญา. กองวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : ศูนย์คุณธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภาวนีย์ เจริญยิ่ง. (2554). ภูมิปัญญาไทย : ชุมทรัพย์แห่งแผ่นดินสยาม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2546). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ บทสังเคราะห์ภาพรวมการพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย. ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). กรุงเทพฯ : บริษัทเอ็ดมันเพรส โปรดักส์ จำกัด.
- พระราชวรมณี (ประยูร ธมมจิตโต). (2540). ปรัชญากรีก บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันออก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สยาม บริษัทเคล็ดไทย จำกัด.
- พนิดา อังจันทร์เจริญ. (2548). วิถีแห่งปราชญ์ฉบับสมบูรณ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ลิเบอร์ตีเพรส.
- รุ่งนิภา เหลียง. (2563). โขเปนฮาวเออร์ข้อวิพากษ์แนวคิดแบบทุนนิยม. วารสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (ฉบับรวมที่ 10) ปี 2563. น.80.
- พระมงคลศักดิ์ ปภังกร (ตันทนต). (2555). การมองโลกตามหลักพุทธปรัชญา. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอภินันท์ อภินนโท. (2544). การศึกษาวิเคราะห์มัชฌิมาปฏิปทาในพุทธปรัชญาเถรวาทกับทางสายกลางของอริสโตเติล”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิโรจน์ วิโรจ โน (ผาตา). (2543). การศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องประโยชน์ในพุทธปรัชญาเถรวาท”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิกเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน
ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

LEARNING ON SCROL STRATEGY WITH GRAPHIC ORGANIZERS
FOR THE DEVELOPMENT OF READING COMPREHENSION ABILITY
OF STUDENTS GRADE

ปองพล สุระกำแหง,กรวรรณ สืบสม, และอารี สารีปา

PONGPHON SURAKAMHAENG, KORAWAN SEABSOM, AND AREE SARIPA

E-mail : krupongphonar@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 19 พฤษภาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 15 สิงหาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 15 สิงหาคม 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิก หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 2) เพื่อศึกษา เจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จุฬารักษ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครราชสีมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย ใช้การจับฉลาก และใช้ห้องเรียนเป็นหน่วย สุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้การสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความ เข้าใจโดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิกของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 16 แผน 2) แบบทดสอบ วัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ 3) แบบวัด เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ วิเคราะห์ ข้อมูลโดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่าที (t-test) แบบ One Sample Test

ผลการวิจัยพบว่า

1. คะแนนเฉลี่ยความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผัง กราฟิกหลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ : กลวิธี SCROL ผังกราฟิก ความเข้าใจในการอ่าน เจตคติ ภาษาอังกฤษ

ABSTRACT

The objectives of the research were to 1) compare students' English reading comprehension ability after using SCROL strategy with graphic organizers with post-test and 70 percent criterion, and 2) study the students' attitude towards learning English. The sample group was 30 grade 9 students at Matthayomsuksa Chulabhorn School, under the

Office of Nakhon Sri Thammarat Secondary Educational Service area Office, in the second of the academic year 2023. They were obtained by simple random sampling using the room as the sampling unit. The research instruments were 16 English lesson plans by using SCROL strategy with graphic organizers, 2) 30 multiple-choice items of the English reading comprehension test, and 3) 15 items of the attitude questionnaire towards learning English. The data were analyzed by mean, standard deviation (S.D.), and t-test of One Sample Test.

The results of this study were as follows;

1.The post-English reading comprehension score was higher than 70 percent criterion at the .05 level of significance.

2.The students' attitude towards learning English was at a good level

Keywords: SCROL strategy, graphic organizers, reading comprehension, attitude, English

บทนำ

สังคมโลกปัจจุบัน ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือที่สำคัญในสังคมแห่งการเรียนรู้ มนุษย์ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลในการสร้างความร่วมมือและประสบการณ์ เพื่อพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี การศึกษา ฯลฯ เมื่อภาษาอังกฤษทวีความสำคัญมากขึ้น จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ คือให้นักเรียนสามารถใช้ทักษะทั้ง 4 คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน เป็นเครื่องมือในการแสวงหาและสื่อความรู้ ข้อมูล บันทึกลง ฯลฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งค้นคว้า สื่อสาร ที่สำคัญ นอกจากนี้ยังช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งหมายถึงสามารถเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองได้ (อรุณี วิริยะจิตรา และคณะ, 2555) ดังนั้น การเรียนรู้ภาษาอังกฤษมีความสำคัญต่อคนไทยทุกคน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารกับชนชาติอื่นในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหนึ่งในสาระการเรียนรู้ที่คนไทยจำเป็นต้องเรียน โดยจัดวิชาภาษาอังกฤษซึ่งถือว่าเป็นวิชาพื้นฐานไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ที่กำหนดให้นักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต้องเรียนรู้โดยมุ่งเน้นที่จะพัฒนานักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญคือ มีความสามารถในการสื่อสาร มีความสามารถในการรับและส่ง หรือสื่อสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความเข้าใจ และทัศนคติของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม มีความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เผชิญได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 6)

อย่างไรก็ตามผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษาจุฬารามณ์ ในปีการศึกษา 2564 ถึงปีการศึกษา 2565 พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในรายวิชาภาษาอังกฤษ คิดเป็นร้อยละ 33.79, 26.27 และ 26.54 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ (เท่ากับร้อยละ 34.38, 31.11 และ 32.05 ตามลำดับ) นอกจากนี้

ข้อมูลผลสัมฤทธิ์รายวิชาภาษาอังกฤษอ่าน - เขียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนมัธยมศึกษาจุฬาภรณ์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 ถึงปีการศึกษา 2565 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2563 ถึงปีการศึกษา 2565 โดยคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 60.25, 62.56 และ 64.38 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 (กลุ่มบริหารวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษาจุฬาภรณ์, 2565) สาเหตุ คือ นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถแปลคำศัพท์จากบทอ่านเพื่อทำความเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ ไม่สามารถตอบคำถามหรือจับประเด็นหรือจับใจความสำคัญได้ตลอดจนไม่มีความรู้เกี่ยวกับการนำกลวิธีทางการอ่านมาใช้ให้เหมาะสม จึงทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์เนื้อหา หรือบทอ่านได้ไม่สามารถแยกความรู้ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น ทำให้ไม่ได้รับประโยชน์จากการอ่านเท่าที่ควร ทั้งยังเป็นอุปสรรคต่อการเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ รู้สึกว่าภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่ยาก รู้สึกเบื่อหน่ายและไม่ตั้งใจเรียน มองไม่เห็นประโยชน์ของการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์รายวิชาภาษาอังกฤษที่ต่ำลง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษมีหลายกลวิธี ได้แก่ กลวิธี MIA กลวิธี PLAN กลวิธีอ่านแบบร่วมมือ และกลวิธี SCROL เมื่อศึกษาในรายละเอียดของกลวิธีการสอนอ่านภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา คือ กลวิธี Survey, Connect, Read, Outline และ Look Back (SCROL) เป็นกลวิธีการอ่านที่คิดค้นโดยแกรนท์ (Grant, 1993: 482- 488) ที่มีรูปแบบขั้นตอนที่จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อเรื่องที่อ่าน จากการเชื่อมโยงชื่อเรื่อง หัวข้อ หัวข้อย่อย และรายละเอียดสำคัญอื่นๆ ในเนื้อเรื่อง เข้ากับความรู้เดิมของนักเรียน อ่านเรื่องเพื่อหาคำศัพท์หรือวลีมาเขียนเป็นเค้าโครงเนื้อหา (Outline) แล้วอ่านตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง ในขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งกลวิธี SCROL มีอยู่ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 สำรวจ (Survey) เป็นขั้นตอนที่ผู้อ่านจะสำรวจดูว่าชื่อเรื่อง หัวข้อหลัก หัวข้อย่อย ในบทอ่านมีอะไรบ้าง ขั้นที่ 2 เชื่อมโยง (Connect) เป็นขั้นตอนที่ผู้อ่านจะต้องเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างหัวข้อเรื่องและหัวข้อย่อย เข้าด้วยกันเพื่อคาดเดาว่าเนื้อหาคืออย่างไร ขั้นที่ 3 อ่าน (Read) เป็นขั้นตอนที่ผู้อ่านต้องอ่านเพื่อหา รายละเอียดจากเนื้อเรื่อง มาอธิบายหรือสนับสนุนในสิ่งที่ผู้อ่านคาดเดาเนื้อเรื่องเอาไว้ ขั้นที่ 4 เขียนโครงร่างเนื้อหา (Outline) เป็นขั้นตอนที่ผู้อ่านจะต้องเขียนเค้าโครงเนื้อหาตามหัวข้อย่อยที่มี โดยนำเอาหัวข้อย่อยแต่ละข้อมาเป็นใจความหลัก (Main Idea) หรือใจความหลัก (Topic Sentence) และขั้นที่ 5 อ่านตรวจสอบความถูกต้อง (Look Back) เป็นขั้นตอนที่ผู้อ่านจะต้องอ่านเนื้อหาอีกครั้งเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของหัวข้อย่อย ใจความสำคัญและรายละเอียดที่ได้เขียนไว้ในขั้นที่ 4 (Outline) ว่ามีใจความครบถ้วน ถูกต้องหรือไม่ พร้อมทั้งแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง จากข้อความที่ขีดเส้นใต้หรือเน้นข้อความไว้ เห็นได้ว่ากลวิธี SCROL เป็นกลวิธีการอ่านที่ทำให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความสอดคล้องระหว่างชื่อเรื่องและหัวข้อย่อย ทำความเข้าใจ เนื้อหาทั้งหมดโดยจดจำชื่อเรื่องและหัวข้อย่อยแล้วหาข้อมูลจากเนื้อหาที่พวกเขาได้อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญณรงค์ บุญหลักคำ (2560) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้กลวิธี SCROL ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนน้ำโสมพิทยาคม อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี พบว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีเจตคติต่อการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้กลวิธี SCROL อยู่ในระดับดี นอกจากนี้พบว่าในการสร้างความเข้าใจเรื่องที่อ่านหรือเรื่องที่เรียน ครูอาจนำผังงาน หรือ ผังกราฟิกมาใช้ร่วมด้วย เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องที่อ่านหรือเรื่องที่เรียนได้ชัดเจนมากขึ้น

จากการศึกษาข้อความรู้เกี่ยวกับผังกราฟิก พบว่า ผังกราฟิก เป็นรูปแบบของการสื่อสาร โดยการนำข้อมูลที่ได้อาจจัดกระทำในรูปแบบต่างๆ ที่ต้องผ่านกระบวนการคิด โดยการเชื่อมโยงความรู้เดิม และสร้างความหมาย ความเข้าใจเนื้อหาสาระ หรือข้อมูล ซึ่งจะก่อให้เกิดการจดจำในสิ่งที่เรียนรู้ได้นาน ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้ผังกราฟิกเป็นการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษานั้น ส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาทักษะในการอ่านโดยให้นักเรียนอ่านเรื่องแล้วสรุปความคิด รวบรวม เกิด กระบวนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแสดงความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนด้วยกันแล้วสรุปเนื้อหาในรูปแบบของผังกราฟิก ทำให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น และช่วยให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชา ภาษาอังกฤษมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยสุภิญญา ยีหมัดอะห์ลี (2556) ได้ศึกษาผลการใช้วิธีการ สอนแบบ MIA ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษและ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าความสามารถในการอ่านเพื่อ ความเข้าใจภาษาอังกฤษและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน เทศบาล 1 (เอ็งเสียงสามัคคี) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยใช้วิธีการสอนแบบ MIA ร่วมกับเทคนิค ผังกราฟิกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 และงานวิจัยเบญจมาศ สมควร (2554) ได้พัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อจับใจความสำคัญโดยใช้ผังกราฟิกชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปรางค์กู่ อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่าแผนการจัดการกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อจับใจความสำคัญโดยใช้ผังกราฟิกมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความพึงพอใจและมีความคงทนความรู้ ได้ทั้งหมด ดังนั้นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ผังกราฟิกช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการ สรุปความและจับใจความสำคัญจากการอ่าน ผู้เรียนสามารถสร้างโครงสร้างความรู้ จัดระบบการการ เรียนรู้ที่ได้จากการเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจการอ่านภาษาอังกฤษ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชา ภาษาอังกฤษมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของวิจัย

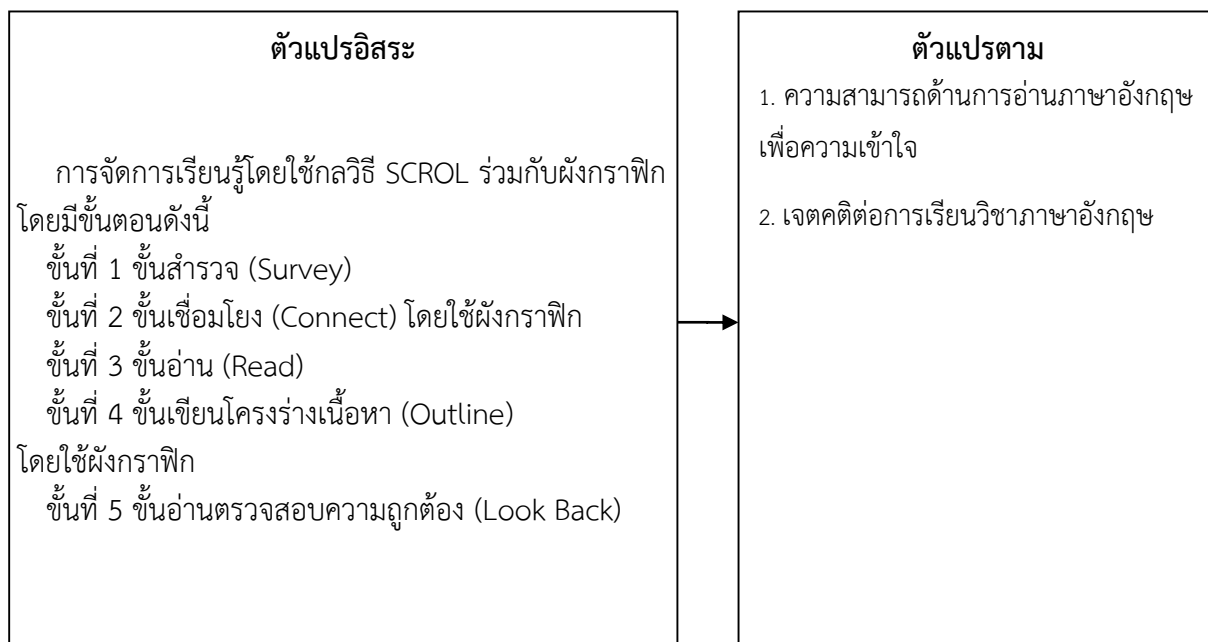
1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิก หลังเรียนกับเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70
2. เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับ ผังกราฟิก ได้คะแนนความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนโดยเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์คะแนน เฉลี่ยร้อยละ 70

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับ ผังกราฟิก มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

1. ประชากร

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษาจุฬาภรณ์ อำเภोजุฬาภรณ์ จังหวัด นครศรีธรรมราช ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวน 76 คน มีการจัดชั้นเรียนความสามารถ คือมีทั้งนักเรียนกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อนเหมือนกัน

2. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษาจุฬาภรณ์ อำเภोजุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ใช้การจับฉลาก และใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้การสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับ ผังกราฟิกของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 16 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง
2. แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ
3. แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert's Scale) จำนวน 15 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้การสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิกของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 16 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมงการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ตามขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ขอบข่ายเนื้อหาสาระแกนกลาง การวัดและประเมินผลการเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2 ศึกษากลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิก และวิธีการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ การสอนอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิก โดยใช้สื่อเอกสารตามคำอธิบายรายวิชา หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

1.3 ศึกษากระบวนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ กำหนดวิธีวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

1.4 ดำเนินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้การสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิก จำนวน 16 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้การสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และปรับปรุงแก้ไข

1.8 ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประเมินประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้การสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิก

1.9 ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

1.10 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง บันทึกผลการทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาข้อบกพร่อง และแก้ไขปรับปรุงแผนอื่น ๆ แล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไขให้เป็นฉบับที่สมบูรณ์

1.11 ดำเนินการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมและจัดทำให้สมบูรณ์ พร้อมสำหรับการนำไปใช้จัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยได้ศึกษาขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบความสามารถด้านการอ่าน ตามขั้นตอนในการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ขอบข่ายเนื้อหาสาระแกนกลาง การวัดและประเมินผลการเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษาจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2 สร้างแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ จำนวน 60 ข้อ ต้องการจริง

30 ข้อ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ใช้เวลาในการสอบ 1 ชั่วโมง นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบตามคำแนะนำ

2.3 นำแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว

นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้อง

2.4 นำแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Tryout) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

2.5 คัดเลือกข้อสอบ 30 ข้อ และนำข้อสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) สูตร KR20 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, 123 - 128)

2.11 นำแบบทดสอบที่แก้ไขเสร็จสมบูรณ์แล้วไปใช้ในการทดสอบจริงกับกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยได้ศึกษาขั้นตอนการสร้างแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ตามขั้นตอนในการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับเจตคติ และการวัดเจตคติ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

3.2 นำแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมข้อคำถาม

3.3 นำแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้อง

2.8 นำแบบวัดเจตคติไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเจตคติใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540, 125) ซึ่งผลการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ มีค่าเท่ากับ 0.81

2.9 นำแบบวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับฟังก์ชันการฝึกหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้การทดสอบทีกลุ่มเดียว (One Sample t-test)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำมาแปลผลค่าตามเกณฑ์การแปลผลการวัดเจตคติ กำหนดดังนี้

1.00 - 1.50 หมายถึง มีเจตคติที่ไม่ดีอย่างมากต่อวิชาภาษาอังกฤษ

1.51 - 2.50 หมายถึง มีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษ

2.51 - 3.50 หมายถึง มีเจตคติปานกลางต่อวิชาภาษาอังกฤษ

3.51 - 4.50 หมายถึง มีเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษ

4.51 - 5.00 หมายถึง มีเจตคติที่ดีอย่างมากต่อวิชาภาษาอังกฤษ

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับฟังก์ชันการฝึก เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยระดับความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับ ฟังกราฟิกหลังเรียนเทียบเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70

ระดับความเข้าใจในการ อ่านภาษาอังกฤษ	คะแนน เต็ม	n	ร้อยละ 70	$\bar{X}$	S.D.	t
ความเข้าใจในระดับ ตัวอักษร	9	30	6.3	7.00	0.87	4.40*
ตีความ	10	30	7	8.50	0.78	10.57*
ประยุกต์กับ ความรู้เดิม	11	30	7.7	8.77	0.73	8.02*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยระดับความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับฟังกราฟิกหลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ยความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับฟังกราฟิกหลังเรียนเทียบเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	ร้อยละ 70	$\bar{X}$	S.D.	t
หลังเรียน	30	30	21	24.27	1.17	15.26*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ยความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับฟังกราฟิกหลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าเฉลี่ยหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 80.89 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านสติปัญญา			
1. ข้าพเจ้าสามารถใช้วิชาภาษาอังกฤษในการแสวงหาความรู้เพิ่มขึ้นจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ	3.87	0.52	มาก
2. วิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่น่าสนใจ	4.27	0.70	มากที่สุด
3. วิชาภาษาอังกฤษมีส่วนช่วยในการประกอบอาชีพในอนาคต	3.87	0.64	มาก
4. วิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่ต้องใช้สมองมาก	3.33	0.62	ปานกลาง
5. การเรียนภาษาอังกฤษ ทำให้ข้าพเจ้าฉลาด รอบรู้ มากขึ้น	3.67	0.72	มาก
ด้านพฤติกรรม			
6. นักเรียนฝึกพูดบทสนทนาอย่างสม่ำเสมอ	3.67	0.72	มาก
7. นักเรียนทำการบ้านทุกครั้งตามที่กำหนด	3.73	0.70	มาก

8. วิชาภาษาอังกฤษทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.40	0.63	ปานกลาง
9. นักเรียนตอบคำถามและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน	3.33	0.49	ปานกลาง
10. นักเรียนถามครูเมื่อมีข้อสงสัย ไม่เข้าใจ	3.27	0.46	ปานกลาง
ด้านความรู้สึก			
11. ข้าพเจ้าอยากเรียนวิชาภาษาอังกฤษทุกวัน	3.53	0.52	มาก
12. นักเรียนได้ประโยชน์จากการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ	3.93	0.70	มาก
13. วิชาภาษาอังกฤษไม่มีความจำเป็นสำหรับข้าพเจ้า	3.73	0.70	มาก
14. วิชาภาษาอังกฤษมีประโยชน์ต่อการศึกษาคือของข้าพเจ้า	4.27	0.70	มากที่สุด
15. ข้าพเจ้ามีความสุขมากเมื่อได้เรียนวิชาภาษาอังกฤษ	4.13	0.64	มาก
รวม	4.20	0.68	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวม อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.49) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 ข้อ คือ วิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่น่าสนใจ และวิชาภาษาอังกฤษมีประโยชน์ต่อการศึกษาคือของข้าพเจ้า ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.85) รองลงมาคือ ข้าพเจ้ามีความสุขมากเมื่อได้เรียนวิชาภาษาอังกฤษ ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.64)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิก เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1.จากการวิจัยพบว่า ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนรู้โดยใช้กลวิธี

SCROL ร่วมกับผังกราฟิกหลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 มีค่าเฉลี่ยหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 80.89 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิก ช่วยพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนได้ดีขึ้น เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิก มีขั้นตอนในการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจอย่างชัดเจนและเป็นระบบ กล่าวคือ ในขั้น S (Survey) เป็นขั้นที่นักเรียนจะสำรวจหัวข้อหลักและหัวข้อย่อย แล้วประเมินว่าตัวเองมีความรู้ความเข้าใจหัวข้อเหล่านั้นมากน้อยเพียงใดเป็นขั้นตอนที่ช่วยนักเรียนได้ตรวจสอบความรู้เดิมที่นักเรียนมีโดยการเชื่อมโยงกับหัวข้อหลักและหัวข้อย่อยที่มีในเนื้อหา ขั้นตอนที่ C (Connect) นักเรียนจะเชื่อมโยงหัวข้อหลักและหัวข้อย่อยว่ามีความเชื่อมโยงกันอย่างไร ซึ่งในขั้นตอนนี้จะช่วยให้นักเรียนคาดคะเนจุดมุ่งหมายหรือสิ่งที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอและสื่อถึงเรื่องใดโดยใช้ผังโน้ตทัศน์ (Concept Map) ในขั้นตอนของ R (Read) เป็นขั้นตอนที่นักเรียนต้องอ่านเนื้อหาเพื่อหาคำศัพท์หรือประโยค และข้อความที่เป็นคำสำคัญของ (Key words) ที่มีความสอดคล้องกันกับแต่ละหัวข้อย่อยทำให้เข้าใจในเนื้อหามากขึ้น ในขั้น O (Outline) นักเรียนจะช่วยกันเขียนเค้าโครงของเนื้อเรื่องที่ได้อ่านมา โดยใช้คำศัพท์และประโยคจากเนื้อหาที่นักเรียนได้หาไว้ในขั้นตอน R (Read) โดยใช้ผังต้นไม้ (Tree Diagram) นักเรียนได้ร่วมกันอภิปรายหาใจความสำคัญเกิดการทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนลดความวิตกกังวลลง และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนเพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะการอ่าน

ส่วนในขั้น L (Look Back) เป็นขั้นตอนที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้ตรวจสอบเค้าโครงเนื้อหาของตัวเอง และตรวจสอบความเข้าใจถูกต้องของเนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญณรงค์ บุญหลักคำ (2559) ที่ได้ศึกษาและพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้กลวิธี SCROL ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนน้ำโสมพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 33 คน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและนักเรียนมีเจตคติต่อการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้กลวิธี SCROL อยู่ในระดับดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของอิบราฮิม (Ibrahim, 2011) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ความสามารถทางด้านการอ่านของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยกลวิธี SCROL ในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 25 คน พบว่านักเรียนที่ใช้กลวิธีการอ่านแบบ SCROL มีความเข้าใจเนื้อหามากกว่านักเรียนที่ไม่ได้ใช้กลวิธี SCROL เพราะการจดบันทึกเนื้อหาทำให้ผู้เรียนจดจำเนื้อหาได้ง่ายและมีความถูกต้องแม่นยำขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าวิธี SCROL เป็นแรงจูงใจให้นักเรียน รักการอ่านมากขึ้น และเข้าใจเนื้อหามากขึ้น

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิกช่วยเพิ่มความเข้าใจในการอ่านของนักเรียน

2 จากการวิจัยพบว่า เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

การศึกษาเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษอยู่ในระดับดี เพราะว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิกที่เน้นให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกับเพื่อน มีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มอย่างอิสระ ทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ที่สามารถซักถามข้อสงสัยในประเด็นที่ไม่เข้าใจจากเพื่อนและครูผู้สอน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มาปรับใช้กับเรื่องที่นักเรียนอ่านและสามารถสรุปออกมาเป็นแผนผังกราฟิกในสิ่งที่นักเรียนเข้าใจจากบทอ่านที่ได้อ่านไปแล้ว เพื่อเป็นการตรวจสอบความเข้าใจในการอ่านของตนเองได้อย่างมีความสุข ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านมากขึ้น รู้สึกสนุกกับการเรียนภาษาอังกฤษและมีความพึงพอใจในการเรียนการสอน ส่งผลให้เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับผลการวิจัยของม็อกฮัดดัม (Moghaddam, 2014) พบว่า การสอนอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธี SCROL ช่วยให้นักเรียนมีความคิดเห็น ทศนคติหรือเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิก ทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ในภาพรวมอยู่ในระดับดี

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1. ครูผู้สอนควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิก ไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

2. ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สามารถนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิก ไปประกอบกิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิก ไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ ของกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ และประยุกต์ใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อศึกษาว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิก ทำให้ผลแตกต่างกันหรือไม่และมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิกกับการสอนอ่านวิธีอื่น ๆ เพื่อศึกษาจุดเด่นของวิธีการสอนแบบต่าง ๆ และวิธีการสอนวิธีใดที่จะพัฒนาความเข้าใจการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนได้ดีที่สุด

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

จรรยา ชาญสมุทร. (2551). การศึกษาการใช้เอกสารจริงเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2545). การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน (Reading and Reading Promotion)

กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสมเด็จพระเจ้าพระยา

ชาญณรงค์ บุญหลักคำ. (2560). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้กลวิธี SCROL ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนน้ำโสมพิทยาคม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

ดนยา วงศ์ณะชัย. (2542). การอ่านเพื่อชีวิต. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม

ดุขมูี นานาหาร. (2553). การพัฒนากิจกรรมการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความคงทน ในการ

เรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีสอนแบบเอส คิว สาม อาร์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- เถลิงกิจ แก้วเสนห์. (2541). **อ่านอย่างไรให้ดี (Vol.2)**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช
- ทิตนา เขมมณี. (2551). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธิดา ทิพย์สุข. (2552). **การพัฒนาผลการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของ**
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค CIRC. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นันทิยา ประจันทร์เสน. (2561). **ผลการสอนอ่านโดยใช้ผังกราฟิกที่มีต่อความเข้าใจในการอ่าน**
ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเบญจราชรังสฤษฎ์.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณพรินทร์.
- นวลนวิ ไชยทองดี. (2557). **การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้**
หลัก
การบูรณาการ MIA ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน.
- เบญจมาศ สมควร. (2554). **การพัฒนาชุดฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อจับใจความสำคัญ**
โดยใช้ผังกราฟิกชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประยงค์ กลั่นฤทธิ์. (2556). **การสอนภาษาอังกฤษ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ปรารธนา สุขประเสริฐ. (2555). **การเปรียบเทียบทักษะการอ่านการเขียนภาษาอังกฤษและการคิด**
วิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้แบบ SQ4R กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ Graphic Organizer
วิชาภาษาอังกฤษ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- มนตรี วงษ์สะพาน. (2563). **พื้นฐานการวิจัยทางหลักสูตรและการสอน**. มหาสารคาม: บริษัทสารคาม
การพิมพ์ จำกัด
- โรงเรียนมัธยมศึกษาจุฬาภรณ์. (2560). **หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้**
ภาษาต่างประเทศ. นครศรีธรรมราช: กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ, โรงเรียน
มัธยมศึกษาจุฬาภรณ์.
- โรงเรียนมัธยมศึกษาจุฬาภรณ์. (2562). **รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประจำปีการศึกษา 2562**.
นครศรีธรรมราช: โรงเรียนมัธยมศึกษาจุฬาภรณ์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). **เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2559). **เทคนิคการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- เพลินพิศ สุปัญญาบุตร. (2550). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจวิชาภาษาอังกฤษ**
สำหรับนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1) โดยใช้กลวิธี Scanning และ
Skimming.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

รัตนะ บัวสนธ์. (2562). การวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพมหานคร:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รพีพรรณ กิตา. (2543). ผลของการใช้เทคนิคการสอนโดยการสร้างผังความสัมพันธ์ทางความหมาย
รูปแบบ

มุมควบคู่กับการเสริมแรงทางบวกที่มีต่อทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนการัฐวิทยาคม อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี.

วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมคิด สร้อยน้ำ. (2555). หลักการสอน. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์. (2540). การสอนทักษะทางภาษาและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

สุมิตรา อังวัฒนกุล. (2540). แนวคิดและเทคนิควิธีการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่

3. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรางค์ โค้วตระกูล (2552). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุภิญญา ยี่หมัดอะหลี. (2556). ผลการใช้วิธีสอนแบบ MIA ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อ

ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษและความสามารถในการคิด
วิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สมพงษ์ จินดารุ่งเรืองรัตน์. (2551). ผลของการใช้กลวิธีการตั้งคำถามผู้เขียนเพื่อพัฒนาความเข้าใจใน
การ

อ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชม
งคลรัตนโกสินทร์. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อัจฉรา วงศ์โสธร. (2544). การทดสอบและการประเมินผลการเรียนภาษาอังกฤษ. พิมพ์ครั้งที่ 3

กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรุณี วิริยะจิตรา และคณะ. (2555). เหลียวหน้าแลหลังการสอนภาษาอังกฤษ. กรุงเทพมหานคร:

บริษัท ส.เอเชียเพรส จำกัด.

Culbert, (2007). A Qualitative Investigate of the Use of Graphic Organizers [Online].

Available: <http://www.eduref.org/plweb-cgi>. [2007, November 30]

Grant, R. (1993). Strategic Training for Using Text Heading to Improve Students.

Journal of Reading, 36(6), 482-488.

Harris, A.J., and E.R.Sipay. (1979). How to Teach Reading: A Competency-Based

Program. New York: Longman, Inc. International Reading Association.

Moghaddam. (2014). The Effect of Text Reading on High School Female Students'

Reading Comprehension. Master of Arts in English Language Teaching.

Eastern Mediterranean University Gazimagusa, North Cyprus.

Mckay, L. (1987). Cultural Knowledge and the Teaching of Reading. English Teaching

Forum.

Nuttal, C. (1996). Teaching Reading Skills in a Foreign Language. Oxford: Heinemann.

Rubin, D. (1991). **Diagnosis and Correction in Reading Instruction**. New York: Allyn and Bacon.

Ruddell, R. M. (1997). **Teaching Children to Read and Write: Becoming and Effective Literacy Teacher**. 3rd ed. Boston: Allyn and Bacon.

Wallace, C. (1992). **Reading**. 4thed. New York: Oxford University Press.

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง

A form of public participation in promoting a strong community.

วีระกิตติ์ เอกอัครวิจิตร, สุเนตร ธนศิลาปะพิชิต, ไพฑูรย์ มาเมือง

Veerakit Akeakkaravichit, Sunait Thanasinlapaphichit, Phaitoon Mamuang

นักวิชาการอิสระ

Independent scholar

อาจารย์ วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Lecturer Faculty of Chaiyaphum Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya

University

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา, โรงเรียนเลิงสา

Mahamakut Buddhist University : Lanna Campus, Soeng Sang School

E-mail wirakittixekxakhrwicitr@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 18 กรกฎาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 21 สิงหาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 21 สิงหาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการนำเสนอถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งนี้การดำเนินกิจการใดๆในชุมชน จำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมภายในชุมชน การส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมก็จะก่อให้เกิดเป็นพลังชุมชนที่มีความเข้มแข็ง จะเห็นได้จากชุมชนที่มีความเข้มแข็งจะก่อให้เกิดการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Spectrum) 5 ระดับ คือ (1) ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนและเสริมสร้างความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางเลือกและทางเลือก (2)ระดับรับฟังความคิดเห็น (Consult) เพื่อได้รับข้อมูลและความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับสภาพปัญหาทางเลือกและแนวทางแก้ไข (3) ระดับเข้ามามีบทบาท (Involve) เพื่อร่วมทำงานกับประชาชนเพื่อสร้างความมั่นใจกับประชาชนว่าความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะได้รับการพิจารณา (4) ระดับสร้างความร่วมมือ (Collaborate) เพื่อเป็นหุ้นส่วนกับประชาชนในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ ตั้งแต่ระบุปัญหา พัฒนาทางเลือกและแนวทางแก้ไข (5) ระดับเสริมพลังอำนาจ (Empower) เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ ซึ่งรูปแบบการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม ประกอบด้วย (1) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่บัญญัติไว้ใน หมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน (2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการส่วนท้องถิ่น (3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดทำประชาพิจารณ์ (4) การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น (5) การมีส่วนร่วมในการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น (6) การมีส่วนร่วมในการลงประชามติ เช่นการร่างกฎหมาย หรือ

โครงการใหญ่ ๆ (7) การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์ประกอบส่วนท้องถิ่น เช่น การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์ประกอบส่วนท้องถิ่น

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน,รูปแบบการมีส่วนร่วม,การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง

ABSTRACT

This academic article The objective is to present the importance of public participation. Carrying out any business in the community It is necessary to rely on cooperation and participation within the community. Encouraging people to understand the importance of participation will create a strong community. It can be seen that a strong community will create efficient operations. There are 5 levels of public participation (Public Participation Spectrum): (1) the level of providing information (Inform) to provide information to the public and enhance public understanding about issues, alternatives and solutions; (2) Listening to opinions (Consult) level to receive information and opinions from the people about the problem situation, alternatives and solutions. (3) Level to play a role (Involve) to work together with the people to build confidence with people that the opinions and needs of the people will be considered (4) level of cooperation (Collaborate) to be a partner with citizens in every step of decision making. Since identifying the problem Develop alternatives and solutions (5) Empowerment level for people to be decision makers. The format for promoting public participation consists of (1) public participation as provided in Section 3 regarding the rights and freedoms of the Thai people according to the current constitution, such as public participation in natural resources and their local environment (2) participation of citizens in accessing local government information (3) participation of local people in holding public hearings (4) participation in member elections Local councils and local administrators (5) Participation in the removal of local council members and local administrators (6) Participation in referendums such as drafting laws or major projects (7) Participation in the management of local government organizations, such as preparing local development plans. Participation in procurement of local government organizations

Keywords: public participation, participation models, strengthening communities

บทนำ

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการกิจหรือโครงการที่ส่วนราชการจะดำเนินการ ซึ่งมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนนั้น การทำความเข้าใจถึงผลกระทบและแนวทางแก้ไขที่ส่วนราชการจะดำเนินการและปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน โดยให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและรัฐต้องรับฟังจนประชาชนเกิดความ

พึงพอใจ การจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วม ได้แก่ การจัดประชุม การพูดคุยเป็นกลุ่ม การชี้แจงของส่วนราชการ ตลอดจนการจัดทำประชาพิจารณ์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546, หน้า 7-8) นอกจากนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นและชนบทเป็นการที่ประชาชนหรือชุมชน หรือองค์กรของประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นและชนบทในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือทุกขั้นตอน ในรูปแบบการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะพัฒนาหรือยกระดับขีดความสามารถของตนในการจัดการทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคมเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุก ๆ ด้านของตนให้ดีขึ้นกว่าเดิม (ปรัชญา เวสารัชช, 2547, หน้า 103) จะเห็นได้ว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงนับเป็นแนวทางหนึ่งในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ(1) ชุมชนเป็นฐานของการพัฒนาที่มีระบบการศึกษา สาธารณสุขสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากร ระบบสวัสดิการและกฎหมายมาจากชุมชนเป็นของชุมชน (2) ความเข้มแข็งของชุมชนและกระบวนการพัฒนา จะช่วยให้เกิดการสร้างและจัดระเบียบของชุมชนที่นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง สังคม สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศและระบบทุนของชุมชนให้พึ่งตนเองได้และยั่งยืน (3) นำไปสู่โครงสร้างทางการเมือง และระบบการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นของประชาชนอย่างแท้จริง (4) ระบบความร่วมมือและความเป็นประชาคมประชาสังคม จะทำให้สังคมโปร่งใสตรวจสอบได้ มีการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อสร้างคุณภาพทางการพัฒนา (สนธยา พลศรี, 2547, หน้า 54-56)

แนวคิดการมีส่วนร่วม

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์ ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชน ซึ่งประกอบด้วย บุคคลกลุ่มบุคคล และองค์กรมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการ การรับรู้ข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น ประเด็นปัญหา การตัดสินใจ กำหนดนโยบาย การวางแผน การได้รับประโยชน์ การตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐทุกระดับ การติดตามประเมินผลและการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ดังนั้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับบุคคลและองค์กรหลายประเภท เพื่อเกิดความสมานไมตรี ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ผู้ร่วมงานทุกฝ่ายต้องมีอุดมการณ์ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน (เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์, 2546, หน้า 21)

นอกจากนั้น ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนรวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสาร สองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลาเป็นการสร้างฉันทามติ และทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งช่วยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าใน “กรณีที่น่าจะรุนแรง” ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและ ความชอบธรรม และช่วยให้ทราบความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยม

ของสาธารณชนรวมทั้งเป็นการ พัฒนาความเชี่ยวชาญ และความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ, 2551, หน้า 17)

อรรถัย กิกผล ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่างๆเกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควร เข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการ รับรู้ เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย (อรรถัย กิกผล, 2546, หน้า 2)

บวรศักดิ์ อุวรรณโนและคณะ ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การ เปิดโอกาสให้ ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งในด้านการให้และรับข้อมูลข่าวสาร การให้ความ คิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ การรวมตัดสินใจ ทั้งในขั้นตอนการริเริ่มนโยบาย การจัดทำ แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม การวางแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการปฏิบัติ การติดตามและ ประเมินผลตามนโยบาย แผนงานโครงการหรือกิจกรรมนั้น (บวรศักดิ์ อุวรรณโนและคณะ , 2552, หน้า 18)

1.2 รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน มี

สถาบันพระปกเกล้า ได้กล่าวถึง รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้ (สถาบัน พระปกเกล้า, 2547 ค, หน้า 13)

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่บัญญัติไว้ใน หมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของ ขนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการส่วนท้องถิ่น

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดทำประชาพิจารณ์

4. การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

5. การมีส่วนร่วมในการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

6. การมีส่วนร่วมในการลงประชามติ เช่นการร่างกฎหมาย หรือโครงการใหญ่ ๆ

7. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.3 กระบวนการหรือขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

อคิน ระพีพัฒน์ ได้กล่าวถึง กระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน มี 5 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหา ปัญหา สาเหตุของปัญหาในชุมชน และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การกำหนดความต้องการของชุมชน และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้นๆ

2. การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ของโครงการ การกำหนดวิธีการ แนวทางในการดำเนินงาน การกำหนด ทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่ใช้

3.การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยการช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานหรือโดยการบริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4.การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดจากโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงจะได้รับจากโครงการ หรือการมีส่วนร่วมจากการรับผลเสียที่อาจเกิดจากโครงการซึ่งผลประโยชน์หรือผลเสียที่เกิดขึ้นนี้อาจเป็นด้านกายภาพ หรือด้านจิตใจที่มีผลต่อสังคมหรือบุคคลได้

5.การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าโครงการพัฒนาที่ดำเนินการนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้หรือไม่การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำนั้นเป็นระยะ ๆ หรือการประเมินผลรวม ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอดของโครงการทั้งหมด (อคิน ระพีพัฒน์, 2527, หน้า 17)

นอกจากนั้น Cohen, J.M. and Uphoff ได้กล่าวถึง ลักษณะและขั้นตอนของการมี ส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกสุดที่จะต้องกระทำคือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นเลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อยๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงการดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานการประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้ รวมทั้งผลที่ได้ประโยชน์ทางบวก และผลที่เด่นชัดในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะได้ประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมิน (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกต คือ ความเห็น (View) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆได้ (Cohen, J.M. and Uphoff อ้างถึงใน ธัชพล ยรรยงค์, 2560, หน้า 12)

1.4 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

สมาคมนานาชาติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้กล่าวถึง ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Spectrum) 5 ระดับ คือ

1 ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนและเสริมสร้าง

ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางเลือกและทางแก้ไข

2 ระดับรับฟังความคิดเห็น (Consult) เพื่อได้รับข้อมูลและความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับสภาพปัญหาทางเลือกและแนวทางแก้ไข

3 ระดับเข้ามามีบทบาท (Involve) เพื่อร่วมทำงานกับประชาชนเพื่อสร้างความมั่นใจกับประชาชนว่าความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะได้รับการพิจารณา

4 ระดับสร้างความร่วมมือ (Collaborate) เพื่อเป็นหุ้นส่วนกับประชาชนในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ ตั้งแต่ระบุปัญหา พัฒนาทางเลือกและแนวทางแก้ไข

5 ระดับเสริมพลังอำนาจ (Empower) เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ (สมาคมนานาชาติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน, 2556, หน้า 97)

ตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (IAP2)

ให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform)	รับฟังความคิดเห็น (Consult)	เข้ามามีบทบาท (Involve)	สร้างความร่วมมือ (Collaborate)	เสริมพลังอำนาจ (Empower)
เป้าหมาย :	เป้าหมาย :	เป้าหมาย :	เป้าหมาย :	เป้าหมาย :
เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนและเสริมสร้างความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางเลือกและทางแก้ไข	เพื่อได้รับข้อมูลและความคิดเห็นจากประชาชนเกี่ยวกับสภาพปัญหาทางเลือกและแนวทางแก้ไข	เพื่อร่วมทำงานกับประชาชนเพื่อสร้างความมั่นใจกับประชาชนว่าความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจะได้รับการพิจารณา	เพื่อเป็นหุ้นส่วนกับประชาชนในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ ตั้งแต่ระบุปัญหา พัฒนาทางเลือกและแนวทางแก้ไข	เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ

ที่มา : อร์ทัย กิกผลและคณะ. 2556, 97

1.5 ระดับการบริหารจัดการกระบวนการมีส่วนร่วม

อร์ทัย กิกผลและคณะ ได้กล่าวถึง ระดับการบริหารจัดการกระบวนการมีส่วนร่วม (Managerial Level) ประกอบด้วยหลัก 4s คือ

1. Staring Early : กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องดำเนินการก่อนการ

ตัดสินใจ ความล้มเหลวของการมีส่วนร่วมของประชาชนในอดีตมักเกิดจากภาครัฐเริ่มกระบวนการมีส่วนร่วมช้าหลังจากมีการตัดสินใจเรียบร้อยแล้ว หรือมีข้อผูกมัดอื่นจนเปลี่ยนแปลงไม่ได้ หรือหลังจากมีความขัดแย้งเกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม การจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการตัดสินใจไม่ได้หมายความว่าก่อนการตัดสินใจไม่วิน หรือไม่กี่สัปดาห์ มิติเวลาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สะท้อนความจริงจังของหน่วยงานของรัฐในกระบวนการมีส่วนร่วม ควรให้มีเวลาเพียงพอในการรับฟังความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง เพื่อให้การตัดสินใจสะท้อนความคิดเห็นของชุมชน

นอกจากนี้ ในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่ต้น มีประโยชน์

ช่วยให้ประชาชนมีเวลาคิดถึงทางเลือกหรือแนวทางแก้ปัญหาของชุมชนที่เหมาะสมมากขึ้น และเป็นข้อมูลในการพัฒนาโครงการ ดังนั้น การบริหารการมีส่วนร่วมที่ดีนั้นควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ตระหนักถึงปัญหาความจำเป็นของโครงการ หรือในขั้นของการหาข้อมูลพื้นฐาน เช่น หากเป็นกรณี การทำโครงการโรงไฟฟ้า หรือที่ทิ้งขยะ ควรต้องปรึกษาหารือถึงความจำเป็นของการมีโรงไฟฟ้า หรือที่ทิ้งขยะหรือไม่ ก่อนจะถามว่าตั้งที่นี่ได้หรือไม่

2.Stakeholders: หลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมอีกประการหนึ่งคือ การมีส่วนร่วม

เป็นกระบวนการที่ต้องการให้มีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง (Inclusive) ผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรมีโอกาสเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วม แต่กลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงอาจถือว่าต้องรับฟังข้อมูลหรือปรึกษาหารือเป็นอันดับแรก ๆ

หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องให้ความสำคัญในการระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ระบุระยะวังมีให้เกิดการติดกลุ่มเป้าหมาย ต้องตระหนักว่าประชาชนแต่ละกลุ่มได้รับผลกระทบจากประเด็นการตัดสินใจไม่เท่ากัน บ่อยครั้งที่เรามักคิดว่าประชาชนเป็นคนกลุ่มเดียวกัน ในความจริงผู้ได้รับผลกระทบมีหลากหลายกลุ่ม การบริหารจัดการการมีส่วนร่วมต้องมั่นใจว่ากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญทุกกลุ่มได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมและแต่ละกลุ่มอาจมีรูปแบบการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันเพื่อเอื้ออำนวยให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมได้ เช่น กำหนดเวลารับฟังความคิดเห็นที่ชาวบ้านมาร่วมได้ หรือการใช้ภาษาท้องถิ่น รวมทั้งการอำนวยความสะดวกให้ชาวบ้านในการเดินทางไปร่วม การพยายามเข้าหากกลุ่มที่ด้อยโอกาสในสังคม เช่น คนยากจน ผู้หญิง คนชรา และเด็ก

3.Sincerity : การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่มีความละเอียดอ่อน และความสัมพันธ์

ระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมและประชาชนถือว่าเป็นมิติที่มีความสำคัญในการบริหารการมีส่วนร่วมให้ประสบผลสำเร็จ หน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าของโครงการหรือมีอำนาจอนุมัติต้องจัดการกระบวนการอย่างจริงจัง เปิดเผย ชื่อสัตย์ ปราศจากอคติ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการสื่อสารสองทางอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและพอเพียง ตอบสนองต่อความสงสัยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งแจ้งความก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงของโครงการอย่างต่อเนื่อง อธิบายกระบวนการต่าง ๆ อย่างชัดเจน ลดข้อสงสัยต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิดข้อลือ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระยะเริ่มต้น ขณะเดียวกันตั้งใจรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นและนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานของความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน อันนำมาซึ่งความร่วมมือ ความเข้าใจ และการสื่อสารที่ดีขึ้น

4. Suitability : หลักการที่สำคัญประการสุดท้ายของการบริหารการมีส่วนร่วมคือ การเลือกเทคนิคหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนต้องคำนึงถึงความเหมาะสม โดยพิจารณาจากประเภทและขนาดของโครงการ ความหลากหลายและลักษณะที่แตกต่างกันของพื้นที่และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนความแตกต่างด้านวัฒนธรรม สังคม และค่านิยม ระดับความสนใจของชุมชนในประเด็นหรือโครงการความสามารถและความพร้อมรวมทั้งข้อจำกัดของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วม เช่น ด้านระยะเวลา บุคลากรและงบประมาณ ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมอยู่ที่ความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์และเลือกกระบวนการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม การมีส่วนร่วมที่สร้างสรรค์ต้องประกอบด้วยกระบวนการย่อยหลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ นอกจากนั้นต้องตระหนักว่าการให้ข้อมูลข่าวสารและข้อเท็จจริงเป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของการปรึกษาหารือที่มีประสิทธิผล (อรทัย กึกผลและคณะ, 2556, หน้า 98-100)

1.6 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน
ดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพในการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบขึ้น
2. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับ จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ
3. การสร้างความฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ
4. การเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติ สร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
5. การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้งรุนแรงได้
6. ช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชนและเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน
7. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของคณาธารณชนถือว่าการให้การศึกษาชุมชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจ และเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน
8. ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น เป็นการเพิ่มทุนทางสังคมและช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นสอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
9. เกิดความรู้สึกร่วมและรู้สึกรักและแสดงความเป็นเจ้าของท้องถิ่นของตนเอง
10. มีประสบการณ์และคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง
11. เห็นความสำคัญของตนเองและมีส่วนร่วมรับรู้ถึงปัญหา อุปสรรคและสามารถแก้ไขปัญหาลงท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของตนเองได้
12. สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงเป้าหมาย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่และการบริการที่ดีขึ้น
13. สามารถป้องกันการบริหารการจัดการของหน่วยงานของรัฐที่ไม่โปร่งใส ไม่ถูกต้อง และไม่เกิดประโยชน์ในท้องถิ่นได้ (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2552, หน้า 29-30)

แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง

2.1 ความหมายและลักษณะชุมชนเข้มแข็ง
มนตรี กรรพุมมาลย์ และภูทชงค์ กุณทลบุตร ได้กล่าวถึง ลักษณะของชุมชนเข้มแข็งว่ามีลักษณะ
ดังนี้

1. สมาชิกของชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชนในการที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง
2. สมาชิกของชุมชนพร้อมจะร่วมมือกันจัดการกับปัญหาของตนเองและชุมชน
3. มีกระบวนการของชุมชนที่ร่วมกันจัดการปัญหาของตนเองและชุมชน
4. สมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน

5. สมาชิกของชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน
6. มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วยการพัฒนาทุกๆ ด้านของชุมชน มุ่งการพึ่งตนเอง
เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุกๆ คน และมุ่งหวังการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน
7. การพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอก เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด
8. มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้าน ชุมชน หรือท้องถิ่นอื่นๆ
รวมทั้งภาครัฐ เอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ และอื่นๆ ในลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่

เท่าเทียมกัน (มนตรี กรรพุมมาลย์ และภูทงค์ ภูทอลบุตร, 2546, หน้า 38-39)

นอกจากนั้น สนธยา พลศรี ได้ให้คำนิยาม การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้และมีความสุข คือ การทำให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกร่วมกัน มารวมตัวกันในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกันในการกระทำบางอย่างด้วยความรัก และความเอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้ระบบการจัดการให้เกิดความรู้สึกร่วมกันเพื่อประโยชน์สาธารณะ การรวมตัวกันอาจเป็นกลุ่มเล็กๆ กระจายกันก็ได้แต่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้จนกลายเป็นองค์กร และมีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายย่อยๆ ขึ้น ทำให้โครงสร้างทางสังคมแนวใหม่ที่มีความสัมพันธ์ในแนวราบที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเมื่อประสานกับโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์ในแนวดิ่งด้วยความสมานฉันท์แล้ว ก็จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งขึ้น ชุมชนเข้มแข็งมีลักษณะ ดังนี้

(1) มีจิตสำนึกชุมชน หรือเป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ คือ สมาชิกสำนึกว่าตนเป็นเจ้าของชุมชน มีความตั้งใจที่จะเข้าร่วมรับผิดชอบปัญหาต่างๆ กับบุคคลอื่นๆ อย่างเท่าเทียมกันและมีมิตรภาพ ยอมรับในศักยภาพของกันและกัน และยอมรับในความแตกต่างหลากหลายระหว่างสมาชิก มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนร่วมกัน เป็นต้น

(2) จิตวิญญาณชุมชน คือ การที่สมาชิกมีความจงรักภักดีต่อชุมชน เสียสละทำงานเพื่อชุมชน ห่วงแทนชุมชน มีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกัน เช่น วัด ครัวญาติ หรือความสัมพันธ์ทางสังคมแบบต่างๆ ทำให้ชุมชนมีชีวิตจิตใจ เป็นสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่ง ความมีชีวิตวิญญาณชุมชนทำให้เกิดความปิติสุขสันต์เหลือ และเกิดพลังอย่างมหิพารเป็นพลังเยียวยา ที่ทำให้คนและชุมชนมีความสุข

(3) เป็นชุมชนเรียนรู้ คือ สมาชิกช่วยกันเรียนรู้ หรือเรียนรู้เป็นกลุ่ม มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา รู้ข่าวคราวในด้านต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ซึ่งอยู่นอกชุมชนและความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่เป็นผลมาจากการปฏิบัติ หรือประสบการณ์ที่ได้รับร่วมกัน หรือเป็นกระบวนการเรียนรู้ และตัดสินใจร่วมกัน ความรู้ที่เกิดขึ้นจึงเป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน กล่าวคือ การเป็นชุมชนเรียนรู้ทำให้สมาชิกมีการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานพัฒนาชุมชนร่วมกัน เพราะผลจากการเรียนรู้จะนำไปสู่การคิดหาวิธีการที่จะร่วมกันพัฒนาชุมชนของตนเอง

(4) มีองค์กรชุมชนเข้มแข็ง คือ ประชาชนรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นด้วยจิตสำนึกชุมชน และจิตวิญญาณชุมชนผนึกกำลังกัน เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาของชุมชน ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ร่วมกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ

(5) มีการจัดการชุมชนที่ดี คือ สมาชิกของชุมชนมีความสามารถในการจัดการตนเองและชุมชนได้วางแผน จัดกระบวนการ ดำเนินงาน และประเมินผลการพัฒนาชุมชนของตนเองได้ ทำให้องค์กรชุมชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(6) มีเครือข่ายชุมชน คือ มีกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่ม และองค์กรชุมชนต่างๆ เข้าด้วยกัน ด้วยระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการประชาสัมพันธ์ด้วยความสมานฉันท์ ทำให้เกิดการรวมจิตสำนึก และจิตวิญญาณของสมาชิก และองค์กรชุมชนต่างๆ ให้มีพลังเข้มแข็ง

(7) มีภาวะผู้นำชุมชน คือ ผู้นำเป็นผู้ประสานความคิดของสมาชิก ให้โอกาสสมาชิกได้แสดงความคิดเห็น ไม่ผูกขาดความคิด หรือเป็นเจ้าของชุมชนเพียงผู้เดียว พร้อมทั้งจะเรียนรู้แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นกับผู้อื่น ผลักตนเองเข้ากับชุมชนได้อย่างแนบแน่น และร่วมทำ ประโยชน์เพื่อชุมชน โดยสรุป ผู้นำที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง คือ ผู้ที่เชื่อมประสานแนวคิดต่างๆของสมาชิกและองค์กรชุมชน เพื่อนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมนั่นเอง

(8) เป็นชุมชนที่พึ่งตนเองได้ คือ สมาชิกและองค์กรต่างๆ ในชุมชน มีความเข้มแข็งพอที่จะช่วยเหลือ หรือพึ่งตนเองได้ ทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคมและวัฒนธรรม ทั้งในยามปกติ และประสบภาวะวิกฤตต่างๆ อันเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืนที่พึงประสงค์

(9) เป็นชุมชนสงบสุข ชุมชนเข้มแข็งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม และมีความสุข เมื่อคนมารวมกันเป็นชุมชน และสร้างชุมชนให้เข้มแข็งได้ ก็ทำให้คนและชุมชนมีความสุข บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาชุมชน

(10) เป็นการพัฒนาชุมชนแบบยั่งยืน ชุมชนเข้มแข็งมีลักษณะดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ชุมชนดำรงอยู่และดำรงอยู่ต่อไปได้โดยไม่ล่มสลาย อันเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืนนั่นเอง (สนธยา พลศรี, 2547, หน้า 54-56)

2.2 แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

สมพันธ์ เตชะอธิกและคณะ ได้แยกประเภทของการสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรชาวบ้าน 3 ประเภท ดังนี้

ประการแรก คือ การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน โดยภาครัฐ และเอกชน ซึ่งมีจุดเน้นที่สิทธิ และอำนาจขององค์กรชาวบ้านในการจัดการกับปัญหาต่างๆ โดยมีจุดสำคัญ 2 ประการ คือ นโยบายของรัฐและกฎหมาย จะต้องให้สิทธิ และอำนาจแก่องค์กรชาวบ้านมากขึ้น เช่น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น และการกำหนดแผนงานงบประมาณ

และโครงการจากหน่วยงานของรัฐ และเอกชนต่างๆ โดยให้องค์กรชาวบ้านเข้ามามีบทบาทมากขึ้น รวมถึงการมีสิทธิ และอำนาจในการดูแลงบประมาณการดำเนินงาน และการติดตามผลเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชน

ประการต่อมา คือ การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านที่ริเริ่มขึ้นใหม่ ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็ง คือ

1. การศึกษาปัญหาของชาวบ้านแบบมีส่วนร่วม โดยให้ชาวบ้านร่วมทำการศึกษาปัญหาร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐ หรือเอกชน ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะทำให้ชาวบ้านเกิดแนวคิดร่วมกันในการแก้ไข

ปัญหาของชุมชน และช่วยเหลือกัน

2. การเรียนรู้ และคิดค้นกิจกรรมแก้ปัญหา การเปิดโอกาสให้มีการอบรมศึกษา ดูงานจากพื้นที่ที่เคยประสบปัญหามาก่อน จะเป็นแนวทางแก่วิธีการในการแก้ไขปัญหาของชุมชน

3. การวางแผนกิจกรรมแก้ปัญหา ว่ามีกิจกรรมในการแก้ปัญหา หรือการพัฒนาอย่างไรบ้าง

4. การรวมกลุ่ม เพื่อเกิดการช่วยเหลือกันทั้งความคิด เทคนิค ตลอดจนการช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

5. การติดตามแก้ไขปัญหและพัฒนาองค์กรให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น โดยเจ้าหน้าที่จากภายนอก และผู้นำชาวบ้านต้องติดตามสมาชิกขององค์กรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยเหลือ และพัฒนาให้

เกิดความเข้มแข็งมากขึ้นประการสุดท้าย คือ การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านที่มีอยู่แล้ว และกำลังดำเนินกิจกรรมพัฒนาอยู่ในปัจจุบัน มีแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็ง คือ

1. การพัฒนาผู้นำองค์กรชาวบ้านในการช่วยให้ผู้นำองค์กรชาวบ้านเข้มแข็งขึ้นมาได้นั้น ต้องมีการแยกแยะความรู้ ความสามารถของผู้นำ และเสริมสร้างให้จุดที่ผู้นำมีอยู่แล้วเข้มแข็งยิ่งขึ้นหรือเพิ่มเติมทักษะด้านอื่นๆ

2. การเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ แนวความคิด เช่น กระบวนการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม การวางแผนจากชาวบ้าน การวิเคราะห์ เป็นต้น

3. เจ้าหน้าที่รัฐ และเอกชนซึ่งเป็นบุคคลภายนอกที่เข้าไปทำงานกับองค์กรชาวบ้านที่มีอยู่แล้ว ควรนำองค์ประกอบขององค์กรชาวบ้านเป็นตัวชีวิตในการทบทวนและปรับตัวขององค์กรชาวบ้าน เพื่อให้ได้อุดมการณ์ร่วมวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ซึ่งจะทำให้องค์กรชาวบ้านสามารถแก้ไขปัญหาของตนได้มากขึ้น (สมพันธ์ เตชะอธิกและคณะ, 2540, หน้า 113-117)

บทสรุป

การมีส่วนร่วมของประชาชน นั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนเป็นอย่างมาก อันเนื่องมาจากการระดมความคิดเห็นจากชุมชน ทำให้เกิดการแสดงความคิดเห็นในด้านต่างๆ ก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือกัน เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง โดยการทำให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกร่วมกัน มารวมตัวกันมีการบริหารจัดการร่วมกัน มีความเป็นเจ้าของร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารกันได้จนกลายเป็นองค์กร และมีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายย่อยๆ ขึ้น มีความสมัคสมานสามัคคีกันในชุมชน

บรรณานุกรม

ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ . คู่มือการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐในระดับ

จังหวัด. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2551. หน้า 17

ธัชพล ยรรยงค์. การเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการอนุรักษ์และ

ฟื้นฟู

ป่าต้นน้ำ จังหวัดน่าน. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ นครน่าน. 2560, หน้า 12

เพิ่มศักดิ์ มกราภิรมย์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่ารอบคอกข์จำกัด

และการวิเคราะห์ทางเลือก. กรุงเทพฯ : วารสารพัฒนาชุมชน. (2546, หน้า 21)

บรรศักดิ์ อูวรรณโนและคณะ.(2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ,สถาบันพระปกเกล้า,2552, หน้า 18

ปรัชญา เวสารัชช์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : รายงานการวิจัยสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547. หน้า 103

มนตรี กรรพรมมาลัย และภูทงค์ ภูมชลบุตร. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จังหวัดเชียงใหม่. คณะสังคมศาสตร์, 2546, หน้า 38-39

สนธยา พลศรี. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2547, หน้า 54-56

สถาบันพระปกเกล้า. 2547 ค : 13 สารานุกรมการปกครองท้องถิ่น หมวดประชาสังคมกับการปกครองท้องถิ่น การเมืองและการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : บริษัทธรรมกาเพรส จำกัด สมาคมนานาชาติด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (International Association for Public Participation หรือ IAP2) อ้างถึงใน อรทัย ก๊กผลและคณะ. การบริหารปกครองสาธารณะการบริหารรัฐกิจในศตวรรษที่ 21. 2556, หน้า 97

สนธยา พลศรี. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2547, หน้า 54-56

สมพันธ์ เตชะอธิกและคณะ. การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2540, หน้า 113-117

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ตัวอย่างการดำเนินงาน

พัฒนาเมื่อน้อย ชุมชนน้อยของหน่วยงานองค์กรส่วนกลาง. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ, 2546, หน้า 7-8

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : ศูนย์บริการประชาชน, 2552, หน้า 29-30

อคิน ระพีพัฒน์. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, 2527, หน้า 17

อรทัย ก๊กผล. การมีส่วนร่วมของประชาชน ใน การมีส่วนร่วมของประชาชน บรรณาธิการ โดย พัชรีย์ สีโรรส. กรุงเทพฯ. คณะรัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546, หน้า 2

อรทัย ก๊กผลและคณะ. การบริหารปกครองสาธารณะการบริหารรัฐกิจในศตวรรษที่ 21. 2556, หน้า 98-100

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุตามแนวอปริหานิยธรรม
Political participation of the Elderly along the lines of
Aparihaniyadhamma

ณรงค์ศักดิ์ บัวอ่อน, วัชรมน จันรอง

Narongsak Bua-on, Watcharamon Chanrong

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chaiyaphum College

E-mail narong.bua@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 18 กรกฎาคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 21 สิงหาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 21 สิงหาคม 2567

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันสังคมไทยยอมรับความสามารถของผู้สูงอายุมากขึ้นโดยมองว่าผู้สูงอายุคือขุมทรัพย์ของสังคมมิใช่เป็นคนแก่ที่ไร้ค่า ผู้สูงอายุเปรียบดังร่มโพธิ์ร่มไทรเป็นที่พึ่งพิงทางใจและเป็นที่เคารพนับถือของบุตรหลาน ปัจจุบันสังคมไทยยอมรับความสามารถของผู้สูงอายุมากขึ้น มองว่าผู้สูงอายุคือขุมทรัพย์ของสังคมเพราะผู้สูงอายุเป็นผู้ที่เต็มเปี่ยมด้วยประสบการณ์สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเข้ากับวัยอื่นๆ ได้มิใช่เป็นคนแก่ที่ไร้ค่าของสังคม เปรียบได้ว่าผู้สูงอายุเป็นเสาหลักของครอบครัวและเป็นคลังทางปัญญาที่ทรงพลังในการถ่ายทอดมรดกทางสังคมให้คงอยู่ชั่วลูกชั่วหลาน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวอปริหานิยธรรมของผู้สูงอายุมี 3 ประการ 1) ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามหลักอปริหานิยธรรม ผู้สูงอายุควรยอมรับกฎกติกาในการเลือกตั้งทั้งให้ความเคารพต่อความเห็นต่างของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งท่านอื่น ผู้สูงอายุควรเลือกลงลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครที่ไม่กระทำผิดกติกา หรือกฎหมายของบ้านเมืองเป็นสำคัญ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงตามหลักอปริหานิยธรรม ผู้สูงอายุควรร่วมรณรงค์ให้บุคคลอื่นหรือเพื่อนบ้านเคารพและรับฟังความคิดเห็นรวมถึงความเห็นต่างของบุคคลอื่นที่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง 3) ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือองค์กรทางสังคมตามหลักอปริหานิยธรรม ผู้สูงอายุควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมการเคารพกฎหมาย กฎเกณฑ์ของสังคม ผู้สูงอายุควรมีส่วนร่วมในการเสนอข้อบังคับของชุมชนเกี่ยวกับการคุ้มครองป้องกันให้กับคนในพื้นที่ในการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมทางการเมือง, ผู้สูงอายุ, อปริหานิยธรรม

ABSTRACT

At present, Thai society is more accepting of the abilities of the elderly, viewing the elderly as a treasure for society, not as a worthless old person. Elderly people are like the Bodhi tree, the banyan tree is a source of emotional support and respect for their children. Currently, Thai society is more accepting of the abilities of the elderly. View that

the elderly are a treasure for society because they are people full of experiences and can connect their experiences with those of other ages. Not being an old person who is worthless to society. It can be said that the elderly are the pillars of the family and are a powerful source of wisdom in passing on social inheritance to future generations.

Participation in politics according to Aparihaniyadhamma of the elderly, there are 3 things 1) For election voting according to Aparihaniyadhamma, Elderly people should accept the election rules and respect the different opinions of other voters. Elderly people should choose to vote for candidates who do not break the rules. or the laws of the country are important. 2) For participating in campaign activities according to Aparihaniyadhamma, Elderly people should join in campaigning for other people or neighbors to respect and listen to the opinions and different opinions of other people who exercise their right to vote. 3) For joining communal activities or social organizations according to Aparihaniyadhamma, Elderly people should participate in activities that promote respect for the law. Rules of society Elderly people should participate in proposing community regulations regarding protection for local people in exercising their right to choose.

Keywords: Political participation, Elderly, Aparihaniyadhamma

บทนำ

ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. 2475 มาจนถึงการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนทุกคนมีสิทธิทางการเมืองที่จะแสดงความคิดเห็นต่อรัฐบาลตลอดจนการเข้าร่วมทางการเมืองโดยการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือการรับสมัครรับเลือกตั้งหรือทางใดทางหนึ่งที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางการเมืองอันเป็นสิทธิ และหน้าที่ของคนที่พึงกระทำต่อสังคม เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกรับผิดชอบ และมีความตื่นตัวที่จะใช้สิทธิของตนเองในทางการเมืองอันเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมในทางการเมือง (แสวงรัตน์มงคลมาศ, 2516 : 2-3) อนึ่งเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกิจการบ้านเมืองโดยตรงมากขึ้น โดยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น ระบบราชการต้องยอมรับและปรับให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการเสนอแนะความคิดเห็น และการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ตลอดจนปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งก่อนการปฏิรูปการเมืองนั้นมีปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่เรียกว่า “การเมืองของนักการเมือง” (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, 2518 : 18)

อีกหนึ่งความท้าทายของทั่วโลกในปัจจุบันคงหนีไม่พ้นสังคมผู้สูงอายุที่กำลังเกิดขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่มีอัตราเร่งของผู้สูงวัยที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จากข้อมูลพบว่า ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ ผู้สูงอายุหรือผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง

สังคมผู้สูงอายุส่งผลกระทบต่อในวงกว้างทั้งในแง่ของความเป็นอยู่ สังคมและเศรษฐกิจของประเทศ ประเทศไทยเองได้กำหนดนโยบายเพื่อการวางแผนรองรับสังคมผู้สูงอายุตามร่างยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กล่าวถึงสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทยที่จะกลายเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอดในปี 2579 (บุญร่วม เทียมจันทร์, 2561 : 5) ผู้สูงอายุในปัจจุบันทั่วโลกมี 542 ล้านคนและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 เน้นการพัฒนาผู้สูงอายุให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสังคม มีคุณภาพ มีคุณค่า สามารถปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลงเป็นพลังในการพัฒนาสังคม ในปัจจุบันสังคมไทยยอมรับความสามารถของผู้สูงอายุมากขึ้นโดยมองว่าผู้สูงอายุคือขุมทรัพย์ของสังคมมิใช่เป็นคนแก่ที่ไร้ค่า การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องจิตใจของผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีทัศนคติในการดำรงชีวิตที่ดีซึ่งแสดงออกถึงความมั่นคงทางจิตใจ สามารถปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลงเป็นพลังในการพัฒนาสังคมซึ่งมีความสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมไทยซึ่งได้เปรียบผู้สูงอายุว่า เปรียบดังร่มโพธิ์ร่มไทรเป็นที่พึ่งพิงทางใจและเป็นที่เคารพนับถือของบุตรหลาน ปัจจุบันสังคมไทยยอมรับความสามารถของผู้สูงอายุมากขึ้นมองว่าผู้สูงอายุคือขุมทรัพย์ของสังคมเพราะผู้สูงอายุเป็นผู้ที่เต็มเปี่ยมด้วยประสบการณ์สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเข้ากับวัยอื่นๆ ได้มิใช่เป็นคนแก่ที่ไร้ค่าของสังคม เปรียบได้ว่าผู้สูงอายุเป็นเสาหลักของครอบครัวและเป็นคลังทางปัญญาที่ทรงพลังในการถ่ายทอดมรดกทางสังคมให้คงอยู่ชั่วลูกชั่วหลาน (พระครูศรีเมธาภรณ์ (ประภาส สายแก้วดี) และคณะ, 2565 : 441-442)

ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่เพียบพร้อมไปด้วยความรู้ และประสบการณ์ เป็นผู้ถึงพร้อมทั้งคุณวุฒิ และวัยวุฒิ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า แม้ผู้สูงอายุจะเข้าสู่วันที่ร่างกายอ่อนแอเสื่อมถอยแล้ว แต่ท่านก็ยังพร้อม และสามารถที่จะช่วยเหลือครอบครัวได้ เช่น ช่วยดูแลบุตรหลาน ขณะที่พ่อแม่ออกไปทำงาน ช่วยดูแลบ้านเรือน ผู้สูงอายุบางท่าน ยังช่วยหุงหาอาหารต่างๆ ช่วยทำงานเล็กๆ น้อยๆ ตามกำลังของท่านได้ นอกจากนั้น ยังช่วยให้คำแนะนำปรึกษาในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านอาชีพการงาน ด้านการดำเนินชีวิต ด้านครอบครัว ด้านสังคม และอื่นๆ ผู้สูงอายุบางท่านมีทักษะในวิชาชีพบางด้าน เช่น ช่างไม้ ช่างแกะสลัก ทำอาหารไทย ขนมไทย เย็บปักถักร้อย ดอกไม้ คนตรี ฯลฯ ท่านก็จะถ่ายทอดให้แก่บุตรหลาน และผู้ที่สนใจเพื่อดำรงวิชาชีพนั้นสืบไปในสังคมไทย ถึงแม้บุตรหลานแต่งงานมีเหย้ามีเรือนไปแล้ว ก็ยังนิยมอยู่ในครอบครัวเดียวกันกับพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ทำให้ครอบครัวมีความอบอุ่น บุตรธิดานอกจากจะได้รับการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่แล้ว ยังได้รับการดูแลจากปู่ย่า ตายาย ทำให้เกิดความรักความอบอุ่นภายในครอบครัว โอกาสที่เด็กจะไปเกร หรือประพฤติผิดนอกกลุ่มนอกทางจึงมีน้อยมาก ประสบการณ์ของผู้สูงอายุ สามารถช่วยส่งเสริม อบรมเลี้ยงดูกล่อมเกล่าบุตรหลานให้เป็นพลเมืองดี เด็กๆ จะได้เรียนรู้ทั้งจากโรงเรียน และที่บ้านที่บ้านเด็กๆ จะได้รับการอบรม โดยเฉพาะในเรื่องความประพฤติ ขนบธรรมเนียม ประเพณีต่างๆ ผู้สูงอายุจะคอยให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาทุกๆ เรื่อง ความสัมพันธ์ของครอบครัวไทย แต่ดั้งเดิมได้หล่อหลอมความรัก ความเคารพแก่ผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุนั้น มีต้องการเพียงแต่จะเป็นฝ่ายรับ จากบุตรหลานหรือจากสังคมเท่านั้น อันที่จริงท่านพยายามที่จะช่วยตนเองมากที่สุด เท่าที่ท่านจะทำได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาชีพ รายได้ ความเป็นอยู่ ท่านจะอาศัยพึ่งพาลูกหลาน ต่อเมื่อท่านทำไม่ไหวแล้วเท่านั้น แม้กระนั้นก็ตาม ท่านก็ยังยินดีที่จะช่วยเหลือครอบครัว ช่วยเหลือสังคมตามศักยภาพ ที่ท่านจะทำได้ ไม่ว่าจะเป็นในด้านร่างกาย แรงสติปัญญา ทักษะฝีมือ คำแนะนำต่างๆ เท่าที่ท่านจะให้ได้ (กรมอนามัย, 2565 : 14)

ผู้สูงอายุในฐานะพลเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองของประเทศ จึงต้องเรียนรู้ความรับผิดชอบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง หากขาดความสามารถในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง ย่อมแสดงถึงการขาดความเป็นสมาชิกสังคมอย่างเต็มตัว การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุจะเป็นการแสดงออกถึงสิทธิ เสรีภาพทางการเมือง การส่งเสริมความมั่นคงและความสงบเรียบร้อย รวมทั้งการรักษาผลประโยชน์ในฐานะพลเมืองอาวุโสของชาติ การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหัวข้อหนึ่งของการวิจัยที่ดำเนินการกันอย่างแพร่หลายในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่าการศึกษา การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุยังมีอยู่ค่อนข้างจำกัดและไม่เฉพาะเจาะจง แต่ก็พบว่าผู้สูงอายุมีส่วนร่วมทางการเมืองค่อนข้างต่ำกว่ากลุ่มวัยอื่นๆ อย่างไรก็ตามการวิจัยที่ผ่านมายังไม่ได้ข้อสรุปที่ชี้ชัดได้ว่าอะไรเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุเป็นเพียงการคาดคะเนและวิเคราะห์โดยใช้หลักเหตุผลมากกว่าการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยข้อจำกัดของการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุที่พบจึงเป็นประเด็นสำคัญที่การศึกษาครั้งนี้ ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทางการเมืองของผู้สูงอายุ (อุบลรัตน์ เฟื่องสถิต, 2554 : 36-39)

ผู้เขียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุในยุคปัจจุบัน ซึ่งในปัจจุบันสังคมไทยยอมรับความสามารถของผู้สูงอายุมากขึ้นโดยมองว่าผู้สูงอายุคือขุมทรัพย์ของสังคมมิใช่เป็นคนแก่ที่ไร้ค่า การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง จิตใจของผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีทัศนคติในการดำรงชีวิตที่ดีซึ่งแสดงออกถึงความมั่นคงทางจิตใจ สามารถปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลงเป็นพลังในการพัฒนาสังคมซึ่งมีความสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมไทยซึ่งได้เปรียบผู้สูงอายุว่า “เปรียบดั่งร่มโพธิ์ร่มไทรเป็นที่พึ่งพิงทางใจและเป็นที่เคารพนับถือของบุตรหลาน” ปัจจุบันสังคมไทยยอมรับความสามารถของผู้สูงอายุมากขึ้น มองว่าผู้สูงอายุคือขุมทรัพย์ของสังคมเพราะผู้สูงอายุเป็นผู้ที่เต็มเปี่ยมด้วยประสบการณ์สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเข้ากับวัยอื่นๆ ได้มิใช่เป็นคนแก่ที่ไร้ค่าของสังคม เปรียบได้ว่าผู้สูงอายุเป็นเสาหลักของครอบครัวและเป็นคลังทางปัญญาที่ทรงพลังในการถ่ายทอดมรดกทางสังคมให้คงอยู่ชั่วลูกชั่วหลาน ผู้เขียนจึงสนใจศึกษา การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุตามแนวอภิธานิธรรม เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุอันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติ ต่อไป

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุตามแนวอภิธานิธรรม” ผู้เขียนได้รวบรวมทฤษฎีที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุจากนักวิชาการที่ได้นิยามไว้ดังต่อไปนี้ คือ

1. ทฤษฎีทางจิตวิทยา การพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ เมื่อร่างกายเปลี่ยนแปลงไปตามวัยที่เพิ่มขึ้น อารมณ์และจิตใจก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย ในการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจพิจารณาความสามารถเหล่านี้ ได้แก่ ความจำ การเรียนรู้ สถิติปัญญา ความชำนาญ ความรู้สึกแรงจูงใจและอารมณ์ ผู้ที่มีอายุจะมีลักษณะน้อยใจง่าย ไม่ยอมรับรู้ ยึดมั่นความคิดตัวเองเป็นหลัก ไม่ค่อยยอมรับความรู้ใหม่ๆ หรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะทำให้มีอารมณ์ไม่มั่นคง จู้จี้ ขี้บ่น หงุดหงิดง่าย รวมทั้งวัยผู้สูงอายุนี้เป็น

วัยที่ ต้องหยุดทำงาน ผู้สูงอายุจะรู้สึกกลัวความว้าเหว่ กลัวการสูญเสียความสำคัญ กลัวการถูกทอดทิ้ง เกรงว่าจะไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ตลอดจนผู้สูงอายุต้องเผชิญกับการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก

2. ทฤษฎีสังคมวิทยา การพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญกับผู้สูงอายุ เพราะผู้สูงอายุจะต้องประสบกับสภาพที่ถูกลดบทบาทหน้าที่การงานหรือหยุดการกระทำลง เพราะข้อจำกัดทางด้านร่างกาย สัมพันธภาพทางสังคมขอบเขตจำกัด ความห่างเหินจากสังคมมีมากขึ้น การยอมรับทางสังคมต่อความมีอายุมักเป็นไปทางลบ เพราะสังคมจะประเมินความสามารถในแง่ปฏิบัติ และจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน นอกจากนี้ การรับรู้ของคนรุ่นใหม่อาจคิดว่าผู้สูงอายุเป็นคนมีความคิดล้าหลัง ไม่ทันต่อเหตุการณ์ เกิดปัญหาช่องว่างระหว่างวัยทำให้ผู้สูงอายุขาดความสำคัญ ขาดการให้ความเคารพ ยอมรับจากบุตรหลานในครอบครัว แต่เดิมที่ผู้สูงอายุเป็นหัวหน้าครอบครัว มีหน้าที่ให้การดูแลและหาเลี้ยงครอบครัวต้องปรับบทบาทมาเป็นผู้พึ่งพาอาศัย เป็นผู้รับมากกว่าผู้ให้ มีการเปลี่ยนแปลงของรายได้โดยเฉพาะในผู้สูงอายุที่ครบเกษียณ ต้องออกจากการทำงาน ต้องลดบทบาทเกี่ยวกับสังคมทำให้ ผู้สูงอายุรู้สึกสูญเสียอำนาจและบทบาททางสังคมที่เคยมี รู้สึกว่าตนเองหมดความหมาย ไร้คุณค่า และ คิดว่าตนเองเป็นปัญหาและภาระสังคม

3. ทฤษฎีทำลายตัวเอง ทฤษฎีนี้เชื่อว่าการเป็นผู้สูงอายุเกิดจากร่างกายสร้างภูมิคุ้มกันปกติ น้อยลงพร้อมกับมีการสร้างภูมิคุ้มกันทำลายตัวเองมากขึ้น ดังนั้นการสร้างภูมิคุ้มกันปกติที่น้อยลง มีผลให้ร่างกายต่อสู้เชื้อโรคและสิ่งแปลกปลอมน้อยลงก่อให้เกิดการเจ็บป่วยง่าย ๆ (สุทธิพงศ์ บุญผดุง, 2554 : 9-10)

4. ทฤษฎีความปราดเปรื่อง ทฤษฎีนี้เชื่อว่าผู้สูงอายุมีความปราดเปรื่องและคงความเป็นปราชญ์อยู่ได้ต้องมีความสนใจศึกษาค้นคว้าอยู่ตลอดเวลาเป็นผู้ใฝ่รู้และเป็นผู้มีสุขภาพดีตลอดจนเป็นผู้ที่มีเศรษฐกิจดี (พระครูศรีเมธากรณ์ (ประภาส จิตตมโม), 2664 : 31)

5. ทฤษฎีการจัดวางเงื่อนไขผลกระทบ ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงเป็นผลเนื่องมาจากผลกระทบของพฤติกรรมนั้น ถ้าพฤติกรรมใดได้รับผลกระทบที่เป็นตัวเสริมแรงทางบวกพฤติกรรมนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีกในอนาคต ในทางกลับกันถ้าพฤติกรรมใดได้รับผลกระทบที่เป็นตัวลงโทษ พฤติกรรมนั้นก็ลดลงหรือยุติในอนาคต

6. ทฤษฎีปล่อยวาง วิธีการปรับตัวยามสูงวัย คือ การปล่อยวาง ผู้สูงอายุควรลดบทบาทต่างๆ ทางสังคม เพราะวิธีนี้เหมาะสมกับสภาพร่างกายที่เริ่มเสื่อมถอย นอกจากนั้นแล้วกิจกรรมการทำงานและ กิจกรรมสังคมก็ได้รับการละวางแล้ว ดังนั้นผู้สูงอายุจึงควรอยู่อย่างเรียบง่าย ไม่ไปยุ่งวุ่นวายกับการกิจทางสังคมและ ครอบครัวมากนัก เมื่อผู้สูงอายุมีความต้องการและเกี่ยวข้องกับทางสังคมน้อย วิธีนี้จะเป็นวิธีจะรักษาสุขภาพ แห่งชีวิต อารมณ์ จิตใจและร่างกาย

7. ทฤษฎีกิจกรรม เป็นทฤษฎีที่เชื่อว่า หากผู้สูงอายุละสังคมโลกและสังคมก็จะละทิ้งเขา โดยเชื่อตามความ เป็นจริงในส่วนลึกของจิตใจแล้ว ผู้สูงอายุยังต้องการสังคม ผู้สูงอายุจะพอใจและมีความสุขในตนเองถ้าเขายังคงทำกิจกรรมในสังคมและเพื่อสังคม ความสุขในยามสูงวัยตัดสินได้จากความสามารถผู้สูงวัยทำอะไรๆ ให้แก่สังคมได้มากน้อยเพียงไร ถ้าเขาวางมือจากงานอย่างหนึ่งเขาก็ควรหางานอย่างอื่นทดแทน (ศรีเรือน แก้วกังวาล, : 549-551)

จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุมี 7 ประการ ได้แก่ 1) ทฤษฎีจิตวิทยา อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ เช่น ความจำเสื่อมลง จิตใจไม่มั่นคง 2) ทฤษฎีทางสังคมวิทยา อธิบายว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสถานภาพของผู้สูงวัยจากผู้ที่เคยช่วยเหลือคนอื่นกลับต้องให้คนอื่นมาช่วยเหลือดูแลแทน คือ ลดบทบาททางสังคมที่เคยเป็นทุกอย่างลงไป 3) ทฤษฎีทำลายตัวเอง อธิบายว่า สภาพร่างกายของผู้สูงวัยมีแต่โรคจะเข้ามารุมทำร้ายขณะเดียวกันก็มีภูมิคุ้มกันน้อยลงไปด้วย 4) ทฤษฎีความปรารถนา อธิบายว่า ผู้สูงวัยยังคงมีความเชื่อวางใจในสิ่งที่ตนได้กระทำมา 5) ทฤษฎีการจัดวางเงื่อนไข ผลกรรม อธิบายว่า เป็นการร่วมกันจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมแก่ผู้สูงอายุโดยมีแรงกิจกรรมที่กระทำเป็นแรงบวก 6) ทฤษฎีปล่อยวาง อธิบายว่า เป็นการทำให้จิตใจหรือการรู้จักปล่อยวางภาระหน้าที่ต่างๆ ของผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมของตนเอง และ 7) ทฤษฎีกิจกรรม อธิบายว่า เป็นทฤษฎีที่เน้นเรื่องการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ เพื่อให้ดำเนินชีวิตอยู่อย่างมีความสุขในบั้นปลายของชีวิต

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุจะเป็นไปในลักษณะเสื่อมถอยและมีผลกระทบต่อตัวบุคคลทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความคิด สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในผู้สูงอายุนั้นมีดังต่อไปนี้

1. ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุด้านร่างกาย อวัยวะต่างๆ ของผู้สูงอายุเกิดความเสื่อมถอยนำมาซึ่งโรคภัยไข้เจ็บ แม้ว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้เกิดความเสื่อมถอยดังกล่าว ปัจจัยหนึ่ง คือ ปัจจัยด้านพันธุกรรม เป็นสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้ แต่ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุคือแบบแผนในการดำเนินชีวิต หรือสิ่งที่ผู้สูงอายุประพฤติปฏิบัติเป็นประจำนั่นเอง ซึ่งปัจจัยนี้ผู้สูงอายุสามารถกำหนดและควบคุมได้ (จรัสวรรณ

เทียนประภาส และพัชรี ต้นศิริ, 2536 : 67-68) ในวัยของผู้สูงอายุจะพบการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพต่างๆ ของร่างกาย โดยมีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1.1) ระบบกล้ามเนื้อและกระดูก กล้ามเนื้อมีการเหี่ยวฝ่อ มีเยื่อพังผืดมากขึ้นกล้ามเนื้ออ่อนกำลังทำให้ สูญเสียความแข็งแรงของกระดูกและการทรงตัวที่ดี กระดูกจะบางลงและหักง่าย หมอนรองกระดูกสันหลังจะเหี่ยวเสียความยืดหยุ่น ทำให้ตัวเตี้ยลง 1 เซนติเมตร ทุก 20 ปี ขอเสื่อมตามวัย ปวดตามข้อ และทำให้เกิดอุบัติเหตุระหว่างเคลื่อนไหวได้ง่าย

1.2) ระบบสัมผัสมีการเสื่อมลง ได้แก่ การเห็นเสื่อมลง เลนส์ตาเกิดต้อกระจก สายตายาวขึ้น กล้ามเนื้อลูกตาเสื่อม การปรับสายตาช้า ทำให้เวียนหัวได้ง่าย ประสาทรับเสียงเสื่อมทำให้หูตึง ได้ยินเสียงต่ำหรือเสียงสูงกว่าธรรมชาติ มีการเสื่อมของหูที่เกี่ยวกับระบบการทรงตัวทำให้ ผู้สูงอายุเดินโซเซได้ จมูกมีประสาทรับกลิ่นเลวลง ลิ้นรสได้น้อยลง การรับสัมผัสบริเวณปลายมือ ปลายเท้าเสื่อมลงทำให้มีความอดทนต่อความเจ็บปวดสูง ซึ่งอาจเป็นอันตรายได้ เช่น ผิวหนังพองจากความร้อน เป็นต้น

1.3) ผิวหนังจะบางและเหี่ยวยุ่น สีของผิวหนังน้อยลง ทำให้ เกิดจุดด่างขาว แต่บางครั้งเกิดตกกระจากการมีสีเพิ่มขึ้น ต่อมไขมันขับน้ำมันน้อย ทำให้ผิวแห้งคัน ต่อมเหงื่อซึ่งเหี่ยวได้น้อยลง ส่วนผมจะร่วงและเปลี่ยนเป็นสีขาว

1.4) ระบบหายใจ ปอดมีสมรรถภาพลดลง ความจุและความยืดหยุ่นของปอดลดลง เลือดจับออกซิเจนขณะผ่านปอดได้น้อยลงทำให้เหนื่อยง่าย นอกจากนี้กลไกการไอทำงานได้น้อยลงทำให้มีเสมหะสะสมภายในปอดมากขึ้น

1.5) ระบบหัวใจและการไหลเวียนโลหิต เยื่อผนังด้านในของหัวใจหนาขึ้นและมีคอเลสเตอรอลแทรกในผนังหลอดเลือด ทำให้หลอดเลือดแข็งตัวขาดความยืดหยุ่น การไหลเวียนของเลือดช้าลงทำให้หัวใจต้องทำงานหนักมากขึ้น เกิดหัวใจเต้นผิดจังหวะ และหัวใจวายได้ง่าย นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยังมีการหนาตัวของผนังหลอดเลือดได้ง่ายขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางกายวิภาคของร่างกาย

1.6) ระบบประสาทสมอง มีขนาดเล็กลงเสื่อมหน้าที่ทำให้มีการเคลื่อนไหวช้า มีอาการสั่นตามร่างกายได้จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้ยากแก้ปัญหามากๆ ได้ไม่ดี นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังเสี่ยงต่อการล้มโดยเฉพาะเหตุการณ์ในปัจจุบันแต่สามารถจำเรื่องราวเก่าๆ ได้ดี

1.7) ระบบทางเดินอาหาร ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ฟันจะหัก ต่อม น้ำลายขับน้ำลายออกมาน้อยลงทำให้ปากแห้ง การผลิตน้ำย่อยน้อยลง การเคลื่อนไหวของกระเพาะอาหารและลำไส้ช้าลงทำให้ท้องอืด อาหารไม่ย่อย นอกจากนี้การดูดซึมอาหารไปสู่เซลล์ต่างๆ ทำได้น้อยลงจึงทำให้ผู้สูงอายุขาดสารอาหารได้ง่าย

1.8) ระบบขับถ่ายปัสสาวะ เกิดการเสื่อมหน้าที่ ทำให้ไตขับถ่ายของเสียได้น้อยลง ถ่ายปัสสาวะบ่อยเนื่องจากกระเพาะปัสสาวะมีความจุลดลง อาจปัสสาวะขัด โดยเฉพาะผู้ชายจากต่อมลูกหมากโต ส่วนในเพศหญิงอาจมีอาการกลั้นปัสสาวะไม่อยู่ กล้ามเนื้ออุ้งเชิงกรานหย่อนเพราะคลอดลูกหลายคน

1.9) ระบบขับถ่ายอุจจาระ ผู้สูงอายุมักจะท้องผูกจากระบบการย่อยอาหารไม่ปกติ และร่างกายมีกิจกรรมต่างๆ น้อยลง

1.10) ระบบต่อมไร้ท่อ มีการผลิตฮอร์โมนของต่อมไร้ท่อลดลง ตับอ่อนผลิตอินซูลินได้น้อยลง ทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสเป็นเบาหวานได้ง่ายกว่าวัยอื่น

1.11) ระบบภูมิคุ้มกันในผู้สูงอายุ จะมีภูมิคุ้มกันเสื่อมลงทำให้ความต้านทานโรคต่ำเกิดภูมิแพ้ได้มากขึ้น และมีโอกาสเกิดมะเร็งได้ นอกจากการเปลี่ยนแปลงในระบบต่างๆ แล้ว ผู้สูงอายุยังมีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้น (ชูศักดิ์ เวชแพทย์, 2538 : 23)

2. ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุด้านจิตใจ การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายและสังคมมีผลต่อโดยตรงต่อสภาพจิตใจและอารมณ์ของผู้สูงอายุผู้สูงอายุการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและอารมณ์ในวัยนี้ ส่วนใหญ่เป็นไปในทางลบ ได้แก่ การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก เช่น คู่ชีวิตหรือญาติสนิท การสูญเสียสัมพันธภาพในครอบครัวจากบุตร หลานแยกย้ายกันไป การสูญเสียสมรรถภาพทางเพศทำให้ผู้สูงอายุวิตกกังวล และความคับข้องใจในทางสังคมก็เป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาด้านจิตใจ อันเนื่องมาจากการถูกปลดเกษียณต้องหยุดรับผิดชอบงานต่างๆ ทั้งที่ผู้สูงอายุบางรายยังไม่พร้อมที่จะหยุดทำงานจึงมีผลกระทบต่องานของผู้สูงอายุนั้นเป็นอย่างมาก เพราะผู้สูงอายุนั้นไม่ได้หมายความว่า เป็นผู้หมดสมรรถภาพในการทำงาน แต่สังคมกำหนดให้เป็นเช่นนั้น ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างระบบครอบครัว จากครอบครัวขยายไปเป็นครอบครัวเดี่ยวจึงเป็นสาเหตุหนึ่งจึงทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกว่าถูกทอดทิ้ง หรือบางรายก็ถูกบุตรหลานทอดทิ้งให้อยู่โดดเดี่ยวตามลำพังขาดการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีให้อยู่ดีกินดีจึงเกิดปัญหาด้านสุขภาพและจิตใจ เพราะบางครั้งบุตรหลานเห็นว่า ผู้สูงอายุเป็นภาระความรับผิดชอบที่เกินความสามารถของครอบครัว ทำให้ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งต้องพึ่งสถานสงเคราะห์คนชรา และมีปัญหาทางจิตใจ เกิดขึ้นได้ นอกจากนี้ ปัญหาด้านอารมณ์ของผู้สูงอายุ ยังขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของชีวิตด้วย ถ้าผู้สูงอายุมีประสบการณ์ชีวิตวัยต้นประสบความสำเร็จจะเป็นผู้ที่มีความเยือกเย็นยอมรับวัยสุดท้ายด้วยความรู้สึกที่ดี ส่วนผู้ที่ประสบความสำเร็จล้มเหลวในชีวิตวัยต้นจะมีชีวิตในทางตรงกันข้าม จากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ นี้ทำให้ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีอารมณ์ไม่มั่นคง เมื่อถูกกระทบ กระเทือนจิตใจเพียงเล็กน้อยจะทำให้เสียใจ หงุดหงิด หรือโกรธง่าย แต่เมื่อผู้สูงอายุยอมรับการเปลี่ยนแปลง ว่าต้องมีการ

เปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้ปฏิบัติเป็นเพียงผู้แนะนำ หรือบางครั้งต้องเป็นผู้รับการดูแล เพราะข้อจำกัดของร่างกายจะช่วยให้ผู้สูงอายุรู้จักสกัดกั้นอารมณ์ และแสดงออกในทางที่ดีขึ้น ความเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุที่พบมาก ได้แก่ การแสดงออกถึงความ ว้าเหว่ ช่วยตัวเองไม่ได้ รู้สึกว่าตัวเองไม่มีค่า หรือถูกรังเกียจทอดทิ้งจากครอบครัว ตลอดจนปัญหา ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับสมาชิกในครอบครัว และอาจมีผลไปถึงความไม่สบายใจ และเพิกเฉยต่อ กิจกรรมทางสังคม โดยมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เพราะความเสื่อมของระบบ อวัยวะทั้งหลายล้วนมีอิทธิพลต่อสภาพจิตใจของผู้สูงอายุ โดยจะเป็นอุปสรรคต่อการติดต่อกับบุคคล และการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ ปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจของ ผู้สูงอายุ ได้แก่

2.1) ความจำเสื่อม จำชื่อคนหรือสถานที่ได้ยากขึ้น จำเหตุการณ์ในอดีตได้ดี แต่ลืมเหตุการณ์ในปัจจุบัน หรือเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นกระบวนการจดจำทำได้ในระยะสั้น การคิดคำนวณทำได้ยากขึ้น เป็นเหตุให้ผู้สูงอายุรู้สึกสับสนหงุดหงิด และขาดความมั่นใจในตนเอง

2.2) ความหวาดเหว่เศร้าหมอง เป็นปัญหาสำคัญของผู้สูงอายุจากสภาพที่ผู้สูงอายุต้องประสบกับการสูญเสียต่างๆ ทั้งสภาวะสุขภาพ บทบาททางสังคม การต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว ถูกทอดทิ้งและความกระทบกระเทือนใจ ทำให้จิตใจเปลี่ยนใจเปลี่ยนแปลงไป เกิดความรู้สึกท้อแท้ในชีวิต บางคนอาจมีอาการฉุนเฉียว โกรธง่าย

2.3) ความสามารถในการเรียนรู้ จะเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแรงกระตุ้นต่างๆ ช่วงความสนใจ และการแปลความหมายสู่ระบบประสาท การลดทอนการรับรู้ หรือการแปลความ ซึ่งจะทำให้ความพร้อมในการเรียนรู้ลดลง ต้องอาศัยประสบการณ์ ในอดีตช่วยในการแก้ปัญหาแทนการค้นหาดด้วยเทคนิคใหม่

2.4) สถิติปัญญาและความสามารถทางสมองจะลดลง ความสามารถทางคณิตศาสตร์และการวิเคราะห์จะค่อยๆ ลดลงแต่ประสบการณ์และความรู้ที่มีในอดีตของผู้สูงอายุนั้น จะช่วยให้สามารถแก้ไข ปัญหาต่างๆ ได้ (เกษม ต้นติผลาชีวะ และกุลยา ต้นติผลาชีวะ, 2548 : 80-82)

3. ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุด้านความคิด มีความเชื่อกันว่าเมื่อบุคคลเข้าสู่วัยสูงอายุ เขานั้นจะไม่มีมีการเจริญเติบโตทางความคิดและ สถิติปัญญาอีกต่อไป เรียนรู้อะไรก็ได้ยากแล้ว ที่ร้ายแรงไปกว่านั้นก็คือ ผู้สูงอายุมีความเสื่อมทาง สถิติปัญญาลักษณะเสื่อมมีหลายประการ เช่น ชี้หลงชี้ลืม บ้าๆ เป๋ๆ คิดนึกดัดสันใจเข้า ไม่เข้าใจภูมิ ปัญญาของคนรุ่นใหม่หรือวิทยาการใหม่ๆ ฯลฯ คำกล่าวและความเชื่อข้างต้น เป็นภาพทางด้านลบเกี่ยวกับพัฒนาการทางความคิดในยามสูงวัย ลักษณะดังกล่าวอาจเป็นจริงและมีความจริงสำหรับผู้สูงอายุบางกลุ่มในปัจจุบันและในอดีต แต่มีการศึกษาทางชีววิทยาที่ได้ทำกันมากมายเกี่ยวกับพัฒนาการทางความคิดของผู้สูงวัยในปัจจุบัน ได้รับรายงานผลการศึกษามีลักษณะตรงกันข้ามกับที่กล่าวมาข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่ม ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี กระฉับกระเฉง กระตือรือร้นต่อชีวิตและสังคม จนถึงกับมีคนพูดว่า ยิ่งแก่ยิ่งเก่ง ยิ่งแก่ยิ่งฉลาดเฉลียว ยิ่งแก่ยิ่งมีเมตตา (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2549 : 573-574)

4. ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุด้านสังคม การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมของผู้สูงอายุ เช่น การสูญเสียบทบาททางสังคม การเป็นผู้นำ การต้องออกจากตำแหน่งหน้าที่การงาน รายได้ลดลง ทำให้ผู้สูงอายุมีการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตใหม่ที่ใช้เวลาในการเตรียมตัวและการปรับตัว การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความเครียดทางสังคม ปฏิกริยาของสังคมมีอิทธิพลต่อผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางสังคม เดิมผู้สูงอายุเคยมี ฐานะเป็นผู้นำให้ความรู้ถ่ายทอดวิชาการ ได้รับการยอมรับนับถือ เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงเป็นลักษณะ ของสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้น ผู้สูงอายุจะไม่มีบทบาทเหมือนสังคม

เดิมที่เป็นสังคมเกษตรกรรม ทำให้ผู้สูงอายุขาดการ ยอมรับจากสังคมและบุตรหลาน ก่อให้เกิดความว้าเหวได้ การลดความสัมพันธ์กับชุมชนผู้สูงอายุ จึงต้องเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบจากผู้ที่ลงมือทำงานใช้ความคิดกลายเป็นผู้คอยรับ คำปรึกษา การยอมรับและพิจารณาอบหมายงานของชุมชนให้ผู้สูงอายุน้อยลง ทำให้ผู้สูงอายุขาด ความเชื่อมั่น ไม่กล้าแสดงออก สมรรถภาพลดลง นอกจากนั้น การยอมรับของครอบครัวที่มีต่อผู้สูงอายุ ก็ลดลงกว่าแต่ก่อนไปด้วย ดังนั้น กิจกรรมต่างๆ ในวัยผู้สูงอายุจึงลดลง ความสัมพันธ์กับคนอื่น ก็ลดลง และหยุดตามไปด้วย ลูกหลานต่างโตขึ้น และเป็นตัวของตัวเอง ต่างก็มีความสัมพันธ์กับคนอื่นต่อไป สำหรับผู้สูงอายุบางรายคู่ชีวิตอาจจากไปโดยถึงแก่กรรมหรือหย่าร้าง ในขณะที่เดียวกันความสัมพันธ์กับ คนอื่น ที่ยังมีอยู่ก็ค่อยๆ ขาดหายไปตามธรรมชาติ เช่น คนในครอบครัว เพื่อนฝูง คนรู้จักคุ้นเคย แยก ย้ายไปอยู่ที่อื่นหรือตายจากไป ด้วยเหตุนี้ ผู้สูงอายุจึงจำเป็นที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และหาทางคงสภาพไว้ พร้อมทั้งสร้างสัมพันธ์ภาพใหม่ ๆ ขึ้นมา เพราะผู้อื่นจะเป็นเพื่อนคลายเหงา ทำให้ไม่ต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว มีอารมณ์ดีขึ้นและช่วยทำกิจกรรมบางอย่างที่ทำได้คนเดียวไม่ได้ ทำให้เกิด ความรู้สึกว่าตนเองมีประโยชน์ และไม่ถูกปฏิเสธจากสังคม ปัญหาในด้านสังคมที่ผู้สูงอายุในปัจจุบันกำลังประสบอยู่ จึงเป็นไปในลักษณะของการ สูญเสียในด้านต่างๆ ได้แก่

4.1) การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก เนื่องจากเพื่อน บุคคลที่เป็นญาติสนิท หรือคู่ชีวิต เสียชีวิตหรือย้ายไปอยู่ที่อื่น ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกถูกพรากจากบุคคลอันเป็นที่รัก

4.2) การสูญเสียสถานภาพทางสังคม เนื่องจากถึงวัยเกษียณอายุ หรือหมดเวลาการทำงานทำให้ผู้สูงอายุหมดภาวะติดต่อทางด้านธุรกิจการงาน ภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบ หรือเคยทำอยู่ ความสัมพันธ์ทางสังคมลดน้อยลง ขาดรายได้หรือมีรายได้น้อยลง เกิดความรู้สึกสูญเสียตำแหน่งหน้าที่ เกียรติยศ ชื่อเสียง ความนับหน้าถือตา ความภาคภูมิใจ และเสียคุณค่าในตัวเอง (Self Esteem) รู้สึก หมดหวังขาด เสถียรภาพความมั่นคงทางจิตใจ (Insecure) เกิดความรู้สึกไม่มั่นใจ

4.3) การสูญเสียสัมพันธภาพในครอบครัว เนื่องจากบุตรธิดามักจะมีครอบครัว และแยก ออก ไปตั้งครอบครัวใหม่ ซึ่งสังคมปัจจุบันจะมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ซึ่งเป็นผู้สูงอายุกับบุตรหลานของตนลดลง โดยต่างคนต่างอยู่หรือมีการติดต่อร่วมกิจกรรมกันน้อยลงกว่าแต่ก่อน บทบาททางด้านการให้คำปรึกษาดูแลและสั่งสอนจึงน้อยลง (อาภา ใจงาม, 2539 : 288)

5. ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุด้านเศรษฐกิจ วัยผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีการทำงานลดลงหรือเกษียณอายุการทำงานทำให้ผู้สูงอายุมีรายได้ลดลง ในขณะที่เดียวกันสภาพร่างกายที่เสื่อมถอย มีโรคภัยไข้เจ็บ จะต้องใช้จ่ายเงินเป็นค่ารักษาพยาบาลเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ผู้สูงอายุควรจะต้องมีวางแผนการดำเนินชีวิต ด้านเศรษฐกิจให้รอบคอบ เพื่อที่จะได้ ไม่มีปัญหาการเงินมาทำให้กลุ้มใจ กล่าวได้ว่า ผู้สูงอายุควรวางแผนการดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจ (บรรลุ ศิริพานิช, 2538 : 58)

จะเห็นได้ว่า ผู้สูงอายุโดยทั่วไปจะประสบปัญหาด้านความเสื่อมทางด้านร่างกาย เกิดโรคภัย ไข้เจ็บ สุขภาพไม่แข็งแรง จึงส่งผลต่อด้านจิตใจ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านอารมณ์ เกิดความวิตก กังวล ว้าเหว ขาดความเชื่อมั่นในการอยู่ร่วมในสังคม และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ประกอบกับเกิด การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก เช่น สามีหรือภรรยา เพื่อนร่วมงาน เป็นต้น การสูญเสียสถานภาพทาง สังคม และการสูญเสียสัมพันธภาพทางครอบครัว เนื่องจากบุตรหลานต้องแยกออกไปมีครอบครัวใหม่ จึงขาดผู้เลี้ยงดู อีกทั้งมีรายไม่แน่นอน ไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง จึงทำให้ผู้สูงอายุจะต้องปรับตัวให้ เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ จากสาเหตุและสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้สูงอายุบางท่าน ที่ขาดความ มั่นคงทางอารมณ์ จิตใจ และมีปัญหาด้านเศรษฐกิจรายได้ จึงต้องตัดสินใจพึ่งพาการช่วยเหลือจากบุคคลหรือ

องค์กรสังคมสงเคราะห์ภายนอกครอบครัว ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน เช่น การเข้ารับการสงเคราะห์ใน สถานสงเคราะห์คนชรา และการขอรับสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจากทางราชการ เป็นต้น

หลักอภิธานิธรรม1)

หลักอภิธานิธรรมเป็นหลักการสำหรับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้เห็นเป็นรูปธรรม เพราะการมีส่วนร่วมที่อธิบายตามหลักอภิธานิธรรม เป็นหลักการอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว ประกอบด้วย 7 ประการ ได้แก่

1. หมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ การประชุมกันเนื่องๆ เป็นการทำงานรวมกันของคนในสังคมที่จะต้องมีการพบปะประชุมปรึกษาหารือกันสม่ำเสมอ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้องที่เป็นประโยชน์ เพื่อความเข้าใจที่ดีต่อกันของคนในสังคมที่มีความเจริญ ไม่เกิดความเสื่อมในทุกกรณี ฉะนั้นการประชุมจึงเป็นกลไกที่สำคัญของการพัฒนาทั้งในแง่ของการทำงาน และการได้กลุ่มบุคคล คือ ถ้าจัดบรรยากาศการประชุมดีจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนพัฒนาศักยภาพของคนในกิจการบางอย่าง แม้จะเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีตามหลักอภิธานิธรรม คือ ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง หากหมั่นประชุมกันเนื่องนิത്യ ย่อมมีแต่ความเจริญ แต่มีข้อแม้ว่าในการประชุมนั้นต้องรับฟังความคิดเห็นของบุคคลที่มีความเห็นแตกต่างด้วย หากต่างฝ่ายต่างมุ่งประชุมเพื่อมุ่งหวังถึงผลประโยชน์ตนและหวังถึงการได้มาซึ่งอำนาจ การประชุมนั้นก็วนวาย เพราะหาบทสรุปที่ถูกต้องเหมาะสมไม่ได้

2. ความสามัคคีในการเข้าร่วมประชุม และเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน การทำงานทุกอย่างในชุมชนหรือหมู่บ้าน หากจะหวังความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ทุกอย่างจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายชาวบ้าน ฝ่ายผู้ใหญ่ กำนัน ฝ่ายองค์กรท้องถิ่น ฝ่ายข้าราชการ ตำรวจ ทหาร รวมไปถึงฝ่ายภาคเอกชนในการเข้าร่วมกันปรึกษาหารือเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้นความพร้อมเพรียงกัน ประชุมพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกันทำกิจ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานในทุกๆ องค์กรให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังที่พระพุทธองค์ตรัสกับพระอานนท์ว่า “ดูกรอานนท์ พวกเจ้าวัชชีจักพร้อมเพรียงกันประชุม จักพร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และจักพร้อมเพรียงกันทำกิจที่เจ้าวัชชีพึงกระทำอยู่เพียงใด พึงหวังได้ซึ่งความเจริญอย่างใดไม่มีเสื่อมเพียงนั้น” (ที.ม. (ไทย) /10/136/81-83)

3. การไม่สร้าง กติกา ระเบียบ และกฎหมายที่ไม่จำเป็นขึ้นมาใหม่ และไม่ยกเลิก กฎหมาย กติกา ระเบียบที่สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยให้กับสังคม การปฏิบัติตามกฎหมายจะต้องไม่สร้างเงื่อนไขที่ไม่จำเป็น หรือพยายามหลีกเลี่ยงกฎหมาย และละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการทำงาน เพราะบางคนอาจจะอ้างว่ากฎหมายข้อนี้ยังเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน จึงเสนอให้มีการปรับเปลี่ยน ส่วนคนอื่นก็อาจเสนอว่าข้อกฎหมายข้อนั้นก็ทำให้กลุ่มเราไม่สามารถปฏิบัติงานได้เช่นกัน จึงเสนอการแก้ไข หากเป็นเช่นนี้อยู่ร่ำไปกฎหมายที่วางเอาไว้จะถูกแก้ไขไม่สิ้นสุด เพราะมัวแต่มุ่งในการปรับเปลี่ยนกฎข้อบังคับนั่นเอง นอกจากการสร้างเงื่อนไข หรือการบัญญัติกฎหมาย กติกา ระเบียบขึ้นมาใหม่ บางครั้งจะอาจมีความ เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน แต่หากบัญญัติกฎหมายใหม่ออกมาอยู่เรื่อยๆ ก็จะทำให้ประชาชนขาดความสนใจ และไม่ทราบถึงกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ที่ออกมา ดังนั้นการยอมรับในตัวบทกฎหมายที่ได้วางไว้แล้ว และไม่สร้างเงื่อนไขใหม่ๆ จึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อม ดังที่พระพุทธองค์ตรัสว่า “การไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ถอนสิ่งที่ได้บัญญัติไว้แล้ว

สมาทานประพตติอยู่ในธรรมตามที่บัญญัติไว้แล้วอยู่เพียงใด พึงหวังได้ซึ่งความเจริญอย่างเดียว ไม่มีเสื่อมเพียงนั้น” (ที.ม. (ไทย) 10/68/77-78)

4. การให้ความเคารพต่อผู้นำ หรือประธานในสถานทีนั้น รวมทั้งการเป็นต้นแบบ และแบบอย่างที่ดีของภาวะผู้นำ การเป็นผู้นำเชิงพุทธใช้ว่าจะทำตามอำนาจความพอใจของตนเองเป็นใหญ่ ควรคำนึงถึงผู้ติดตาม หรือผู้ใต้บังคับของเราด้วย หากเมื่อใดผู้นำเดินทางผิดพลาดหรือออกคำสั่งที่ผิดพลาดไปย่อมทำให้ความศรัทธา ความเชื่อมั่นลดลง หรือองค์กรอาจประสบปัญหาหรือ อุปสรรคต่างๆ อีกด้วย

5. การปกป้อง คัมครองบรรดาสตรีทั้งหลาย การไม่ข่มเหงล่วงเกินสตรี และให้ความคุ้มครองปกป้องสตรีซึ่งเป็นหลักธรรมข้อที่ 5 ของอปริหานิยธรรม เป็นการให้ความสำคัญแก่บทบาทสตรีในฐานะผู้ก่อกำเนิดชีวิต โดยจะต้องให้ความคุ้มครอง ปกป้อง ดูแลแก่บรรดาสตรีทั้งหลาย ซึ่งในปัจจุบันสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ทำให้บทบาทสตรีแตกต่างจากสมัยก่อน (ที.ปา. (ไทย) 11/269/214)

6. การให้เคารพสักการบูชาเจดีย์ในชุมชนหรือในองค์กรนั้นๆ การให้ความเคารพ สักการบูชาต่อสถานที่สำคัญ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นหลักธรรมข้อที่ 6 ของอปริหานิยธรรม โดยเฉพาะสถานที่ที่ประชาชนในพื้นที่นั้นๆ เคารพนับถือ โดยคนไทยส่วนใหญ่เชื่อว่าสถานที่ต่างๆ ทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยเฉพาะชาวพุทธจะมีความเชื่อต่อเจดีย์ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนามี 4 ประการ หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้อง ที่เคารพบูชาสถานที่เตือนใจให้ระลึกถึง ในที่นี้หมายถึง สถานที่หรือสิ่งที่เคารพบูชาเนื่องด้วยพระพุทธเจ้าหรือพระพุทธศาสนา

7. การให้ความอารักขา คัมครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่ผู้มีศีลธรรมทั้งหลาย การจัดให้ความอารักขา คัมครองป้องกันอันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ (ผู้มีศีล) ทั้งหลายเพราะการต้อนรับ การรักษาคณดี และการจัดให้ความอารักขา คัมครอง ป้องกัน อันชอบธรรมแก่บรรดาพระสงฆ์ผู้มีศีลทั้งหลาย รวมถึงบุคคลากรทางพระพุทธศาสนา เช่น สามเณร แม่ชี และผู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาทั้งหมด (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ 2560 : 23)

จะเห็นได้ว่า หลักอปริหานิยธรรมปรากฏในมหาปริณิพพานสูตร คัมภีร์ที่มณิกาย มหาวรรค ได้กล่าวถึงหลักอปริหานิยธรรม 7 ประการ 5 หมวด ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่ภิกษุทั้งหลายในสมัยใกล้จะดับขันธปรินิพพาน มี 2 ประเภท คือ ราชอปริหานิยธรรม และภิกษุอปริหานิยธรรม ประกอบไปด้วย 1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม 3) การไม่สร้าง กติกา ระเบียบ และกฎหมายที่ไม่จำเป็นขึ้นมาใหม่ และไม่ยกเลิก กฎหมาย กติกา ระเบียบที่สามารถรักษาความสงบเรียบร้อยให้กับสังคม 4) ท่านผู้ใดเป็นผู้ใหญ่มีประสบการณ์ยาวนาน ให้เกียรติเคารพนับถือท่านเหล่านั้น 5) ให้เกียรติและคุ้มครองกุลสตรี มิให้มีการข่มเหงรังแก 6) เคารพสักการบูชาเจดีย์ ปูชียสถาน อนุสาวรีย์ ประजाชาติ 7) จัดให้ความอารักขา บำรุง คัมครอง อันชอบธรรม แก่บรรพชิตผู้ทรงศีลทรงธรรมบริสุทธิ์

บทสรุป

ในปัจจุบันสังคมไทยยอมรับความสามารถของผู้สูงอายุมากขึ้นโดยมองว่าผู้สูงอายุคือขุมทรัพย์ของสังคมมิใช่เป็นคนแก่ที่ไร้ค่า การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง จิตใจของผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีทัศนคติในการดำรงชีวิตที่ดีซึ่งแสดงออกถึงความมั่นคงทางจิตใจ สามารถปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลงเป็นพลังในการพัฒนาสังคมซึ่งมีความสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมไทยซึ่งได้เปรียบผู้สูงอายุว่า “เปรียบดั่งร่มโพธิ์ร่มไทรเป็นที่พึ่งพิงทางใจและเป็นที่เคารพนับถือของบุตรหลาน” ปัจจุบันสังคมไทยยอมรับความสามารถของผู้สูงอายุมากขึ้น มองว่าผู้สูงอายุคือขุมทรัพย์ของสังคมเพราะผู้สูงอายุเป็นผู้ที่เต็มเปี่ยมด้วยประสบการณ์สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเข้ากับวัยอื่นๆ ได้มิใช่เป็นคนแก่ที่ไร้ค่าของสังคม

เปรียบได้ว่าผู้สูงอายุเป็นเสาหลักของครอบครัวและเป็นคลังทางปัญญาที่ทรงพลังในการถ่ายทอดมรดกทางสังคมให้คงอยู่ชั่วลูกชั่วหลาน ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุมี 7 ประการ ได้แก่ 1) ทฤษฎีจิตวิทยา อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลง ทางด้านจิตใจ เช่น ความจำเสื่อมลง จิตใจไม่มั่นคง 2) ทฤษฎีทางสังคมวิทยา อธิบายว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสถานภาพของผู้สูงวัยจากผู้ที่เคยช่วยเหลือคนอื่นกลับต้องให้คนอื่นมาช่วยเหลือดูแลแทน คือ ลดบทบาททางสังคมที่เคยเป็นทุกอย่างลงไป 3) ทฤษฎีทำลายตัวเอง อธิบายว่าสภาพร่างกายของผู้สูงวัยมีแต่โรคจะเข้ามารุมทำร้ายขณะเดียวกันก็มีภูมิคุ้มกันน้อยลงไปด้วย 4) ทฤษฎีความปรารถนา อธิบายว่า ผู้สูงวัยยังคงมีความเชี่ยวชาญในสิ่งที่ตนได้กระทำมา 5) ทฤษฎีการจัดวางเงื่อนไขพฤติกรรม อธิบายว่า เป็นการร่วมกันจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมแก่ผู้สูงอายุโดยมีแรงกิจกรรมที่กระทำเป็นแรงบวก 6) ทฤษฎีปล่อยวาง อธิบายว่า เป็นการทำให้จิตใจหรือการรู้จักปล่อยวางภาระหน้าที่ต่างๆ ของผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมของตนเอง และ 7) ทฤษฎีกิจกรรม อธิบายว่า เป็นทฤษฎีที่เน้นเรื่องการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ เพื่อให้ดำเนินชีวิตอยู่อย่างมีความสุขในบั้นปลายของชีวิต

การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวอภิปรัชญาธรรมของผู้สูงอายุมี 3 ประการ 1) ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามหลักอภิปรัชญาธรรม ผู้สูงอายุควรยอมรับกฎกติกาในการเลือกตั้งทั้งให้ความเคารพต่อความเห็นต่างของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งท่านอื่น ผู้สูงอายุควรไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอ และการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทำตามวันเวลาที่กำหนดไว้ ผู้สูงอายุควรเลือกลงลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครที่ไม่กระทำผิดกติกา หรือกฎหมายของบ้านเมืองเป็นสำคัญ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงตามหลักอภิปรัชญาธรรม ผู้สูงอายุควรร่วมรณรงค์ให้บุคคลอื่นหรือเพื่อนบ้านเคารพและรับฟังความคิดเห็นรวมถึงความเห็นต่างของบุคคลอื่นที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ผู้สูงอายุควรมีส่วนร่วมในการชักชวนบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลอื่นให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามวันเวลาที่กำหนดไว้ ผู้สูงอายุควรร่วมรณรงค์ให้ทุกคนให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่กดขี่ข่มเหงกันโดยเฉพาะการให้เกียรติสตรี เคารพต่อกฎหมาย และสถานที่เลือกตั้ง 3) ด้านการร่วมกิจกรรมของชุมชนหรือองค์กรทางสังคมตามหลักอภิปรัชญาธรรม ผู้สูงอายุควรเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ หรือชุมชนในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามวันเวลาที่กำหนดไว้ ผู้สูงอายุควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมการเคารพกฎหมาย กฎเกณฑ์ของสังคม ส่งเสริมให้คนในชุมชนเคารพสถานที่สำคัญของชุมชน ผู้สูงอายุควรมีส่วนร่วมในการเสนอข้อบังคับของชุมชน เกี่ยวกับการคุ้มครองป้องกันให้กับคนในพื้นที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

บรรณานุกรม

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กรมอนามัย. (2556). **คู่มือแนวทางการฝึกอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุหลักสูตร 70 ชั่วโมง สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- เกษม ดันติผลาชีวะ และกุลยา ดันติผลาชีวะ. (2548). **การรักษาสภาพในวัยผู้สูงอายุ**. กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์.
- จรัสวรรณ เทียนประภาส และพัชรี ดันศิริ. (2536). **การพยาบาลผู้สูงอายุ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการพัฒนาตำราสาขาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชูศักดิ์ เวชแพทย์. (2538). **สรีรวิทยาของผู้สูงอายุ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ศุภนิชการพิมพ์.

- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2518). **ระบอบประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร.
- บุญร่วม เทียมจันทร์. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 พร้อมหัวข้อเรื่องทุกมาตรา ฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพมหานคร : THE LAW GROUP.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2538). **คู่มือผู้สูงอายุ ฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ (2548). **ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- พระครูศรีเมธากรณ์ (ประภาส สายแก้วดี) และคณะ. (2565). “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรม”. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน.
- พระครูศรีเมธากรณ์ (ประภาส จิตธมโม). (2564). “การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธบูรณาการสำหรับผู้สูงอายุของพระสงฆ์ในจังหวัดพิจิตร”. **ดุสิตนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาธีระยุทธ ชานโรโต (รักสกุล). (2565). “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง”. **สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2549). **จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย : วัยรุ่น-วัยสูงอายุ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2554). “การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง”. **รายงานการวิจัย**. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2560). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 79**. กรุงเทพมหานคร : สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- แสวง รัตนมงคลมาส. (2516). “พฤติกรรมในการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พ.ศ. 2510 : ศึกษากรณี เทศบาลเมืองขอนแก่นและมหาสารคาม”. **รายงานการวิจัย**. ทุนอุดหนุนจากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อุบลรัตน์ เพ็งสิดิต. (2554). **จิตวิทยาผู้สูงอายุ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย

Published by

**Wat Huay Hin Fon
Wang Thong Subdistrict, Phakdi Chumphon District,
Chaiyaphum Province**

<https://web.facebook.com/wadhuaihinfon>